

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему «Управління процесом формування фінансових ресурсів банку
АТ КБ «ПриватБанк»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0722-фк
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування, освітня програма фінанси і кредит

М.В. Брехер

Керівник к.е.н., доцент Горбунова А.В.

Рецензент д.е.н., професор Огренич Ю.О.

Запоріжжя – 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Освітній рівень магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

«_____» _____ 2023 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Брехеру Максиму Вікторовичу

1. Тема роботи: «Управління процесом формування фінансових ресурсів банку АТ КБ «ПриватБанк»
керівник роботи: Горбунова Анна Володимирівна, к.е.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 01 травня 2023 р. № 650-с.
2. Строк подання студентом роботи: 10 листопада 2023 р.
3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності АТ КБ «ПриватБанк», монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити сутність процесу управління фінансовими ресурсами банку, проаналізувати закономірності та тенденції управління фінансовими ресурсами банку, вивчити фактори, що впливають на управління фінансовими ресурсами банку, розробити методи та інструменти управління фінансовими ресурсами банку.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 10 рис., 21 табл.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Горбунова А.В., доцент	8.08.2023 р.	8.08.2023 р.
2	Горбунова А.В., доцент	14.09.2023 р.	14.09.2023 р.
3	Горбунова А.В., доцент	05.10.2023 р.	05.10.2023 р.

7. Дата видачі завдання: 20 червня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	20.06.2023 р. – 30.07.2023 р.	виконано
2.	Виконання вступу	1.08.2023 р. – 07.08.2023 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	08.08.2023 р. – 12.09.2023 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	13.09.2023 р. – 3.10.2023 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	4.10.2023 р. – 17.10.2023 р.	виконано
6.	Формулювання висновків	18.10.2023 р. – 1.11.2023 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	1.11.2023 р. – 13.11.2023 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	14.11.2023 р.	виконано

Студент _____ М. В. Брехер
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ А. В. Горбунова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І. О. Щєбликіна
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 118 с., 10 рис., 21 табл., 107 джерел

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовими ресурсами банку АТ КБ «ПриватБанк».

Предметом дослідження є закономірності та тенденції формування фінансових ресурсів банку, фактори, що впливають на цей процес, методи та інструменти управління АТ КБ «ПриватБанк».

Метою роботи полягає в аналізі стану управління процесом формування фінансових ресурсів у АТ КБ «ПриватБанк» та розробці рекомендацій щодо його удосконалення.

Методи дослідження: логічного узагальнення, дедуктивний, фінансово-економічного та статистичного аналізу, порівняння, зведення та ін.

Одержані результати та їх новизна: 1) досліджено сутність та економічну природу фінансових ресурсів банку; 2) розглянуто джерела формування фінансових ресурсів; 3) проведений фінансовий аналіз АТ КБ «ПриватБанк»; 4) досліджено особливості залучення фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк»; 5) розроблено напрями удосконалення управління фінансовими ресурсами банку АТ КБ «ПриватБанк».

Практичне значення одержаних результатів. Пропозиції щодо управління фінансовими ресурсами можуть бути використані в діяльності АТ КБ «ПриватБанк».

БАНКІВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ, БАНКІВСЬКА СИСТЕМА, БАНКІВСЬКІ ОПЕРАЦІЇ, БАНКІВСЬКІ ПРОДУКТИ ТА ПОСЛУГИ, БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, БАНКІВСЬКІ РИЗИКИ, БАНКІВСЬКА ПРИБУТКОВІСТЬ

SUMMARY

Qualification work: 118 p., 10 figs. 21 tables, 107 sources.

The object of research is the process of managing financial resources of the bank JSC CB «PrivatBank».

The subject of the study is the patterns and trends in the formation of financial resources of the bank, the factors influencing this process, methods and tools of management of JSC CB «PrivatBank».

The purpose of the study is to analyze the state of management of the process of formation of financial resources in JSC CB «PrivatBank" and to develop recommendations for its improvement.

Objectives: 1) determine the essence of the process of managing the financial resources of the bank JSC CB «PrivatBank».

2) to analyze the patterns and trends in the management of financial resources of the bank JSC CB «PrivatBank».

3) to study the factors influencing the management of financial resources of the bank JSC CB «PrivatBank».

4) to develop methods and tools for managing the financial resources of the bank JSC CB «PrivatBank».

Research methods: analysis of the theoretical foundations of management of the process of formation of financial resources of the bank. This method allows to form a general idea of the process of formation of financial resources of the bank, its main stages, tasks and principles; analysis of the practice of managing the process of formation of financial resources in JSC CB «PrivatBank». This method provides information on specific methods and tools used by the bank to form financial resources; analysis of the financial statements of JSC CB «PrivatBank». This method allows to assess the financial condition of the bank and its ability to generate financial resources; survey of the employees of JSC CB «PrivatBank» responsible for the formation of financial resources. This method provides information on the opinions and suggestions of employees on improving the management of the process of financial resources formation.

The results and their novelty: 1) a financial analysis of JSC CB «PrivatBank» was carried out; 2) directions for improving the management of financial resources of the bank JSC CB «PrivatBank» were developed.

Practical significance of the results. Proposals for the management of financial resources can be used in the activities of JSC CB «PrivatBank».

BANKING ACTIVITY, BANKING SYSTEM, BANKING OPERATIONS,
BANKING PRODUCTS AND SERVICES, BANKING MANAGEMENT, BANKING
RISKS, BANKING PROFITABILITY

ЗМІСТ

ВСТУП.....	С. 8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ БАНКУ	12
1.1 Сутність фінансових ресурсів банку та необхідність ефективного управління ними.....	12
1.2 Систематизація фінансових ресурсів банківської установи.....	21
1.3 Концептуальні основи побудови процесу управління фінансовими ресурсами банку.....	29
2 АНАЛІТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	40
2.1 Аналіз фінансово-господарської діяльності АТ КБ «ПриватБанк» у 2019-2021 роках.....	40
2.2 Аналіз фінансового стану АТ КБ «ПриватБанк».....	54
3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ЗА 2019- 2021 РОКИ.....	75
3.1 Особливості управління фінансовими ресурсами АТ КБ «ПриватБанк».....	75
3.2 Механізм управління формуванням фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк».....	88
ВИСНОВКИ.....	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	108

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний стан вітчизняної банківської системи характеризується погіршенням якості активів, послабленням підтримки банківських установ акціонерами, ускладненням доступу до ресурсів на фінансовому ринку та значним зниженням залучених коштів. Однією із ключових проблем банківського сектору є втрата довіри до банківських установ як фінансових посередників для обслуговування потреб різних економічних суб'єктів у розміщенні і примноженні заощаджень, проведенні своєчасних розрахунків між суб'єктами господарювання.

Здатність банківської установи залучати фінансові ресурси є невід'ємною складовою його конкурентоспроможності, а в умовах періодичних потрясінь фінансового ринку може вважатися вирішальним чинником фінансової стійкості банку. Фінансова криза довела неминучість потрясінь у банківських системах різних країн, з різним рівнем розвитку економіки і фінансового ринку, а також необхідність перегляду традиційних підходів до механізмів формування фінансових ресурсів банківських установ.

Достатня за обсягом та належним чином збалансована ресурсна база банків є важливою передумовою їх прибутковості, підтримки достатньої ліквідності та довіри з боку клієнтури. Зміцнення ресурсної бази сприяє підвищенню можливостей банків у задоволенні поточних та інвестиційних потреб суб'єктів господарювання та домогосподарств у додаткових грошових коштах. Тому комплексна розробка теоретичних і практичних питань, що розкривають зміст підходів до розгляду ресурсів комерційного банку, механізм їх формування і використання, є важливою і актуальною проблемою в сучасній банківській справі України.

Формування достатніх обсягів фінансових ресурсів банків, оптимізація їх структури, визначення шляхів удосконалення управління ними, зокрема, антикризового управління ресурсами, ставить перед економічною наукою і практикою ряд дискусійних питань, які потребують наукового і практичного

вирішення. В Україні питанням управління фінансовими ресурсами банків присвячено праці М. Д. Алексеєнко, О. В. Васюренко, А. П. Вожжов, О. В. Дзюблюк, О. Д. Заруба, С. В. Землячов, О. А. Кириченко, В. І. Міщенко, А. М. Мороз, К. Є. Раєвський, М. І. Савлук, російські вчені В. В. Кисельов, В. І. Колесников, А. М. Косой, Л. П. Кролівецька, О. І. Лаврушин, І. В. Ларіонова, Г. С. Панова, В. М. Усоскін. Дослідження питань підвищення ефективності залучення вільних грошових коштів на фінансовому ринку перебуває в центрі уваги таких зарубіжних вчених, як: Е. Гілла, Е. Дж. Долана, Р. Коттера, Тімоті Коха, Е. Ріда, П. Роуза, Дж. Ф. Сінкі, Р. Сміта, Ф. Форда та інших.

Проте проблеми формування та управління фінансовими ресурсами банківських установ потребують подальшого дослідження у зв'язку з динамічними змінами у середовищі їх діяльності: посиленням глобалізаційних процесів на фінансовому ринку, інтенсивним проникненням іноземного капіталу в банківський сектор України, зміцненням позицій банківських установ з іноземним капіталом і посиленням їх впливу на кредитну політику в країні, поглибленням нерівномірності економічного розвитку, недосконалістю банківського законодавства України. Також великого значення набуло комплексне дослідження методів формування фінансових ресурсів банківських установ в умовах економічного зростання, яке б узагальнило чинники, що спричинили накопичення кризового потенціалу в вітчизняному банківському секторі та створило підстави для визначення шляхів подолання кризи в частині управління ресурсним потенціалом банків.

АТ КБ «ПриватБанк» є одним з найбільших банків України. Він має широку мережу відділень і банкоматів, а також доступ до міжнародних фінансових ринків. Однак, незважаючи на це, у процесі формування фінансових ресурсів банку існують певні недоліки.

Основними недоліками є:

1) недостатня диверсифікація джерел формування фінансових ресурсів. Основними джерелами формування фінансових ресурсів банку є депозити фізичних осіб та юридичних осіб. У 2021 році питома вага депозитів у

загальних джерелах формування фінансових ресурсів банку становила 82,4%. Це створює значні ризики для банку, оскільки в разі відпливу депозитів банк може зіткнутися з труднощами у забезпеченні своєї ліквідності.

2) недосконалість системи управління ризиками, пов'язаними з формуванням фінансових ресурсів. Банк не має єдиної системи управління ризиками, яка б дозволяла йому комплексно оцінювати та мінімізувати такі ризики, як ризик неплатоспроможності позичальників, ризик ліквідності, ризик процентних ставок та ін.

3) відсутність ефективної системи мотивації працівників, які відповідають за формування фінансових ресурсів. Це негативно впливає на якість їхньої роботи та може призвести до втрат для банку.

Впровадження заходів щодо удосконалення управління процесом формування фінансових ресурсів дозволить АТ КБ «ПриватБанк» підвищити ефективність своєї діяльності та забезпечити свою фінансову стабільність.

Нагальна потреба в розв'язанні наукових і практичних проблем формування механізмів управління фінансовими ресурсами банківських установ зумовила вибір теми дипломної роботи, її структуру, мету та завдання.

Метою дипломної роботи є обґрунтування та удосконалення науково-методичних підходів і розроблення пропозицій щодо механізмів управління фінансовими ресурсами банківських установ в Україні для підвищення їх фінансової стійкості.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення наступних завдань:

- дослідити сутність та економічну природу фінансових ресурсів з метою визначення оптимального складу ресурсного портфелю банку;
- провести систематизацію фінансових ресурсів банківської установи;
- розглянути джерела формування фінансових ресурсів, визначити основні переваги та недоліки вибору різних шляхів зростання ресурсного потенціалу банку;
- проаналізувати фінансові ресурси банківської системи України за

2018-2021 роки;

- проаналізувати фінансовий стан АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2021 роки;

- дослідити особливості залучення фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2021 роки;

- удосконалити механізм управління формуванням фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретичних положень та обґрунтуванні методичних підходів до удосконалення процесів контролю та мінімізації кредитного ризику в банківських установах.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися й обговорювалися на науково-практичних конференціях: ІХ Всеукраїнська науково-практична конференція студентів і молодих вчених «Сталий розвиток економіки на засадах ресурсоефективності» (Запоріжжя, 2023 р.).

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано 1 друковану працю, а саме: 1 тезу за матеріалами наукових конференцій.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ БАНКУ

1.1 Сутність фінансових ресурсів банку та необхідність ефективного управління ними

В умовах сучасного фінансового ринку банківська система повинна відігравати провідну роль у забезпеченні стійкого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності економіки. Це зумовлено тим, що банки є основними фінансовими посередниками, які забезпечують перерозподіл фінансових ресурсів між різними суб'єктами економіки.

Достатні за обсягом та належним чином збалансовані фінансові ресурси є основою для успішної діяльності банків. Вони забезпечують прибутковість, ліквідність та довіру з боку всіх учасників фінансового ринку. Збільшення фінансових ресурсів дозволяє банкам краще задовольняти потреби суб'єктів господарювання та домогосподарств у поточних та інвестиційних ресурсах.

Необхідність прискорення економічного зростання та обмеженість фондового ринку призвели до зростання попиту на банківські кредити. Це, в свою чергу, вимагає прискореного нарощування фінансових ресурсів банків. Однак низький рівень монетизації економіки, низька ефективність виробництва, недостатній життєвий рівень населення та слабка довіра до банківської системи ускладнюють вирішення цього завдання.

Тобто, у сучасних умовах в Україні помітно загострилися проблеми формування та використання фінансових ресурсів банків. Це зумовлює актуальність дослідження, присвяченого вивченню цих проблем.

Дослідженням сутності банківських ресурсів займалися як українські, так і зарубіжні науковці [1, с. 54-67].

Серед українських учених, які зробили значний внесок у розвиток цього напряму досліджень, можна виділити таких:

- М. Алексеєнко, який розглядав банківські ресурси як основу функціонування банківської системи;
- О. Вовчак, яка досліджувала структуру та джерела формування банківських ресурсів;
- Г. Возняк, яка вивчала особливості управління банківським капіталом;
- І. Гиленко, яка розробила методику оцінки ефективності використання банківських ресурсів;
- А. Загородний, який досліджував проблеми формування та використання банківських ресурсів в умовах ринкової економіки;
- О. Кириченко, яка вивчала механізм регулювання банківських ресурсів;
- В. Колесников, який досліджував ефективність використання банківських ресурсів у кредитній діяльності;
- Л. Кроливецький, який досліджував особливості управління банківським капіталом в умовах глобалізації;
- Т. Смовженко, яка вивчала проблеми формування та використання банківських ресурсів в умовах фінансової кризи;
- А. Ятченко, яка досліджувала особливості управління банківським капіталом в умовах інноваційного розвитку.

Серед зарубіжних учених, які зробили значний внесок у розвиток цього напрямку досліджень, можна виділити таких:

- Д. Полфреман, який розглядав банківські ресурси як основу банківської діяльності;
- Е. Рід, яка досліджувала структуру та джерела формування банківських ресурсів;
- Дж.Ф. Синки, який вивчав особливості управління банківським капіталом;
- Ф. Форд, який досліджував проблеми формування та використання банківських ресурсів в умовах глобалізації [2, с. 135-139].

Водночас в економічній літературі немає єдиного чіткого підходу до визначення сутності фінансових ресурсів банку, що обумовлено складністю

структури та їх різноманітністю (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Дослідження поняття «фінансові ресурси» банківських установ

Джерело	Визначення
О.І. Лаврушин	Формування банківських ресурсів відбувається у процесі здійснення пасивних операцій, до яких автор долучає як операції з формування власного капіталу, так і операції з залученими та запозиченими коштами.
А.М. Герасимович	За допомогою пасивних операцій банки формують свої ресурси
М.І. Савлук, А.Н. Мороз	Сукупність грошових коштів, що знаходяться у розпорядженні банку і використовуються ним для виконання своїх операцій, є банківськими ресурсами.
Васюренко О. В., Азаренкова Г. М., Федосік І. М.	Фінансові ресурси банку – це сукупність власних, залучених і цільових коштів банку, що перебувають у безпосередньому його розпорядженні й використовуються ним для здійснення визначеної банківської діяльності
Алексеєнко М. Д.[2]	Банківські ресурси – це сукупність грошових ресурсів і виражених у грошовій формі матеріальних, нематеріальних та фінансових активів, що перебувають у розпорядженні банків і можуть бути використані ними для здійснення активних операцій та надання послуг
Заруба О.Д.	Банківські ресурси складають всю величину коштів, які може використати банк для проведення своїх операцій, насамперед, кредитних. Складовими ресурсів банку є його власні та залучені від інших юридичних та фізичних осіб кошти.
Власне визначення	
<p>У вузькому розумінні: це сукупність грошових та не грошових ресурсів, які є в розпорядженні банку на засадах власності та тимчасового користування (залучені і позичені) і спрямовуються на забезпечення всіх напрямків його діяльності – отримання прибутку, забезпечення ліквідності, розвиток матеріально-технічної бази, зміцнення позицій на грошовому ринку тощо.</p> <p>Банківські ресурси у широкому розумінні – це сукупність всіх наявних ресурсів банківської системи в цілому та потенційних ресурсів, які можуть бути створені банківською системою в конкретних умовах певного економічного періоду, яка може бути використана в цьому періоді для фінансування потреб реального і споживчого секторів економіки, потреб держави та самих банків без загрози стабільності грошового ринку країни.</p>	

У наукових працях поняття «ресурси банку» або «банківські ресурси» окреслюються досить детально, проте дефініція «фінансові ресурси» практично не спостерігається. Однак саме вивчення сутності фінансових ресурсів є важливим для вдосконалення системи управління ними. Це, у свою чергу,

зумовлює потребу вирішення проблеми понятійного наповнення процесу управління ресурсами банків і, відповідно, реалізацію його механізму.

Трактування банківських фінансових ресурсів визначається специфікою діяльності банківських установ, які з одного боку виступають як фінансові інститути, що беруть участь у перерозподілі фінансових ресурсів, а з іншого – як суб'єкти господарювання, які використовують фінансові ресурси у своїй діяльності. Разом з тим, фінансові ресурси відіграють в діяльності банківських установ визначальну роль, бо саме від їхнього стану залежить успішність банківської діяльності та розвиток банківської системи України в цілому [3].

У економічній літературі існують різні підходи до визначення суті фінансових ресурсів. Деякі вчені ототожнюють «банківські ресурси», «фінансові ресурси банку» та «ресурсна база». Однак ці поняття не є тотожними.

Термін «ресурс» походить від французького «ressource» – допоміжний засіб та тлумачиться як засоби, запаси, можливості, джерела доходів. Під засобами розуміють прийоми, способи дії для досягнення чого-небудь, а також предмети, пристосування (або їх сукупність), необхідні для здійснення будь-якої діяльності [4, с. 66-70].

Термін «банківські ресурси» є широким і охоплює, крім фінансових, матеріальні, трудові й інформаційні ресурси та інші. Однак більшість науковців розглядають ресурси банку з фінансового погляду. Це пов'язано з тим, що фінансові ресурси є основою для забезпечення банківських установ іншими видами ресурсів, які можна придбати за їх рахунок.

Тому, визначальним у дослідженні поняття «банківські ресурси» є їх фінансовий бік. Фінансові ресурси банку мають просторову, часову та інформаційну складові.

Просторова складова визначає особливості залучення фінансових ресурсів відповідно до окремих регіонів функціонування банківських установ. Часова складова визначає можливість їх трансформаційних змін, у тому числі й в інші види ресурсів банку. Інформаційна складова забезпечує формування

вартості фінансових ресурсів як залучених, так і запозичених потенційним клієнтам [5, с. 275].

Дане дослідження стосується виключно фінансових ресурсів, які формуються як на макрорівні, так і на мікрорівні. І хоча існує чимало досліджень проблеми теоретичного осмислення «фінансових ресурсів» в діяльності банків, у науковому світі не простежується однозначного трактування цього поняття, а також спостерігається протиріччя поглядів серед вітчизняних та зарубіжних науковців.

Значний внесок у дослідження сутності і механізмів формування банківських фінансових ресурсів зробили такі зарубіжні економісти, як Г. Айленбергер, Кріс Дж. Бартрон, П. Мак Нотон, Д. Полфреман, Ф. Форд, Е. Рід, Р. Коттер, Е. Гілл, П. Роуз, Р. Сміт, Дж. Сінкі, І.Т. Кох. Вони розглядають ресурсні проблеми у двох аспектах: управління банківським капіталом та управління зобов'язаннями банку. Однак поняття “ресурси банку” як самостійний термін відсутній у їхніх дослідженнях.

Результати наукових досліджень західноєвропейських науковців не завжди можна безпосередньо застосовувати в діяльності банківських установ України, оскільки останні ще не пройшли усіх етапів ринкових перетворень. Це пов'язано з тим, що в Україні залишається недовершеною й структура ринку, а також законодавча база, що регулює фінансові ресурси та банківську діяльність загалом. Як наслідок, спостерігається нижчий ступінь розвитку банківської системи порівняно з демократичними економіками провідних країн світу [5].

Азаренкова Г. М. зазначає, що банківські ресурси за своєю суттю є фінансовими ресурсами. Як бачимо, вона ототожнює банківські та фінансові ресурси, наголошуючи, що в ієрархічній структурі ресурсного потенціалу першочергова роль відводиться саме фінансовим ресурсам, оскільки інші види ресурсів можуть бути придбані при достатньому обсязі фінансових ресурсів. Однак ми не погоджуємося з тим, що ці поняття синоніми, і вважаємо, що поняття «банківські ресурси» є більш ширшим ніж поняття «фінансові ресурси».

У вітчизняній науковій літературі навпаки широко використовується

поняття «фінансові банківські ресурси», але необхідно зазначити, що мають місце різні підходи до трактування його сутності. О.І.Лаврушин, А.М. Мороз [5], визначають поняття банківських ресурсів, аналізуючи пасивні операції: «За допомогою пасивних операцій банки формують свої ресурси». В цьому визначенні економісти зазначають, що пасиви є лише складовою частиною фінансових ресурсів банківської установи, а тому це поняття є обмеженим за своєю сутністю. На нашу думку, недоліком цього визначення є те, що не вказуються джерела формування таких ресурсів.

Провідні українські науковці А. Н. Мороз, М. І. Савлук тлумачать фінансові ресурси банку як сукупність грошових коштів, що перебувають у його розпорядженні та використовуються для виконання активних операцій [6, с. 110-113]. Таке визначення є доволі лаконічним і певною мірою має багато спільного з визначенням фінансових ресурсів підприємств, але тут не вказано на джерела формування та напрямки використання фінансових ресурсів банку. Подібний підхід до визначення сутності банківських фінансових ресурсів використовує Алексеєнко М. Д. – банківські ресурси – це сукупність грошових ресурсів і виражених у грошовій формі матеріальних, нематеріальних та фінансових активів, що перебувають у розпорядженні банків і можуть бути використані ними для здійснення активних операцій та надання послуг [7]. Але необхідно зазначити, що перевагою цього визначення є те, що автор звертає увагу, що банківські ресурси виражаються у грошовій формі, а інші трактують їх тільки як певну сукупність коштів.

В своїх наукових роботах Заруба О.Д., зазначає, що «банківські ресурси складають всю величину коштів, які може використати банк для проведення своїх операцій, насамперед, кредитних. Складовими ресурсів банку є його власні та залучені від інших юридичних та фізичних осіб кошти...» [8, с. 88].

Вивчивши різні точки зору вчених-економістів, зазначимо, що найбільш повним і обґрунтованим є визначення, яке запропонували О. В. Васюренко, Г. М. Азаренкова й І. М. Федосік. Воно вигідно відрізняється від інших конкретизацією джерел формування та мети використання, і, що важливо, у

ньому наголошено на праві банку розпоряджатися ними. На думку згаданих вчених, фінансові ресурси банку – це сукупність власних, залучених і цільових коштів банку, що перебувають у безпосередньому його розпорядженні й використовуються ним для здійснення визначеної банківської діяльності [9; 10]. Такий підхід до тлумачення фінансових ресурсів дає змогу розглядати їх у контексті не лише формування, а й використання коштів, що перебувають у безпосередньому розпорядженні банку [11, с.147-154].

Дослідивши концептуальні підходи до тлумачення поняття “фінансові ресурси банку”, що існують у вітчизняній, російській та західній фінансовій науці, доходимо висновку, що сьогодні не існує єдиного усталеного визначення його суті. Таким чином, більшість науковців характеризують ресурси банку як сукупність коштів, тобто простежується термінологічна тотожність двох дефініцій – «фінансові ресурси банку» та «ресурси банку».

Проте аналіз та узагальнення різних точок зору, які часто на альтернативних позиціях розкривають зміст поняття «фінансові ресурси банку», дають змогу констатувати, що воно є багатограним. Враховуючи напрацювання провідних вчених-економістів та висловлюючи власне бачення, вважаємо, що, розкриваючи економічний зміст фінансових ресурсів банку, необхідно враховувати такі аспекти: джерела формування; матеріальний вияв фінансових відносин; право користування; мету використання.

З огляду на вищезазначене, вважаємо, що найбільш науково виваженим у сучасних умовах є розглядати поняття банківських ресурсів у вузькому і широкому розумінні. У вузькому розумінні: це сукупність грошових та не грошових ресурсів, які є в розпорядженні банку на засадах власності та тимчасового користування (залучені і позичені) і спрямовуються на забезпечення всіх напрямків його діяльності – отримання прибутку, забезпечення ліквідності, розвиток матеріально-технічної бази, зміцнення позицій на грошовому ринку тощо. В управлінській практиці банків їх ресурси існують у двох виразах: як сукупність джерел їх формування (пасиви) і як сукупність напрямів та об'єктів їх розміщення (активи). І в залежності від конкретних засад управління ресурсами

може використовуватися пасивна форма їх виразу, або активна.

Банківські ресурси у широкому розумінні – це сукупність всіх наявних ресурсів банківської системи в цілому та потенційних ресурсів, які можуть бути створені банківською системою в конкретних умовах певного економічного періоду, яка може бути використана в цьому періоді для фінансування потреб реального і споживчого секторів економіки, потреб держави та самих банків без загрози стабільності грошового ринку країни [12].

Також, на нашу думку, досить важливим є застосування у фінансовій науці та практиці терміну «ресурсна база банків».

Як зазначає у своїй науковій роботі Мартинюк Ж.В. «Ресурсна база банку – це частина грошового ринку, представлена сукупністю виведених із обігу коштів господарських суб'єктів і грошових доходів населення, які мобілізуються банком на умовах виникнення зобов'язання власності та боргу для подальшого розміщення серед юридичних і фізичних осіб, яким необхідні банківські ресурси з метою одержання прибутку» [13].

М. Д. Алексеєнко у своїй праці «Капітал банку: питання теорії і практики» зазначає, що поняття «ресурсна база» найбільш придатне для розроблення стратегічних засад формування банківських ресурсів, тоді як термін «банківські ресурси» відображає кошти, що фактично вже перебувають у розпорядженні банків. Ідеться передусім про те, що термін «ресурсна база» характеризує можливість залучення банками з грошового ринку коштів, які вже задіяні або ще не задіяні в банківському і грошовому обороті, що створює засади розширення банківської діяльності. Ресурсна база залежить, з одного боку, від масштабів грошового ринку, зокрема обсягу пропозиції грошей, а з іншого – від обсягів фінансування потреб держави, частки грошей у позабанківському обігу [14]. Землячов С. В. переконує, що «ресурсна база банку – це сукупність коштів, що є в обороті банку, а також організаційні й економічні ресурси (мережа філій, персонал банку, його матеріально-технічна база), що впливають на розвиток банку, є джерелом підтримки його конкурентних переваг та забезпечення надходження додаткових коштів [15], тобто ресурсна база банку включає усі види

ресурсів, які впливають на функціонування банку – грошові, матеріально-технічні, людські, організаційні, інформаційні тощо. Таким чином, можна зазначити, що поняття «ресурсна база» не є тотожним із поняттям «банківські ресурси», і використовується з метою одержання додаткових грошових надходжень та досягнення високих фінансових результатів діяльності банківської установи.

Отже, застосування в практичній діяльності банку рекомендованої класифікації ресурсної бази, сприятиме удосконаленню та значному підвищенню рівня діяльності банківської установи в умовах глобальної фінансової нестабільності економіки країни. На основі проведеного дослідження покажемо взаємозв'язок дефініцій «фінансові ресурси банку», «ресурси банку», «ресурсна база банку» (рисунок 1.1).

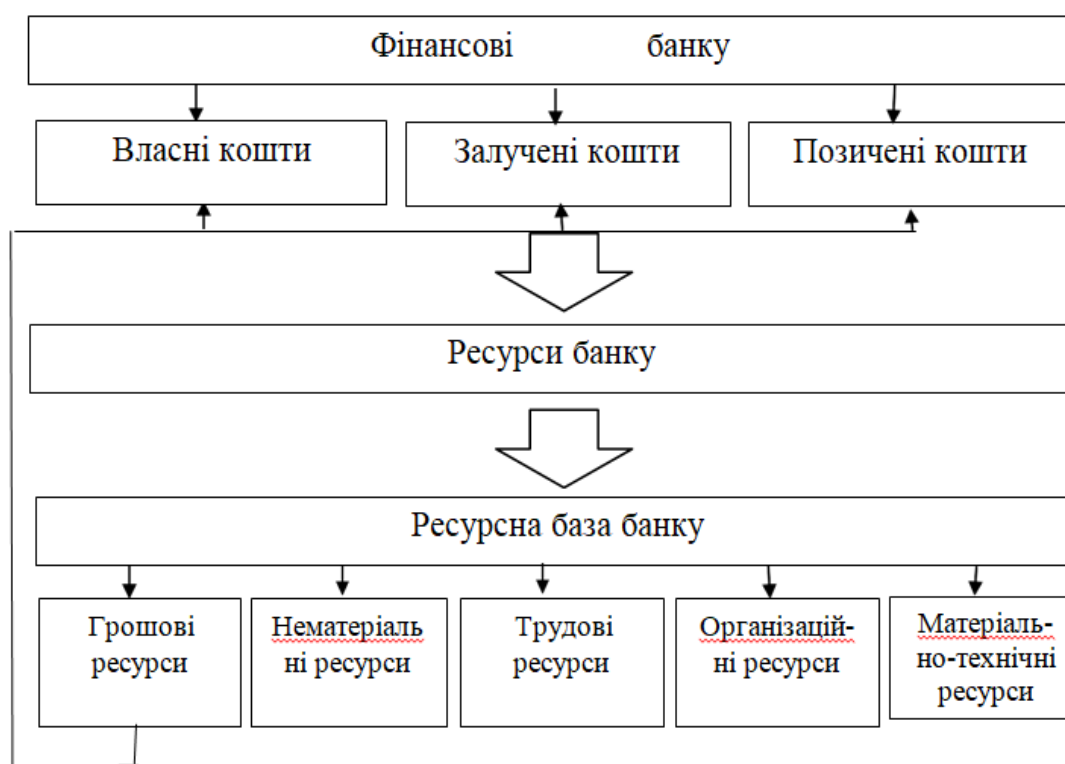

Рисунок 1.1 – Взаємозв'язок понять «фінансові ресурси банку», «ресурси банку», «ресурсна база банку»

Незважаючи на те, що в науковій літературі немає єдиного підходу до

трактування сутності зазначених вище термінів, всі визначення науковців досить схожі за змістом. Зважаючи на різнобічне значення цих понять, які знаходяться під впливом великої кількості чинників, ефективно їх використання є передумовою високих стандартів економічного розвитку країни. На нашу думку, важливішим є не саме трактування способу залучення банком максимальної кількості ресурсів, а раціональне їх використання, спираючись на потреби економіки для подальшого розвитку [16].

Взаємозв'язок між цими дефініціями проявляється у тому, що вони є джерелом продуктивного виконання банком своїх функцій, забезпечують вирішення поставлених завдань при реалізації ним своєї як поточної так і стратегічної політики. Вони відіграють визначальну роль у діяльності банківських установ, оскільки наявність відповідної їх кількості, достатньої для забезпечення фінансової стабільності та економічного розвитку, дає можливість успішно функціонувати як окремому банку, так і банківській системі України в цілому.

1.2 Систематизація фінансових ресурсів банківської установи

Успішне досягнення стратегічної мети банківської установи забезпечується за умов чіткої координації ролі забезпечення фінансовими ресурсами банку у системі стратегічного управління усіма його видами діяльності та ефективного формування її складу та структури. Структура фінансових ресурсів банку принципово відрізняється від аналогічної структури суб'єктів господарювання. Причина цього – особлива роль банківської установи як фінансового посередника, його виняткове право залучення коштів юридичних і фізичних осіб, оскільки банк не може функціонувати переважно на основі лише своїх власних коштів [17].

Збалансовані за складом та структурою фінансові ресурси банківських установ є важливою передумовою їх прибутковості, підтримки достатньої ліквідності та довіри з боку всіх учасників ринку. Тому методологічно важливим

є питання типології структурних складових елементів фінансових ресурсів та систематизація їх сукупності.

На основі досліджень різних думок науковців, щодо класифікації структурних елементів фінансових ресурсів банку, нами розроблена їх класифікація за найбільш суттєвими ознаками, яка має за мету вирішення стратегічного плану банківської установи: знайти джерела фінансових ресурсів з мінімальною вартістю, забезпечити здійснення активних операцій у визначених обсягах і напрямках, ефективно використовувати та управляти фінансовими ресурсами.

Розглянемо більш детальніше запропоновану класифікацію елементів фінансових ресурсів банку за такими ознаками.

За направленістю ресурсних потоків відносно банку фінансові ресурси можна поділити на:

– вхідні фінансові ресурси або ресурси-витрати. Вхідні грошові потоки банківської установи створюють пасивну частину банківського балансу. Саме вони формують фінансові ресурси банку і прибуток від його діяльності. Прикладом вхідних фінансових ресурсів є грошові надходження на кореспондентські рахунки банківської установи, в тому числі кошти, які надходять на розрахункові і поточні рахунки юридичних осіб і фізичних осіб, залучені депозити та міжбанківські кредити в момент надходження, інші пасиви. До вхідних фінансових ресурсів необхідно віднести також потоки розміщених активів і процентного прибутку за користування ними в момент повернення;

– фінансові ресурси, створені у процесі діяльності (ресурси-результати). До таких фінансових ресурсів віднесені активи банку, що виникають як наслідок розміщення акумульованих первинних фінансових ресурсів; прибуток від його діяльності, придбання нового обладнання та приміщень при розширенні діяльності банківської установи тощо;

– вихідні фінансові ресурси. До вихідних фінансових ресурсів необхідно віднести всі грошові платежі, які здійснюються з кореспондентських рахунків банківської установи: платежі за дорученням клієнтів, операції з

розміщення залучених в тимчасове користування фінансових ресурсів і власних коштів та інші. Залучені платні пасиви в момент повернення процентів за їх використання також належать до вихідних фінансових ресурсів.

Запропонований поділ фінансових ресурсів дозволяє простежити причинно-наслідкові зв'язки у процесі формування фінансових ресурсів та здійснити відповідні управлінські кроки щодо збільшення їх обсягів у розпорядженні банку.

Деякі вчені класифікують фінансові ресурси і за іншими ознаками наприклад, за вартістю ресурсів, за впливом того чи іншого виду ресурсів на ліквідність і прибутковість банку [18,с.245-250].

Враховуючи вартість фінансових ресурсів, Вовчак О.Д. виділяє три їх групи: безкоштовні, дешеві і дорогі. До першої групи – безкоштовних ресурсів – належать в основному частина власних коштів банківської установи, джерелом яких є прибуток. Безкоштовними можуть бути також ресурси, що являють собою залишки по рахунках клієнтів, за якими не передбачене нарахування відсотків. Дешевими фінансовими ресурсами, як правило, є депозити до запитання. До дорогих можна віднести строкові депозити і ресурси, куплені на міжбанківському ринку [19].

Вчені Жуков Є.Ф., Кравцова Г.І., Лаврушин О.І. дотримуються думки, що при здійсненні банківською установою тих чи інших операцій формуються такі види фінансових ресурсів: власні (статутний капітал, резерви та інші фонди банку, резерви на покриття різноманітних ризиків, нерозподілений прибуток) та залученні (кошти на поточних рахунках та інших рахунках юридичних осіб, кошти залучені у формі депозитів, кошти фізичних осіб залучені у формі вкладів) [20].

Необхідно зазначити, що поряд з виділенням багатьма авторами за критерієм джерел формування лише двох видів ресурсів банку (власних і залучених коштів), все частіше застосовується розширена класифікація ресурсів за цим критерієм з виокремленням трьох їх видів: власні, залучені і позичені [21, 22, 23,24]. До позичених фінансових ресурсів відносять, перекуплені на

фінансовому ринку у результаті надання банком послуг контрагентам. Однак і при цьому підході мають місце розбіжності в трактуванні окремих структурних елементів фінансових ресурсів. Т. П. Остапишина дає наступне визначення «позиченим ресурсам - це грошові кошти кредиторів та інвесторів, мобілізовані банками на певних умовах на міжбанківському та фондовому ринках» [9], однак необхідно зазначити, що при цьому під визначення процесу мобілізації коштів на фондовому ринку підходить і продаж акцій, за рахунок яких може формуватися статутний капітал банку, а це вже сфера формування власного капіталу банківської установи. На думку Л. О. Дробозіної, фінансові ресурси банку формуються за рахунок власних, залучених і емітованих коштів [25]. Виділення емітованих коштів як джерела формування фінансових ресурсів, на нашу думку, є некоректним, оскільки може включати і кошти, створені самим банком в процесі грошово-кредитної мультиплікації.

На думку Волохатої К.О. залучені фінансові ресурси, в свою чергу, поділяються за типами клієнтів: банки, юридичні та фізичні особи [25].

Вчені Версаль К.О. і Шевцова М.Ю. за джерелами формування поділяють фінансові ресурси банківської установи на стартові та створені в процесі діяльності банку. Таким чином, до стартових ресурсів належить статутний капітал, а до створених в процесі діяльності банківської установи – залучені кошти і нерозподілений прибуток [26, с.82-91]. Така синхронізація фінансових ресурсів банку враховує час створення фінансових ресурсів, проте не акцентує увагу на характері залучення фінансових ресурсів.

Землячов С.В. розподіляє ресурсну базу банківської установи на постійну і тимчасову частини. Постійна частина фінансових ресурсів, це ресурси, що постійно знаходяться у розпорядженні банку та можуть вилучатися тільки при його ліквідації або реорганізації (кошти статутного фонду) і тимчасова частина, це ресурси, що знаходяться у розпорядженні банку протягом визначеного терміну (залучені і позичені кошти) [27, с.251-257]. Дана синхронізація фінансових ресурсів дозволяє визначити ступінь сталості ресурсної бази банку та вжити заходів для підвищення його фінансової стійкості.

Поряд з вище перерахованими класифікаціями фінансових ресурсів, їх ще групують за ознакою – за можливістю прогнозування їхнього розміру. При цьому виділяють фінансові ресурси, що піддаються прямому прогнозуванню (фонди банку і нерозподілений прибуток) і непрямому (кошти в розрахунках, залишки тимчасово вільних коштів на розрахункових рахунках підприємств і організацій, деякі інші джерела банківських ресурсів).

Ще один критерій класифікації фінансових ресурсів, це за їх функціональним призначенням. Згідно з цим критерієм виділяють три складові:

- ресурси, призначені для формування портфеля дохідних активів (кредити, надані клієнтам банку; міжбанківські кредити; вкладення в спекулятивні операції – валютні цінності, цінні папери; інвестиційні вкладення тощо);

- ресурси, призначені для створення матеріально-технічної і технологічної бази банку;

- ресурси, призначені для самострахування банку від банківських ризиків, до яких слід віднести:

- а) обов'язковий резервний фонд, сформований в межах нормативу обов'язкового резервування згідно з вимогами чинного законодавства;

- б) спеціальний резервний фонд, сформований в межах, установлених загальними зборами учасників (засновників, акціонерів).

Ми пропонуємо запровадити критерій класифікації фінансових ресурсів за часовою ознакою та за ступенем новизни відносно бізнес-процесів банківської установи.

Таким чином, класифікація фінансових ресурсів за часовою ознакою, поділяє їх на:

- відносно статичні – це фінансові ресурси, що постійно знаходяться у розпорядженні банківської установи і можуть вилучатися тільки при його ліквідації або реорганізації (наприклад це кошти статутного капіталу, придбані у власність будівлі, обладнання тощо);

- відносно динамічні – це фінансові ресурси, що знаходяться у

розпорядженні банківської установи упродовж визначеного строку (наприклад - залучені і запозичені кошти, орендовані приміщення тощо);

– статично-динамічні – ресурси, що знаходяться у розпорядженні банківської установи, однак не прогнозовано можуть бути вилучені власниками (наприклад - кошти в розрахунках, залишки тимчасово вільних коштів на рахунках суб'єктів господарювання, інші джерела).

Запропонована класифікація фінансових ресурсів дозволяє визначити рівень сталості фінансових ресурсів банківської установи в часовому вимірі та вжити заходів для підвищення його фінансової стійкості.

На нашу думку, досить важливий поділ фінансових ресурсів за ступенем новизни відносно бізнес-процесів банківської установи:

– первинні фінансові ресурси, що раніше не обертались на фінансовому ринку. Первинний характер має залучення фінансових ресурсів, що купуються банківською установою на фінансовому ринку безпосередньо в їх власників (наприклад - залучаються ресурси держави, фізичних і юридичних осіб, які виникли внаслідок здійснення господарської діяльності, з інших джерел отримання доходів і належать їм на правах власності) [28, с.238];

– вторинні фінансові ресурси, що раніше вже обертались на фінансовому ринку. Тобто це залучення фінансових ресурсів, які не належать безпосередньо кредиту банку, а вже залучені ним в інших суб'єктів на фінансовому ринку.

Використання класифікації фінансових ресурсів за ознакою за ступенем новизни має практичне значення, оскільки:

– по-перше, якщо в країні спостерігається стабілізація економіки та фінансового ринку, зростання темпів економічного розвитку та інтеграція у світовий економічний простір супроводжуються поліпшенням фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання і доходів громадян, то тоді використання цього критерію буде своєрідним індикатором рівня розвитку економіки держави;

– по-друге, розвиток фінансового ринку супроводжується

різноманітністю і збільшенням кількості фінансових посередників, тому підвищення частки коштів вторинного залучення буде відображати вдосконалення інституційної структури грошового ринку та трансформаційної функції банківської системи. Але треба зазначити, що якщо ця тенденція відбувається під час кризових явищ в економіці, то це буде характеризувати нестабільність і високу вартість ресурсної бази банків;

– по-третє, виділення цих видів фінансових ресурсів дозволяє оцінити ступінь успішності грошово-кредитної політики в країні та міру довіри до банківської системи в суспільстві.

Обсяги коштів первинного залучення завжди більші, оскільки обсяги коштів вторинного залучення у першу чергу залежать від обсягів коштів на рахунках, що формують первинний ресурсний ринок [29, с.235-244].

На основі досліджень різних думок науковців, щодо систематизації фінансових ресурсів банку, нами розроблена їх класифікація за найбільш суттєвими ознаками (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Класифікація фінансових ресурсів банківської установи

Критерії	Види фінансових ресурсів
1	2
1. За направленістю ресурсних потоків відносно банку	– вхідні фінансові ресурси або ресурси-витрати; – фінансові ресурси, створені у процесі діяльності (ресурси-результати); – вихідні фінансові ресурси
2. За вартістю фінансових ресурсів	– безкоштовні; – дешеві; – дорогі
3. За джерелами формування	– власні, – залучені – позичені
4. За терміномзнаходження в розпорядженні банку	– постійні – тимчасові
5. За можливістю прогнозування їхнього розміру	– фінансові ресурси, що піддаються прямому прогнозуванню – фінансові ресурси, що піддаються непрямому прогнозуванню
6. За джерелом утворення	– стартові – створені в процесі діяльності банку

7. За місцем мобілізації	<ul style="list-style-type: none"> – мобілізовані самим банком – придбані в інших банках (у тому числі НБУ)
--------------------------	--

Продовження таблиці 1.2

1	2
8. За можливістю управляти	<ul style="list-style-type: none"> – постійні – стабільні – нестабільні
9. За їх функціональним призначенням	<ul style="list-style-type: none"> – ресурси, призначені для формування портфеля дохідних активів – ресурси, призначені для створення матеріально-технічної і технологічної бази банку – ресурси, призначені для самострахування банку від банківських ризиків, до яких слід віднести
10. За часовою ознакою	<ul style="list-style-type: none"> – відносно статичні – відносно динамічні – статично-динамічні
11. За ступенем новизни відносно бізнес- процесів банківської установи	<ul style="list-style-type: none"> – первинні фінансові ресурси – вторинні фінансові ресурси

Водночас необхідно зазначити, що структура фінансових ресурсів окремих банківських установ є індивідуальною і залежить як від їх спеціалізації, так і особливостей їх діяльності, стану розвитку фінансового ринку, макроекономічної стабільності в країні та інших внутрішніх і зовнішніх чинників. Так, в універсальних банківських установах основний вид залучених фінансових ресурсів виступають короткострокові депозити, оскільки такі банки здійснюють переважно операції з короткострокового кредитування клієнтів, а іпотечні банки залучають фінансові ресурси в основному шляхом випуску та розміщення довгострокових зобов'язань, переважно іпотечних облігацій, що зумовлено здійсненням ними довгострокового кредитування під заставу нерухомості та землі.

Зазвичай операції банку із залучення та запозичення коштів забезпечують формування фінансових ресурсів банківської установи, необхідних їй для здійснення діяльності зверх власного капіталу. Такі фінансові ресурси банку покликані також забезпечувати ліквідність та одержання прибутку.

Отже, розроблена класифікація дозволяє більш ефективно здійснювати стратегічне управління діяльністю банківської установи загалом та його фінансовими ресурсами зокрема, від формування та використання якої залежить ефективність діяльності банківської та розвиток банківського сектору загалом.

Фінансові показники діяльності банку (ліквідність, прибутковість, платоспроможність тощо) суттєво залежать від ступеня використання фінансових ресурсів банку для формування портфеля дохідних активів та обсягів невикористаної (резервної) ресурсної бази. Це дозволяє усунути недоліки в процесі управління пасивами та активами [29].

Враховуючи вищенаведене, можна зробити висновок, що фінансові ресурси виступають основою фінансового потенціалу банку, його функціонування. Тому важливим є побудова систематизованої класифікації, що охоплює різні складові елементи банківських фінансових ресурсів, що дозволяє простежити причинно-наслідкові зв'язки у процесі формування фінансових ресурсів банків та здійснити відповідні заходи щодо стратегічного управління ними.

1.3 Концептуальні основи побудови процесу управління фінансовими ресурсами банку

Сучасний кризовий стан фінансової системи призводить до слабкості забезпечення фінансовими ресурсами банківських установ і недостатності грошових ресурсів для довгострокового кредитування реального сектора економіки, що є важливою проблемою сучасного фінансового ринку. Тому ефективна робота з управління фінансовими ресурсами банківських установ сприяє формуванню стабільної банківської системи країни. Можливість збільшити обсяг залучених коштів залежить від ефективності управління фінансовими ресурсами банку. У зв'язку з цим існує необхідність у створенні такої системи управління фінансовими ресурсами, яка забезпечувала б фінансову стійкість і прибутковість банку.

У сучасних умовах розвитку фінансового ринку, коли довіра до банківської системи підірвана, проблема залучення необхідного обсягу фінансових ресурсів надзвичайно актуалізувалася, а це потребує від банківських установ розроблення та впровадження ефективної політики управління фінансовими ресурсами банків [30].

Економічною основою діяльності банків є формування і використання фінансових ресурсів, оскільки здійснення господарських операцій потребує наявності необхідної суми грошових коштів, тобто ресурсів. Таким чином, від оптимально сформованих ресурсів банківських установ залежать такі важливі показники їх діяльності, прибутковість, рентабельність та ліквідність. Тому, важко переоцінити роль фінансових ресурсів в діяльності банківської установи, оскільки вона є визначальною. По-перше, взагалі дає можливість банку існувати, тому що тільки при достатності власного капіталу центральний банк надає ліцензію на банківську діяльність. По-друге, можливість здійснення майже всіх банківських операцій залежить від розміру власного капіталу. Чим більший розмір власного капіталу банківської установи, тим більше операцій із залучення фінансових ресурсів він може проводити, тим самим впливаючи на масштаби і види активних операцій, що в підсумку впливає на фінансовий результат діяльності банку.

Управління фінансовими ресурсами банку – є найважливішою складовою загальної системи управління банківської установи. Управління фінансовими ресурсами банку включає три етапи: управління пасивами, управління активами і інтегроване управління активами і пасивами. Останній етап характеризується різноманітністю моделей управління, але кожна із них має свої недоліки. Тому сьогодні актуально шукати нові ефективні підходи до управління фінансовими ресурсами банку [31, с.726 -729].

Процес управління фінансовими ресурсами банківської установи неможливий без комплексного аналізу й оцінки різних варіантів управлінських рішень у безпосередньому віддалені їх у часі. Управління фінансовими ресурсами банків, варто здійснювати на основі структурно-логістичного підходу. Процес управління фінансовими ресурсами пропонуємо проводити у наступній послідовності (рис. 1.2).

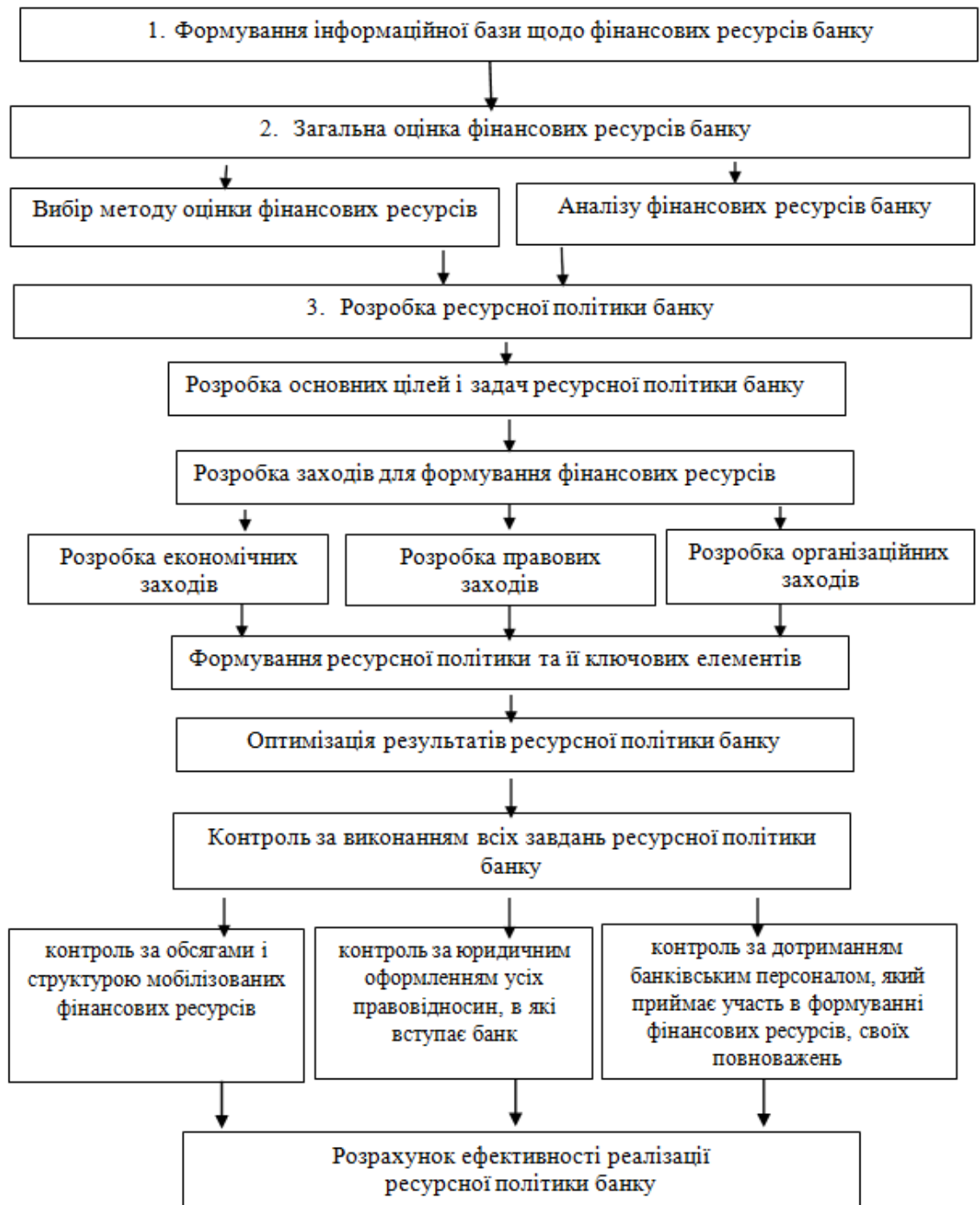

Рисунок 1.2 – Процес управління фінансовими ресурсами банківської установи

Перший етап – формування інформаційної бази щодо фінансових ресурсів банку, що включає процес збору та обробки всієї фінансової звітності.

Другий етап – оцінка залучених і запозичених коштів, яку пропонується здійснювати на підставі одного з трьох методів: бухгалтерського – який ґрунтується на основі розрахунку певних груп коефіцієнтів (рентабельності,

платоспроможності, ліквідності); вартісного – згідно з яким розраховується оптимальний розмір ціни за користування позиками та залученими коштами; підходу на основі принципу поверненості, який ґрунтується на розмежуванні коштів за ознакою потреби та механізмів їх повернення.

Третій головний етап управління фінансовими ресурсами – це їх оцінка.

Цей етап дозволяє визначити забезпеченість банку фінансовими ресурсами.

На початку даного етапу управління фінансовими ресурсами здійснюється вибір методу оцінки фінансових ресурсів. Для цього застосовуються різноманітні методики проведення аналізу та оцінки фінансових ресурсів банківської установи.

Розглянемо деякі із них які найбільш часто використовуються в сучасних банківських установах. Так, система CAMELS оцінює ризики та надає рейтингові оцінки за основними компонентами, а саме достатність капіталу банку, якість активів, ліквідність, чутливість до ринкового ризику [40]. Експрес-оцінка роботи банку за методикою О.В. Буздаліна, дає можливість чітко визначити недоліки в роботі банку і яка використовує показники поточної ліквідності, миттєвої ліквідності, максимального розміру ризику на одного позичальника, рентабельності капіталу, частки зобов'язань в сумарних пасивах, частки чистого прибутку в пасивах [32].

У вищенаведених рейтингових методиках важливе місце займають показники ліквідності, рентабельності та які характеризують капітал банку, і є ключовими групами показників, які мають тісний зв'язок з логістичним підходом до управління фінансовими ресурсами банку.

Наступним етапом є проведення аналізу фінансових ресурсів банку, що здійснюється на підставі даних фінансової звітності та обраної методики розрахунку. Загальна оцінка фінансових ресурсів банківської установи завершуються визначенням рейтингової оцінка фінансових ресурсів у відповідності до обраної методики.

Четвертий етап. Розробка ресурсної політики банку, яка в свою чергу є

основною частиною загальної банківської політики. Ресурсна політика банку – це розроблення і практична реалізація банківською установою системи заходів з управління процесом мобілізації коштів суб'єктів ринку для формування необхідних за обсягами й структурою ресурсів банку та подальші дії щодо їхнього розширення або звуження з метою задоволення інтересів і потреб банку, його власників та кредиторів, а також і з урахуванням вимог регулюючих органів [33].

Професор Дзюблюк О.В. вважає, що ресурсну політику можна розглядати як сукупність економічних, правових та організаційних заходів, що їх здійснює банк для формування фінансових ресурсів [34, с.99-104]. Економічні заходи полягають у використанні певних інструментів і важелів впливу на економічну мотивацію поведінки суб'єктів ринку, які задіяні у формуванні фінансових ресурсів банківської установи. Правові заходи охоплюють юридичне оформлення правовідносин банку із суб'єктами фінансового ринку, які задіяні у формуванні фінансових ресурсів при проведенні банком ресурсної політики. Організаційні заходи передбачають конкретну діяльність відповідних підрозділів банків з реалізації ресурсної політики у вигляді підготовки, прийняття та впровадження рішень у сфері формування та використанні фінансових ресурсів банку.

Формування оптимальної ресурсної політики викликає необхідність чіткого визначення основних стратегічних і тактичних цілей та завдань їх реалізації. Основними цілями ресурсної політики є: по-перше, мобілізація достатнього обсягу фінансових ресурсів банку, що є кількісним параметром. Саме від обсягу фінансових ресурсів, мобілізованих у різного роду пасиви, залежить можливість банківської установи здійснювати активні операції. Такими пасивами є насамперед власний капітал, а також кошти, залучені банками на різноманітні депозити (поточні рахунки суб'єктів господарювання, домашніх господарств, строкові депозити суб'єктів фінансового ринку), а також позичені ресурси, тобто міжбанківські кредити, операції РЕПО, випуск власних цінних паперів [35, с.164-166].

По-друге, забезпечення ліквідності та мінімізації витрат банківської установи, тобто якісні параметри. Мобілізація фінансових ресурсів потребує певних витрат зі сторони банку, тому що, задовольняючи свою потребу в додаткових фінансових ресурсах, банківська установа має враховувати інтереси своїх клієнтів, через відповідні виплати відсотків та дивідендів. Тобто, банківська установа має організувати свою діяльність так, щоби прибуток від розміщення мобілізованих фінансових ресурсів був більшим ніж витрати на їх залучення.

В процесі управління фінансовими ресурсами комерційний банк повинен вирішувати такі завдання:

- чітко організувати роботу працівників банку, які відповідають за операції з формування фінансових ресурсів та безпосередньо працюють з вкладниками і кредиторами банку;

- своєчасне реагування на зміну кон'юнктури фінансового ринку та визначення відповідних пріоритетних напрямків здійснення операцій із залучення фінансових ресурсів;

- виконувати вимоги НБУ щодо дотримання встановлених економічних нормативів;

- не допускати наявності в банку коштів, які не приносять доходу, крім тієї її частини, яка забезпечує формування обов'язкових резервів;

- підтримувати певне співвідношення між власними і залученими коштами. Надмірна наявність залучених коштів збільшує ризик і підвищує потенційну загрозу неплатоспроможності банку. Переважне формування банківських ресурсів за рахунок власного капіталу веде до втрати певною групою акціонерів контролю над банком, зниження рівня виплати дивідендів та ринкової вартості акцій [36, с.112-114].

- забезпечувати одержання банком прибутку за рахунок залучення якомога «дешевших» ресурсів;

- забезпечувати взаємозв'язок і взаємоузгодженість між депозитними операціями і операціями по видачі позик за їх строками та сумами;

- особливу увагу в процесі організації депозитних операцій приділяти строковим депозитам, які в найбільшій мірі забезпечують підтримку ліквідності балансу банку;

- постійно намагатись, щоб резерви вільних (не залучених в активні операції) коштів на депозитних рахунках були мінімальними (резерв вільних банківських ресурсів визначається як різниця між залишками коштів на поточних та інших депозитних рахунках і величиною позичкової заборгованості);

- здійснювати заходи щодо розвитку банківських послуг і підвищенню якості обслуговування клієнтів, що буде сприяти залученню вільних грошових коштів [37].

Визначивши цілі та завдання ресурсної політики, банківська установа може перейти до процесу її формування, який передбачає структурування політики управління фінансовими ресурсами за елементами та створення її методологічної бази, а також створення умов для ефективного формування залучених фінансових ресурсів, за рахунок тимчасово вільних коштів суб'єктів фінансового ринку.

Ресурсна політика має складну структуру, елементи якої повинні слугувати основою для регламентації процесу мобілізації тимчасово вільних грошових коштів на фінансовому ринку. На нашу думку, серед ключових елементів ресурсної політики найдоцільніше виокремити наступні [38,с 468]:

- розподіл функціональних обов'язків керівництва та персоналу банківської установи стосовно повноважень із розроблення ресурсної політики і прийняття конкретних рішень щодо мобілізації тих чи інших фінансових ресурсів;

- орієнтація діяльності банківської установи з приводу мобілізації фінансових ресурсів на різні сегменти фінансового ринку з урахуванням змін в економіці;

- граничний рівень витрат, прийнятний для банку в процесі реалізації операцій із мобілізації фінансових ресурсів, що визначається відповідним рівнем

дохідності активних операцій і досягається за допомогою здійснення процентної політики;

– напрями організації контролю за діяльністю з мобілізації фінансових ресурсів у банківській установі з огляду на дотримання вимог центрального банку [39].

Особливістю формування фінансових ресурсів є те, що їх нарощення не завжди може бути здійснено відповідно до бажань і потреб керівництва і акціонерів банківської установи, оскільки прийняття рішення про величину і час мобілізації ресурсів, за вимогами центрального банку, має певні обмеження. Також, необхідно визначити фактори, які обмежують дії банківської установи щодо створення фінансових ресурсів та певним чином впливають на обсяги, структуру фінансових ресурсів. Необхідність урахування цих факторів пов'язана з вивченням ринкової ситуації на макроекономічному рівні та особливостей діяльності банку на мікрорівні для найадекватнішої оцінки перспектив формування, використання і нарощення фінансових ресурсів банку: власного капіталу та залучених і позичених ресурсів. Фактори які впливають на мобілізацію фінансових ресурсів можна поділити на дві групи.

До факторів зовнішнього впливу відносяться:

– міжнародні фактори: кон'юнктура міжнародних фінансових ринків; доступ банків України до кредитних ресурсів на міжнародних фінансових ринках;

– внутрішньодержавні фактори: кон'юнктура ринку кредитних ресурсів; кон'юнктура фондового ринку; кон'юнктура ринку нерухомості; податкове законодавство; інструментарій Національного банку України з регулювання депозитних операцій і операцій банків із запозиченням коштів в центральному та інших банках [40].

До факторів внутрішнього впливу відносяться: доступ банку до міжнародних фінансових ринків, до коштів міжнародних фінансових організацій; доступ до національних фінансових ринків; доступ до коштів НБУ: участь банку у міжнародних платіжних системах; участь банку у

внутрішньодержавних платіжних системах; географічне розташування філій банку; кількісна мережа філій банку; клієнтська база; види пасивних операцій, які здійснює банк; організація розрахункових та касових операцій з клієнтами; ведення кореспондентських рахунків банку [41].

У сучасних умовах розвитку фінансового ринку ще однією важливою складовою ресурсної політики банку необхідно вважати визначення основних критеріїв її оптимальності, яка передбачає узгодження інтересів банку як суб'єкта фінансового ринку, клієнтів і персоналу. Також ресурсна політика банківської установи повинна забезпечувати оптимальне співвідношення ліквідності, доходності й ризику. Розглянемо фактори, які впливають на ліквідність банківської установи з боку його фінансових ресурсів:

- розмір і структура власного капіталу банку;
- обсяги сформованих фондів (спеціальних і резервних) у складі власного капіталу банку;
- обсяг і структура залучених ресурсів банку;
- рівень чутливості залучених фінансових ресурсів до зміни відсоткових ставок;
- диверсифікація фінансових ресурсів за різними факторами впливу на них;
- обсяг і структура позичених коштів на міжбанківському ринку.

Також, оптимальна ресурсна політика банку повна бути направлена на мінімізацію витрат на формування фінансових ресурсів та одночасно враховувати розмір процентних ставок на фінансовому ринку та потреби клієнтів. На обсяг і структуру фінансових ресурсів банківської установи також впливають різноманітні ризики. Керівництво банку повинно ретельно аналізувати вплив ризиків, оскільки їх дія може призвести до зменшення обсягу фінансових ресурсів або суттєво збільшити їх вартість. Тому ресурсна політика повинна орієнтуватися на мінімізацію ризиків які можуть негативно вплинути на формування фінансових ресурсів банку.

Підводячи підсумок, можна зазначити, що до загальних критеріїв

оптимальності ресурсної політики банку можна віднести:

- обсяг сформованих фінансових ресурсів, що дає змогу забезпечити платоспроможність і фінансову стійкість банку на перспективу;
- оптимальність сформованих депозитного і кредитного портфеля, розглядаючи їх як сукупність вимог вкладників до банківської установи й вимог кредитора до позичальників, розподілених на основі критеріїв, що визначають ступінь ризику, прибутковість і ліквідність [42].
- диверсифікацію фінансових ресурсів, що дозволяє мінімізувати різні види ризиків;
- оптимальне співвідношення стабільних і нестабільних фінансових ресурсів.

Завершальним етапом у процесі формування і реалізації ресурсної політики є контроль. Основними складовими даного етапу є:

- контроль за обсягами і структурою мобілізованих фінансових ресурсів. Стосовно власних ресурсів банку контроль необхідно поширювати на процеси формування і використання власного капіталу, здійснення усіх необхідних відрахувань до загальних і спеціальних резервів; щодо залучених банківських ресурсів, то контроль має відбуватися шляхом оцінки їхньої структури, рівня диверсифікованості, стабільності, витратності та дотримання показників ліквідності; в частині запозичених коштів контроль поширюється на можливі напрямки використання таких ресурсів;
- контроль за правильністю оформлення з точки зору юриспруденції усіх правовідносин, в які вступає банківська установа з акціонерами, вкладниками, клієнтами при мобілізації фінансових ресурсів;
- контроль за дотриманням банківським персоналом, який приймає участь в формуванні фінансових ресурсів, своїх повноважень, передбачених правилами розподілу функціональних обов'язків між працівниками банківської установи.

Слід зауважити, що важливими показниками, які характеризують фінансову стійкість окремої банківської установи, є обсяг і структура фінансових

ресурсів. Тому, наскільки банківські установи приділятимуть увагу формуванню своїх фінансових ресурсів, залежатиме їх спроможність здійснювати кредитні та інші банківські операції та послуги. Для того щоб досягнути поставлені цілі банківським установам необхідно велике значення приділяти управлінню фінансовими ресурсами і безпосередньо розробці ефективної ресурсної політики. Це пов'язано з тим, що саме ефективне управління фінансовими ресурсами дає можливість банку досягнути оптимального співвідношення між двома протилежними складовими банківського бізнесу – прибутковістю та ліквідністю [43, с.744].

Висновки до розділу 1

Фінансові ресурси банку- це грошові кошти, які акумулює банк для формування необхідних йому активів.

Фінансові ресурси банку поділяються на власний капітал та залучені.

Власний капітал банку являє собою грошові кошти і виражену у грошовій формі частину майна, які належать його власникам, забезпечують економічну самостійність і фінансову стійкість банку, використовуються для здійснення банківських операцій та надання послуг з метою одержання прибутку.

Залучені кошти банків поділяються на депозитні й не депозитні. Залучені ресурси банків існують у двох основних юридично-правових формах: у формі депозитів та формі короткострокових боргових цінних паперів.

Основними цілями аналізу фінансових ресурсів банку є визначення обсягу власних коштів, їх структури і тенденцій змін; визначення обсягу залучених коштів і їх структури; перевірка дотримання нормативів достатності капіталу (власних коштів).

Метою аналізу банківської ліквідності є оцінювання та прогнозування можливостей банку щодо своєчасного виконання своїх зобов'язань за умови збереження достатнього рівня прибутковості.

2 АНАЛІТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1 Аналіз фінансово-господарської діяльності АТ КБ «ПРИВАТБАНК» у 2019-2021 роках

АТ КБ «ПриватБанк» існує з 1992 року, він є провідним банком банківського ринку України. За результатами дослідження CBR Ukraine у 2020 року з ПриватБанком співпрацювали 64,7% фізичних осіб-українців старше 16 років. АТ КБ «ПриватБанк» виступає один із найінноваційних банків у світі. Прикладом цього може бути те, що більш ніж 10 років тому ПриватБанк один із перших у світі почав використовувати в своїй діяльності одноразові SMS-паролі. Останніми інноваціями, що одержали визнання у всьому світі, є такі винаходи, як платіжний мінітермінал, використання QR-коду для входу в Інтернет-банкінг, онлайн-інкасація та інші десятки різних мобільних додатків. Місія банку: «допомагати економіці розвиватися, бізнесу - зростати, а приватним клієнтам - здійснювати мрії, надаючи фінансові послуги найвищої якості». Слоган банку: «ПриватБанк – беремо і робимо». Стратегією банку є рівномірне зростання та перетворення на банк, що продовжує обслуговувати фізичних осіб і вибірково підсилює підрозділи, які обслуговують МСБ та корпоративних клієнтів. Корпоративна поведінка в ПриватБанку спирається на законність, прозорість, компетентність, дотримання прав та інтересів клієнтів, кредиторів банку, акціонерів та працівників і спрямована на зростання результативності діяльності банку, підтримку його прибутковості та фінансової стабільності

Станом на 31 грудня 2021 та 2020 років 100% акцій АТ КБ «ПриватБанк» належали державі, а також банк не є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, оскільки усі його вклади фізичних осіб гарантовано державою.

24 вересня 2021 року міжнародне рейтингове агентство Fitch Ratings підвищило довгостроковий рейтинг АТ КБ «ПриватБанк» у іноземній та національній валюті з В- до В з позитивним прогнозом.

АТ КБ «ПриватБанк» належить до системно важливих банків України, посідає перше місце за обсягом чистого кредитного портфеля та друге місце серед банків України за розміром активів, а також є найбільшим в Україні за пасивами в корпоративному секторі та другим за пасивами в роздрібному секторі. Також даний банк є найбільшим банком в Україні за кількістю відділень і другим за розмірами інфраструктури карткового бізнесу (кількість банкоматів та платіжних терміналів).

Робоча мережа АТ КБ «ПриватБанк» у 2021 році нараховувала 2343 установи, у тому числі 24 регіональні управління та 2319 територіально відокремлених безбалансових відділень. Також банк послідовно модернізує мережу своїх відділень, поступово збільшуючи кількість відділень нового формату. Ще один зріз трансформування мережі – це закриття неефективних відділень та переміщення відділень до більш привабливих для розвитку бізнесу локацій. Таким чином у 2021 році було скорочено 287 неефективних відділень. [44]

Відповідно до своєї бізнес-моделі АТ КБ «ПриватБанк» є універсальним банком, який надає пріоритетне значення розширенню роздрібною, мікро-, малого та середнього бізнесу (ММСБ), утримуючи при цьому міцні позиції за напрямом корпоративного бізнесу.

У 2021 року розподіл активів АТ КБ «ПриватБанк» є наступним:

- інвестиційний портфель (переважно цінні папери); 26%
- кредитний портфель; 28%
- інші активи.

Кредитний портфель представлено насамперед заборгованістю корпоративних клієнтів – 80%, а також фізичних осіб – 12% та клієнтів ММСБ – 8%. Портфель строкових депозитів на 83% складається з коштів фізичних осіб, на 11% – з коштів клієнтів ММСБ та на 6% – з коштів клієнтів корпоративного

бізнесу. Більша частина процентних доходів АТ КБ «ПриватБанк» формується за рахунок кредитів, наданих юридичним особам, та інвестицій у цінні папери.

Оскільки АТ КБ «ПриватБанк» є універсальним банком, то він пропонує клієнтам широкий спектр банківських продуктів та послуг, а саме до основних продуктів роздрібного бізнесу належать:

- строкові депозити, зарплатні проекти, пенсійні й соціальні рахунки та дебетові картки – пасивні продукти;

- споживче та іпотечне кредитування, автокредитування, кеш-кредити, кредитні картки, участь у державних програмах зі стимулювання енергоефективності – активні продукти;

- продукти, що генерують комісійний та торговий дохід. це платежі населення, внутрішні та міжнародні перекази, оренда банківських індивідуальних сейфів, операції з обміну валют, операції з банківськими металами [45];

- додаткові сервіси – система дистанційного обслуговування «Ощад 24/7».

Аналіз фінансового стану АТ КБ «ПриватБанку» за підсумками 2019-2021 років дає можливість стверджувати, що банк послідовно дотримується вектора розвитку, заданого стратегією розвитку банку на період до 2022 року включно. Клієнти АТ КБ «ПриватБанк» мають доступ до найсучасніших банківських сервісів – web-банкінгу, mobile-банкінгу, SMS-банкінгу, цілодобового Контакт-центру. Такі сучасні послуги, як mobile- та web-банкінг «Приват24», надають широкі можливості управління своїми фінансами клієнтів даного державного банку.

Аналізуючи діяльність АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 роки, насамперед потрібно зупинитись на показниках активів банку, зобов'язаннях та фінансових результатах. Для оцінки фінансово-господарської діяльності АТ КБ «ПриватБанк» було проведено горизонтальний та вертикальний аналіз активів балансу за 2019-2021 роки (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка активів АТ КБ«ПриватБанк» за 2019-2021 роки

Показники	Сума, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис. грн		Темп зростання (спаду), %	
	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020
Грошові кошти та їх еквіваленти	12284730	10634527	36723642	-1650203	+26089115	86,57	345,32
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	21767424	41591932	38578398	+19824508	-3013534	191,07	92,75
Кошти в інших банках	16732798	10008487	18269802	-6724311	+8261315	59,81	182,54
Кредити та заборгованість клієнтів	74502538	67543176	65168344	-6959362	-2374832	90,66	96,48
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	72901636	57161708	38228273	-15739928	-18933435	78,41	66,87
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	25202757	17836599	36809511	-7366158	+18972912	70,77	206,37
Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	24800	24800	24800	-	-	-	-
Інвестиційна нерухомість	-	796869	809070	+796869	+12201	-	101,53
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	294694	267324	270256	-27370	+2932	90,71	101,09
Відстрочений податковий актив	25586	269730	155054	+244144	-114676	1054,21	57,48
Основні засоби та нематеріальні активи	7614578	8953527	9965799	+1338949	+1012272	117,58	111,30
Інші фінансові активи	1067489	1449346	3575922	+381857	+2126576	135,77	246,73
Інші активи	1822016	1892606	2286754	+70590	+394148	103,87	120,83
Усього активів	234241046	218430631	250865625	-15810415	+32434994	93,25	114,85

Джерело: систематизовано на основі [46-48]

Наразі, коли пандемія коронавірусної інфекції чинить негативний вплив на економічну діяльність у світі й зокрема в Україні, банківський сектор також відчуває труднощі і безпосередньо АТ КБ «ПриватБанк». Обмеження, з якими зіткнулися вітчизняні суб'єкти господарювання, призводять до зниження ділової активності та платоспроможності, обмеження економічних зв'язків між підприємствами, відтоку капіталу з країн, що розвиваються, зменшення попиту на продукцію тощо. Все це негативно позначається і на показниках АТ КБ «ПриватБанк». Зниження ліквідності та прибутковості суб'єктів господарювання негативно впливають на якість обслуговування позичальниками кредитної заборгованості. Коли позичальники зазнають об'єктивних труднощів з обслуговуванням кредитів, то АТ КБ «ПриватБанк» вживає заходів з реструктуризації заборгованості.

Не дивлячись на всі вище перераховані проблеми АТ КБ «ПриватБанк» завдяки обраній стратегії розвитку, зберігає провідні позиції серед основних конкурентів і продовжує якісне обслуговування клієнтів як універсальний сучасний банк із міжнародним рівнем надання послуг.

Проаналізувавши дані таблиці 2.1 можна зробити висновок, що активи АТ КБ «ПриватБанк» у 2020 році порівняно з 2019 роком знизилися на -15810415 тис. грн або на 6,75%, а у 2021 році порівняно з 2020 роком зросли на 32434994 тис. грн або на 14,85 %.

У 2020 році зниження загальної суми активів спостерігається за рахунок наступних статей: «Кошти в інших банках» на 6724311 тис. грн або на 49,19%, «Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід» на 15739928 тис. грн або на 22,59%, «Кредити та заборгованість клієнтів» - на 6959362 тис. грн або на 8,44%, а також за рахунок статті «Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю» - на 7366158 тис. грн або на 29,01%. Зростання загальної суми активів АТ КБ «ПриватБанк» у 2021 році порівняно з 2020 роком спостерігається найбільше за рахунок статей: «Грошові кошти і їх еквіваленти» на 26089115 тис. грн або на 245,32% та «Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю

через інший сукупний дохід» - на 18933435 тис. грн або на 33,13%.

Оскільки найбільшу частку активів АТ КБ «ПриватБанк» займають кредити та заборгованість клієнтів, то розглянемо динаміку зміни суми активів та наданих кредитів в даному банку за 2019-2021 роках за допомогою рис. 2.1.

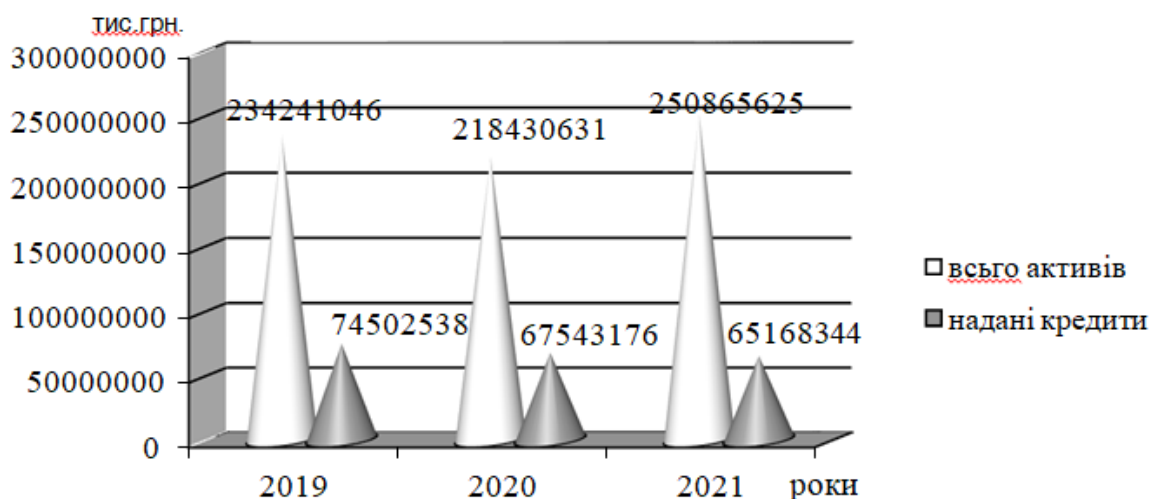

Рисунок 2.1 – Динаміка активів та кредитного портфеля АТ КБ«ПриватБанк»за 2019-2021 роки

Джерело: систематизовано на основі [49;50;51]

З рисунка 2.1 видно, що протягом всього аналізованого періоду спостерігається зменшення кредитного портфеля банку. У 2018 році порівняно з 2017 роком спостерігається зменшення суми «Кредитів та заборгованість клієнтів» на 6959362 тис. грн або на 9,34%, і у 2021 році порівняно з 2020 роком на 2374832 тис. грн або на 3,51%. Так само змінюється загальна сума активів, тобто у 2020 році порівняно з 2019 роком зменшується, а у 2021 роком порівняно з 2020 роком зростає.

На кінець 2020 року кредити, надані клієнтам, що прострочені більше ніж 90 днів, становили 68613182 тис. грн, що складала 52% загальної суми кредитів клієнтів до вирахування резервів під очікуванні кредитні збитки. Необхідно також зазначити, що в цю суму входять також кредити, надані даним банком клієнтам Кримського республіки і які становлять 24240414 тис. грн. Тому якщо

не враховувати кредити, надані клієнтам Кримського республіканського управління, то кредити, прострочені більше 90 днів, становили 41%. АТ КБ «ПриватБанк» робить усе, щоб значна частина кредитів, наданих клієнтам (крім кредитів, наданих клієнтам Кримського республіканського управління та клієнтам відділень Луганського та Донецького регіонального управління), які прострочені більше ніж 90 днів, будуть погашені за рахунок власних надходжень позичальників або реалізації застави по цім кредитам. Це можливе за рахунок того, що значна частина прострочених кредитів юридичних осіб забезпечена надійною і ліквідною заставою, та надана підприємствам, які мають потенціал відновити власну прибутковість і платоспроможність [52].

Тому одним із пріоритетів для АТ КБ «ПриватБанк» поки що залишається вирішення проблеми непрацюючих кредитів (NPL). У 2021 році у АТ КБ «ПриватБанк» обсяг непрацюючих кредитів скоротився на 21%, це говорить про те, що він досягнув найбільших успіхів за темпами зменшення NPL серед вітчизняних державних банків. Також АТ КБ «ПриватБанк» лідирує за обсягами погашення проблемної заборгованості у 2021 році – загальний обсяг погашень становив 3,7 млрд грн, або 57% від загального обсягу погашення NPL, отриманого чотирма державними банками.

Необхідно також зазначити, що АТ КБ «ПриватБанк» залишається найбільш активним «користувачем» Закону України «Про фінансову реструктуризацію», який надає вітчизняним банкам ефективний інструментарій для врегулювання проблемної заборгованості юридичних осіб. В рамках цього закону АТ КБ «ПриватБанк» у 2019 році провів реструктуризацію на загальну суму 9 млрд грн. Також для захисту своїх інтересів банк активно використовує судові механізми, за допомогою яких у 2019 році отримано судових рішень на користь банку на загальну суму 11,6 млрд грн [53].

Проаналізуємо структуру активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 роки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Структура активів АТ КБ«ПриватБанк» за 2019-2021 роки

Статті активу	Питома вага, %			Зміна питомої ваги	
	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020
Грошові кошти та їх еквіваленти	5,24	4,87	14,63	-0,70	+9,76
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9,29	19,04	15,37	+8,47	-3,67
Кошти в інших банках	7,14	4,58	7,28	-2,87	+2,7
Кредити, що надані юридичним та фізичним особам	31,81	30,92	25,97	-2,98	-4,95
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	31,12	26,17	15,23	-6,72	-10,94
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	10,76	8,17	14,67	-3,15	+6,5
Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	0,01	0,01	0,01	-	-
Інвестиційна нерухомість	-	0,36	0,32	+0,34	-0,04
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	0,13	0,12	0,11	-0,02	-0,01
Відстрочений податковий актив	0,01	0,12	0,06	+0,11	-0,06
Основні засоби та нематеріальні активи	3,25	4,1	3,97	+0,57	-0,13
Інші фінансові активи	0,46	0,66	1,42	+0,16	+0,76
Інші активи	0,78	0,87	0,91	+0,03	+0,04
Усього активів	100	100	100	-	-

Джерело: систематизовано на основі [54,55]

Проаналізувавши структуру активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 роки видно, що найбільшу частку активів банку становлять «Кредити та заборгованість клієнтів», а саме у 2019 році – 31,12%, у 2020 році – 28,83%, у 2021 році – 25,97% . Дані показники свідчать про те, що частка кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» в загальній сумі активів з кожним роком знижується, це пояснюється нестійким фінансовим станом в країні та пандемією коронавірусної інфекції яка чинить негативний вплив на економічну діяльність країни, що тягне за собою зниження доходів населення і юридичних осіб, а це не дає можливості збільшувати обсяги кредитних операцій і розширювати коло клієнтів.

Але АТ КБ «ПриватБанк» робить усе щоб збільшити частку кредитів в загальній сумі активів. Він активізує роботу у сфері роздрібного бізнесу та в сегменті мікро- малого і середнього бізнесу (ММСБ). За 2021 рік чистий кредитний портфель роздрібного бізнесу банку збільшився на 2,2 млрд грн. АТ КБ«ПриватБанк»активно видає фізичним особам автокредити, іпотечні кредити. Також у 2021 році банк почав видавати кредити готівкою (кеш-кредити) та кредити на придбання автомобіля з пробігом. У 2021 році банк видав удвічі більше автокредитів, ніж у 2020 році, та посів друге місце на кредитному ринку за обсягами автокредитування з часткою ринку 20%, а це на 6% більше ніж у 2020 році. Також банк у 2021 році займав активну позицію стосовно іпотечного кредитування, кожний третій іпотечний кредит – це кредити від АТ КБ «ПриватБанк».За 2020 рік було видано 11 тисяч кеш-кредитів, а це новий ринок для банку. АТ КБ«ПриватБанк» займає перше місце серед вітчизняних банків за обсягами комісійного доходу роздрібного бізнесу, а також за кількістю активних платіжних карток та користувачів цифровими каналами обслуговування (сервіс «Приват24») [56].

У 2020 році АТ КБ«ПриватБанк» зайняв 1 місце за обсягом чистих кредитів, які були виданні клієнтам мікро- малого і середнього бізнесу, при цьому чистий кредитний портфель ММСБ збільшився на 1,6 млрд грн. За 2020 рік клієнтам ММСБ видано 3,2 тис. кредитів на суму 4,3 млрд грн, з них –1,7 тис. кредитів на суму 548,6 млн грн у рамках програми мікрокредитування. Обсяг наданих кредитів клієнтам ММСБ галузі АПК збільшився порівняно з 2019 роком на 0,9 млрд грн і становив на кінець 2019 року 2,2 млрд грн. У 2020 році [30].

У 2020 році АТ КБ «ПриватБанк» мав кредитний портфель в рамках спільних кредитних програм з Німецько-Українським Фондом (Фонд розвитку підприємництва), WNISEF (програма «Соціальне підприємство»), Європейським інвестиційним банком та Європейським інвестиційним фондом в розмірі 2,2 млрд грн, це говорить про те, що він активно продовжував фінансування бізнесу спільно з міжнародними фінансовими організаціями.

У 2020 році стаття активів «Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток» знаходилась на другому місці в загальній сумі активів – 15,37%. Майже таке саме значення питомої ваги в загальній сумі активів (15,23%) має стаття «Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід», тобто АТ КБ «ПриватБанк» у 2019-2021 роках приділяв велике значення роботі з цінними паперами, оскільки кредитна діяльність з кожним роком знижує питому вагу в загальній сумі активів [57].

Проаналізуємо динаміку і структуру пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2020 роки (таблиця 2.3). Оскільки пасиви за своєю суттю – це джерела формування активів, то їх величина за аналізований період змінювалась аналогічно до змін величини активів.

Пасиви АТ КБ «ПриватБанк» протягом аналізованого періоду змінювались не однозначно: у 2020 році порівняно з 2019 роком знизились на 15810413 тис. грн або на 6,75%, у 2019 році порівняно з 2020 роком зросли на – 32434993 тис. грн або на 14,85%.

АТ КБ «ПриватБанк» є одним з лідерів вітчизняного банківського ринку за динамікою портфеля депозитів фізичних осіб з часткою ринку 23% у 2021 році. Банк в 2021 році утримав свої позиції на ринку (І місце на ринку пасивів юридичних осіб) та постійно працював над диверсифікацією клієнтської бази, передусім шляхом залучення нових клієнтів з приватного сектора економіки (понад 500 нових клієнтів). Чистий кредитний портфель корпоративного бізнесу станом на кінець 2021 року становив 52,4 млрд грн [30].

Зниження пасивів АТ КБ «ПриватБанк» у 2020 році спостерігалось за рахунок – зниження сум за статтями «Кошти отримані від НБУ» на 5000000 тис. грн, «Кошти банків» – на 2031651 тис. грн або на 25,15% та зростання нерозподіленого збитку на суму 12366370 тис. грн або на 57,38%. У 2019 році порівняно з 2020 роком зростання суми пасивів спостерігалось за рахунок – зниження нерозподіленого збитку на суму 211233 тис. грн та зростання статті «Кошти клієнтів» - на 47361012 тис. грн або на 31,57%.

Таблиця 2.3 – Динаміка пасивів АТ КБ«ПриватБанк» за 2019-2021 роки

Статті пасивів	Сума, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис грн		Темп зростання (спаду), %	
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2020/ 2019	2021/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2020
Зобов'язання							
Кошти отримані від НБУ	5000000	-	-	-5000000	-	-	
Кошти банків	8414105	6382454	4237333	-2031651	-2145121	75,85	66,39
Кошти клієнтів	14830224 7	15144772 1	198808733	+3145474	+47361012	102,12	131,27
Інші залучені кошти	34869093	34787028	18554034	-82065	-16232994	99,76	53,34
Відстрочені податкові зобов'язання	399909	399867	524848	-42	+124981	99,99	131,26
Резерви під зобов'язання	72010	311095	526697	+239085	+215602	432,02	169,30
Інші фінансові зобов'язання	2262359	3042747	4997516	+780388	+1954769	134,49	164,24
Інші зобов'язання	439427	637213	1201917	+197786	+564704	145,01	188,62
Субординований борг	2903463	2879790	2462640	-23673	-417150	99,18	85,51
Усього зобов'язань	20266261 3	19988791 7	231313718	-2774696	+31425801	98,63	115,72
Власний капітал							
Статутний капітал	43722720	49472840	49472840	+5750120	-	113,15	-
Незарєєстрований статутний капітал	5750120	-	-	-5750120	-	-	-
Резервні та інші фонди банку	269992	269992	269992	-	-	100	100
Резерви переоцінки	3388281	2718934	3516892	-669347	+797958	80,25	129,34
Нерозподілений прибуток (Непокритий збиток)	- 21552681	-33919051	-33707818	-12366370	+211233	157,38	99,37
Власний капітал	31578432	18542715	19551907	-13035717	+1009192	58,72	105,44
Усього зобов'язання та власний капітал	23424104 5	21843063 2	250865625	-15810413	+32434993	93,25	114,85

Джерело: систематизовано на основі [58,59]

Негативним наслідком фінансової кризи є значна сума нерозподіленого збитку, який спостерігався протягом всього аналізованого періоду: у 2019 році – 21552681 тис. грн., у 2020 році – 33919051 тис. грн., у 2021 році – 33707818 тис.

грн. А це значить, що протягом всього аналізованого періоду власний капітал банку зменшувався на суму нерозподіленого прибутку, що в свою чергу знижувало стабільність банку.

Протягом 2019-2021 років залучення коштів в банку відбувалося переважно за рахунок коштів клієнтів та інших залучених коштів.

Проаналізуємо фінансові результати АТ КБ«ПриватБанк» за 2019-2021 роки(табл.2.4).

Таблиця 2.4 – Динаміка основних показників господарської діяльності АТ КБ«ПриватБанк» за 2019-2021 роки

Показник	Сума, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис грн		Темп зростання (спаду), %	
	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2019	2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Доходи							
Процентні доходи	19740677	19344985	19058214	-395692	-286771	98,00	98,52
Процентні витрати (-)	-791296	-13894739	-13566574	-13103443	+328165	1755	97,63
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	5512504	5450245	5491640	-62259	+41395	98,87	100,75
Комісійні доходи	4001099	5307577	6443848	+1306478	+1136271	132,65	121,41
Комісійні витрати	-1302785	-1842092	-2240349	-539307	-398257	-141,40	121,61
Чистий комісійний дохід	2698315	3465484	4203499	+767169	+738015	128,43	121,29
Торговий результат	703880	-1720718	-194542	-2424598	+1526176	-244,46	11,30
Інші операційні доходи	160183	380094	493398	+219911	+113304	237,29	129,81
Інші доходи	20985	88049	80 643	+67064	-286771	419,58	91,59
Всього доходів	9095866	7663155	10074638	-1432711	+328165	84,25	131,46
Витрати							
Відрахування до резервів	-1404495	-3605816	-123936	-2201321	+3481880	256,73	3,43
Адміністративні та інші операційні витрати	-7132826	11236200	9944385	+18369026	-1291815	157,53	88,50

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8
Всього витрати	- 8537321	-7630384	9820449	+906937	+1745083 3	89,3 8	- 128 ,70
Фінансові результати							
Прибуток/(збиток) до оподаткування	558544	32771	254189	-525773	+221418	5,87	775 ,65
Витрати на податок на прибуток	21	-129468	-969	-129489	+128499	- 6165 14	0,7 4
Прибуток/(збиток)	558523	162238	255158	-396285	+92920	29,0 5	157 ,27

Джерело: систематизовано на основі [60,61]

Проаналізувавши дані таблиці 2.4 можна зробити наступні висновки:

– комісійні доходи банку протягом всього аналізованого періоду зростали, а саме у 2020 році порівняно з 2019 роком зросли на 32,65%, у 2021 році порівняно з 2020 роком – на 21,29%;

– процентні доходи у 2020 році порівняно з 2019 роком зменшились на 2%, а у 2021 році порівняно з 2020 роком так само знизилися на 1,84%;

- комісійними витратами у 2020 році порівняно з 2019 роком зросли на 41,40%, а у 2021 році порівняно з попереднім роком зросли на 21,61%;

- чистий процентний дохід у 2021 році порівняно з 2020 роком несуттєво зріс на – 0,75%, а чистий комісійний дохід протягом всього аналізованого періоду постійно зростає;

- необхідно також відмітити, що адміністративні витрати у 2021 році порівняно з 2020 роком знизилась на 1291815 тис. грн, що позитивно вплинуло на фінансові результати банку.

Протягом 2019-2021 років не дивлячись на нестійкий фінансовий стан в країні та проблеми які викликані пандемією, банк працював з позитивним фінансовим результатом: у 2019 році – 558523 тис. грн, у 2020 році – 162238 тис. грн, у 2021 році – 255158 тис. грн (рис. 2.2).

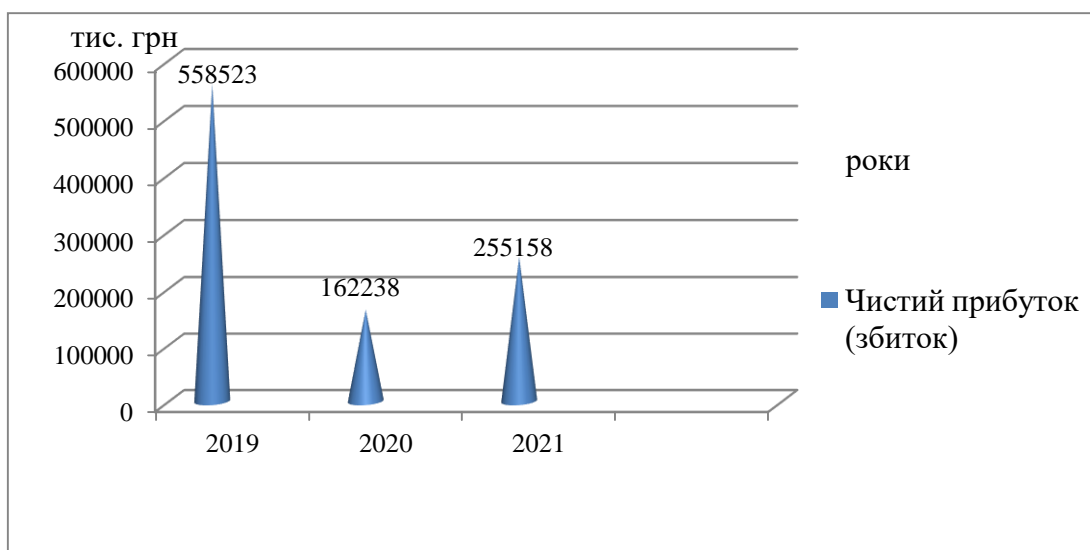

Рисунок 2.2 - Зміна величини чистого прибутку АТ КБ«ПриватБанк» за 2019-2021 роки

Провівши аналіз фінансово-господарського стану АТ КБ«ПриватБанк» за 2019-2021 роки, можна зробити висновок, що його фінансовий стан є доволі стабільними, не дивлячись на невизначеність і нестабільність фінансового ринку та пандемією коронавірусної інфекції, яка чинить негативний вплив на економічну діяльність країни.

ПриватБанк має намір продовжити реалізацію стратегії зростання бізнесу з акцентом на розширенні роздрібного бізнесу та ММСБ. Разом із тим прогнозування та уточнення планових значень цільових показників розвитку наразі опинилось у стані паузи через надзвичайні події, пов'язані з поширенням коронавірусу COVID-19, які мають вплив зокрема на макроекономічне середовище. Повернення до штатного режиму планування, в т. ч. стратегічного, очікується в міру стабілізації ситуації.

АТ КБ«ПриватБанк» повинен сфокусуватися на кількох ключових напрямках, покликаних реалізувати стратегічні цілі розвитку банку на перспективу:

- посилення внутрішньої спроможності в частині роботи з клієнтами сегмента мікро-, малого та середнього бізнесу за рахунок оновлення операційної моделі, удосконалення та автоматизації внутрішніх процесів;
- продовжити подальшу централізацію процесів функціонування

- мережі банку, яка уможливилює економію коштів у частині операційних витрат;
- посилити подальший технологічний розвиток, спрямований на діджиталізацію та автоматизацію процесів;
  - вирішити питань, пов'язані із забезпеченням адекватності регулятивного капіталу, що є необхідною передумовою для продовження реалізації стратегії в частині розвитку бізнесу;
  - збільшити масштаби та обсяги операцій з клієнтами, пов'язаними з одержанням комісійних доходів, оскільки саме вони є найбільш ефективними;
  - продовжити зростання кредитного портфеля роздрібного бізнесу.

2.2 Аналіз фінансового стану КБ «ПриватБанк»

До основних показників діяльності банків відносять наступні показники: загальні активи, резерви за активними операціями банків, високоліквідні активи, кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках, кредити надані клієнтам, кредити, що надані суб'єктам господарювання, кредити, що надані фізичним особам, вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції, ОВДП, частка ОВДП в загальних активах, власний капітал, зобов'язання, кошти суб'єктів господарювання, кошти фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами). аналогічний підхід до формування основних показників має Національний банк України, проте доповнює його показниками рентабельності [64]. Проведемо аналіз основних показників фінансово- господарської діяльності АТ КБ «ПриватБанк» у 2018-2021 рр.

1. Загальні активи, резерви за активними операціями та чисті активи. Загальний розмір активів не визначається у балансі АТ КБ «ПриватБанк», проте визначається у звітності НБУ. За даними рис. 2.3 про динаміку загальних та чистих активів (табл. 2.5), резервів за активними операціями

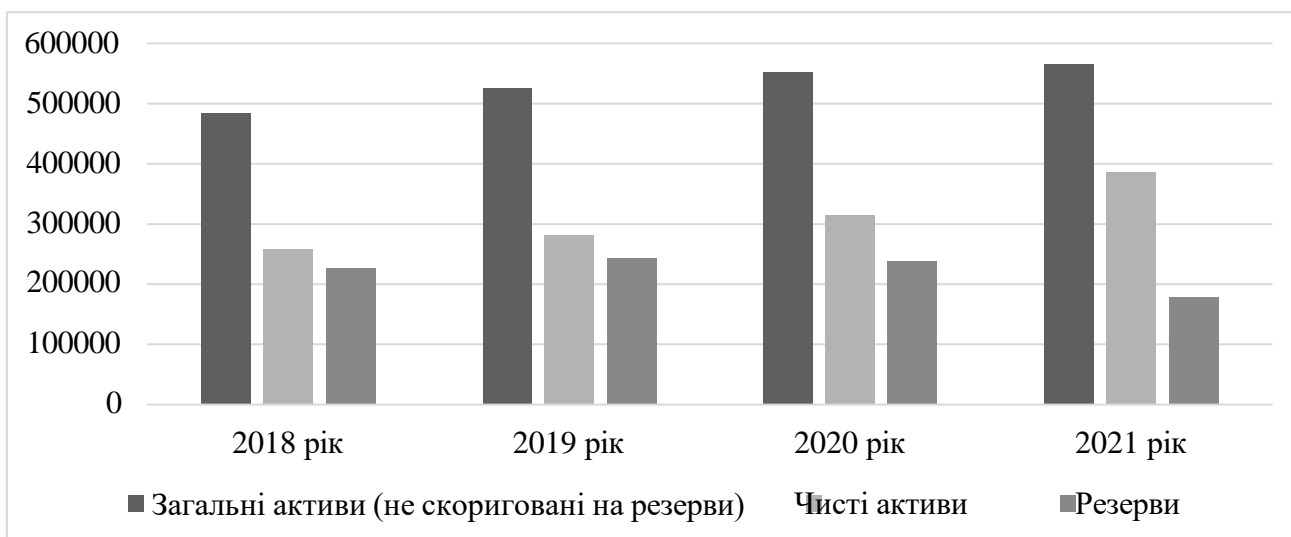

Рисунок 2.3 – Динаміка активів АТ КБ «ПриватБанк», млн грн

Чисті активи та сукупний капітал банку збільшувалися у 2018-2021 рр. зі збільшенням темпів збільшення: від 9,09% у 2019 р., 11,37% у 2020 р. до 23,19% у 2021 р., що вказує на динамічний розвиток банку та нарощення його потенціалу. Позитивним показником розвитку комерційного банку є зменшення резервів та покращення якості проведених активних операцій.

Чисті активи (англомовний аналог Net assets) - сума активів за вирахуванням зобов'язань компанії. Цей показник дозволяє отримати приблизне уявлення про вартість компанії в разі її негайної ліквідації. Звичайно, реальна ринкова вартість окремих активів може бути занижена або завищена в порівнянні з балансовою вартістю. Однак, такий показник застосовується в разі відсутності доступу до внутрішньої звітності компанії.

Чисті активи АТ КБ «ПриватБанк» збільшувалися у 2019 р. за рахунок збільшення вартості кредитів клієнтам (11 805 млн. грн, табл. 2.5), інвестиційних цінних паперів (19 069 млн. грн); у 2020 р. за рахунок збільшення грошових коштів (18 534 млн. грн), заборгованості банків (27 118 млн. грн), кредитів клієнтам (9 404 млн. грн); у 2021 р. за рахунок збільшення вартості інвестиційних цінних паперів (69 504 млн. грн); грошових коштів (4 017 млн. грн), поточних податкових активів (4 403 млн. грн).

Таблиця 2.5 – Аналіз динаміки активів АТ КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Період, млн.грн				Абсолютне відх., млн. грн (+/-)			Відносне відх., %		
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2019– 2018	2020– 2019	2021– 2020	2019– 2018	2020– 2019	2021– 2020
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	25296	27 360	45 894	49 911	2064	18534	4017	8,16	67,74	8,75
Заборгованість банків	2903	0	27118	25 059	-2903	27118	-2059	-100,00	-	-7,59
Кредити та аванси клієнтам	38335	50 140	59 544	55 021	11805	9404	-4523	30,79	18,76	-7,60
Інвестиційні цінні папери	161012	180 081	152 157	221 661	19069	-27924	69504	11,84	-15,51	45,68
Поточні податкові активи	184	184	2 257	6 660	0	2073	4403	0,00	1126,63	195,08
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію	30	30	155	30	0	125	-125	0,00	416,67	-80,65
Інвестиційна нерухомість	3648	3 340	3379	2 933	-308	39	-446	-8,44	1,17	-13,20
Активи з права користування	0	0	1 716	1 748	0	1716	32	-	-	1,86
Основні засоби та нематеріальні активи	3326	3 793	4 764	5 894	467	971	1130	14,04	25,60	23,72
Інші фінансові активи	2940	2 743	2 210	3 448	-197	-533	1238	-6,70	-19,43	56,02
Інші активи	8815	8 899	9 285	8 900	84	386	-385	0,95	4,34	-4,15
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя	7069	1361	1 244	1 228	-5708	-117	-16	-80,75	-8,60	-1,29
Активи, утримувані для продажу	117	117		32	0	-117	32	0,00	-100,00	0
Всього активів	253675	278 048	309 723	382 525	24373	31675	72802	9,61	11,39	23,51

Структура активів АТ КБ «ПриватБанк» у 2018-2021 рр. зазнала суттєвих змін у напрямі підвищення частки грошових коштів (від 9,97% у 2018 р. до 13,05% у 2021 р.), що вказує на підвищення ліквідності та платоспроможності банку, зменшення частки інвестиційних цінних паперів (від 63,47% у 2018 р. до 57,95% у 2021 р.). Основними складовими активів КБ «Приватбанк» є грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви; інвестиційні цінні папери; кредити та аванси клієнтам; заборгованість банків. Таким чином, структура активів банку не відповідає його концепції як роздрібного банку, оскільки основні активи сформовані за напрямом цінних паперів, тобто державних боргових інструментів.

2. Кредити надані клієнтам, кредити, що надані суб'єктам господарювання, кредити, що надані фізичним особам. Балансова вартість кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» становила на кінець досліджуваного періоду 55 021 млн грн (на 31 грудня 2020 р.: 59 544 млн грн; на 31 грудня 2019 р.: 50 140 млн грн; на 31 грудня 2018 р.: 38 335 млн грн) (таблиця 2.6). Збільшення вартості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» відбувалося у 2019-2020 рр. та зменшувалася у 2021 р. [65]

На динаміку вартості кредитного портфеля впливали два показники: загальна сума виданих кредитів та авансів клієнтам та загальна сума резервів під очікувані кредитні збитки. Загальна сума виданих кредитів та авансів клієнтам КБ «ПриватБанк» становила на кінець досліджуваного періоду 232 772 млн грн (на 31 грудня 2020 р.: 296 043 млн грн; на 31 грудня 2018 р.: 291 936 млн грн; на 31 грудня 2018 р.: 237 181 млн грн).

Резерв під очікувані кредитні збитки АТ КБ «ПриватБанк» становила на кінець досліджуваного періоду 177 751 млн грн (на 31 грудня 2020 р.: 236 499 млн грн; на 31 грудня 2019 р.: 241 796 млн грн; на 31 грудня 2018 р.: 198 846 млн грн). Частка резервів під очікувані кредитні збитки АТ КБ «ПриватБанк» є високою та перевищує середній рівень у банківській системі і становить: 2018 р. – 83,84%, 2019 р. – 82,83%, 2020 р. – 79,89%, 2021

p.

—

76,36%.

Таблиця 2.6 – Аналіз динаміки кредитного портфеля КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Період, млн.грн				Абсолютне відх., млн. грн (+/-)			Відносне відх., %		
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2019– 2018	2020– 2019	2021– 2020	2019– 2018	2020– 2019	2021– 2020
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	185 575	212 795	210 579	164 332	27 220	-2 216	-46 247	14,67	-1,04	-21,96
Кредити юридичним особам	3 330	5 648	6 250	5 509	2 318	602	-741	69,61	10,66	-11,86
Кредити фізичним особам - кредитні картки	30 354	45 314	51 890	40 609	14 960	6 576	-11 281	49,29	14,51	-21,74
Кредити фізичним особам - іпотечні кредити	9 130	12 923	11 467	9 566	3 793	-1 456	-1 901	41,54	-11,27	-16,58
Кредити фізичним особам - споживчі кредити	3 144	4 193	4 148	3 500	1 049	-45	-648	33,37	-1,07	-15,62
Кредити фізичним особам - кредити на придбання автомобіля	264	332	250	35	68	-82	-215	25,76	-24,70	-86,00
Кредити фізичним особам - інші кредити	660	672	498	129	12	-174	-369	1,82	-25,89	-74,10
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу (МСП)	4 210	8 251	8 555	6 859	4 041	304	-1 696	95,99	3,68	-19,82
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом - фізичні особи	191	654	1 152	1 052	463	498	-100	242,41	76,15	-8,68
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом - юридичні особи	197	710	742	588	513	32	-154	260,41	4,51	-20,75
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом - підприємства малого та середнього бізнесу (МСП)	126	248	418	517	122	170	99	96,83	68,55	23,68
Придбані/створені знецінені кредити	0	196	94	76	196	-102	-18	0,00	-52,04	-19,15
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	237 181	291 936	296 043	232 772	54 755	4 107	-63 271	23,09	1,41	-21,37
Мінус: резерв під очікувані кредитні збитки	-198 846	-241 796	-236 499	-177 751	-42 950	5 297	58 748	21,60	-2,19	-24,84
Всього кредитів та авансів клієнтам	38 335	50 140	59 544	55 021	11 805	9 404	-4 523	30,79	18,76	-7,60

Аналіз структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» вказує, що понад 70% формуються як окремий портфель з тенденцією до зменшення: 2019 р. – 5,35 в. п., 2020 р. – 1,76 в. п., 2021 р. – 0,53 в. п. Категорія «Кредити, що управляються як окремий портфель» включає в себе непрацюючі кредити, які були видані АТ КБ «ПриватБанк» до 19 грудня 2018 р.

На думку керівництва АТ КБ «ПриватБанк», цей портфель має спільні показники кредитного ризику, незалежно від класифікації за галуззю економіки та напрямом комерційної діяльності на дату видачі таких кредитів. Станом на 31 грудня 2021 р. банк визнав 162 163 млн грн резерву під очікувані кредитні збитки за цими кредитами (31 грудня 2021 р.: 207 851 млн грн; 31 грудня 2020 р.: 209 453 млн грн; 31 грудня 2019 р.: 181 887 млн грн). Протягом 2021 р. банк списав за рахунок резерву 56 663 млн грн вказаних кредитів, однак продовжуватиме вживати заходів до повернення списаної заборгованості.

Після кредитів як окремого портфеля пріоритетами кредитування АТ КБ «ПриватБанк» є кредити фізичним особам - кредитні картки, кредити фізичним особам - іпотечні кредити, кредити фізичним особам - споживчі кредити, кредити підприємствам малого та середнього бізнесу. Частка інших кредитів не перевищувала одного відсотка.

3. Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції. ОВДП. Портфель цінних паперів АТ КБ «ПриватБанк» формує за рахунок різної категорії цінних паперів. Сукупна вартість інвестиційних цінних паперів станом на 31 грудня 2021 . становила 221 661 млн грн або 57,95% вартості всіх активів (31 грудня 2020 р.: 152 157 млн грн або 49,13% вартості всіх активів; 31 грудня 2019 р.: 180 081 млн грн або 64,77% вартості всіх активів; 31 грудня 2018 р.: 161 012млн грн або 63,47% вартості всіх активів). За даними табл. 2.7 можна стверджувати про загальне зростання вартості інвестиційних цінних паперів у 2018-2021 рр. за рахунок зростання вартості інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід [66].

Таблиця 2.7 – Аналіз динаміки портфеля цінних паперів АТ КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Період, млн.грн				Абсолютне відх., млн. грн (+/-)			Відносне відх., %		
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2019–2018	2020–2019	2021–2020	2019–2018	2020–2019	2021–2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Інвестиційні цінні папери:	161 012	180 081	152 157	221 661	19 069	-27 924	69 504	11,84	-15,51	45,68
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	90354	86244	84 680	100 750	-4 110	-1 564	16 070	-4,55	-1,81	18,98
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	36322	79299	66 602	119196	42 977	-12 697	52 594	118,32	-16,01	78,97
- за амортизованою собівартістю	34336	14538	875	1 715	-19 798	-13 663	840	-57,66	-93,98	96,00

Портфель цінних паперів АТ КБ «ПриватБанк» об'єднував такі види цінних паперів: довгострокові державні боргові цінні папери з вбудованим опціоном, довгострокові державні боргові цінні папери без вбудованого опціону, середньострокові валютні державні боргові цінні папери, середньострокові державні боргові цінні папери, короткострокові державні боргові цінні папери, короткострокові валютні державні боргові цінні папери, довгострокові облігації, випущені Державною іпотечною установою.

На 31 грудня 2021 р. довгострокові облігації випущені Державною іпотечною установою за АС у сумі 282 млн грн (на 31 грудня 2020 р.: у сумі 875 млн грн), класифікувалися як знецінені фінансові активи (на 31 грудня 2020 р.: з оцінкою кредитних збитків в межах строку дії фінансового інструменту). У грудні 2021 р. Державна іпотечна установа не виплатила основну суму та нараховані відсотки за облігаціями балансовою вартістю 763 млн грн у строк їх погашення. Банк, відповідно до умов емісії цінних паперів, повернув довгострокові облігації, випущені Державною іпотечною установою та розпочав процедуру стягнення заборгованості. Як наслідок, відповідна прострочена заборгованість та резерв під очікувані збитки перенесено у склад інших фінансових активів [67].

4. Власний капітал. Власний капітал АТ КБ «ПриватБанк» – це грошові кошти і виражена у грошовій формі частина майна, які належать його власникам, що забезпечують економічну самостійність і фінансову стійкість банку, використовуються для здійснення банківських операцій та надання послуг з метою одержання прибутку та забезпечення фінансової безпеки функціонування.

Власний капітал АТ КБ «ПриватБанк» сформований, у першу чергу, за рахунок акціонерного капіталу. Номінальна зареєстрована вартість випущеного акціонерного капіталу банку станом на 31 грудня 2021 року складала 206 060 млн грн (таблиця 2.8). Загальна кількість ухвалених до випуску простих акцій складала 735,93 мільйони акцій (номінальною вартістю 280 гривень за акцію

(на 31 грудня 2020 року: 280 гривень за акцію)

Таблиця 2.8 – Аналіз динаміки власного капіталу КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Період, млн.грн				Абсолютне відх., млн. грн (+/-)			Відносне відх., %		
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2019– 2018	2020– 2019	2021– 2020	2019– 2018	2020– 2019	2021– 2020
1	2	3	4		5	6	7	8	9	10
Акціонерний капітал	206 060	206 060	206 060	206 060	0	0	0	0	0	0
Емісійний дохід	23	23	23	23	0	0	0	0	0	0
Резерв переоцінки будівель	769	687	614	689	-82	-73	75	-10,66	-10,63	12,21
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів	(479)	(3303)	(1 274)	(2 937)	-2 824	2 029	-1 663	589,56	-61,43	130,53
Результат від операцій з акціонером	12174	12174	12174	12174	0	0	0	0	0	0
Загальні резерви та інші фонди	6211	6211	6 850	8 481	0	639	1 631	0	10,29	23,81
Накопичений дефіцит	(201 139)	(190 388)	(169 918)	(171 665)	10 751	20 470	-1 747	-5,35	-10,75	1,03
Всього	23 619	31 464	54 529	52 825	7 845	23 065	-1 704	33,21	73,31	-3,12

Всі випущені прості акції повністю оплачені та зареєстровані. Кожна проста акція мала один голос при голосуванні.

При націоналізації КБ «ПриватБанк» у 2016 році ФГВФО конвертував 29 438 млн грн зобов'язань в акціонерний капітал, в тому числі 10 934 млн грн коштів клієнтів, 10 721 млн грн випущених єврооблігацій і 7 783 млн грн субординованого боргу та затвердив зміни до статуту банку щодо збільшення статутного капіталу до 50 695 млн грн або 181,05 мільйонів акцій. 18 грудня 2016 р. Кабінет Міністрів України прийняв рішення про додатковий випуск акцій КБ «ПриватБанк» у кількості 417 тисяч штук номінальною вартістю 280 гривень за акцію і загальною сумою 116 800 млн грн, профінансований за рахунок державних облігацій. 29 грудня 2016 року банк отримав внесок в розмірі 107 000 млн грн в акціонерний капітал, профінансований за рахунок державних облігацій. На цю дату 9 934 млн грн чистого прибутку від первісного визнання цих облігацій були визнані КБ «ПриватБанк» в складі капіталу, в результаті від операцій з акціонером. У лютому 2018 р. АТ КБ «ПриватБанк» отримав залишковий внесок до акціонерного капіталу, профінансований державними облігаціями номінальною вартістю 9 800 мільйонів гривень. На цю дату 1 397 млн грн чистого прибутку від первісного визнання цих облігацій були визнані банком в складі капіталу, в результаті від операцій з акціонером.

У червні 2018 р. Кабінет Міністрів України прийняв рішення про додатковий випуск акцій загальною сумою 38 565 мільйонів гривень, профінансований за рахунок державних облігацій. 11 липня 2018 року Банк отримав перший внесок до акціонерного капіталу у сумі 22 500 млн грн, профінансований державними облігаціями. На цю дату 1 738 млн грн чистого прибутку від первісного визнання цих облігацій були визнані АТ КБ «ПриватБанк» в складі капіталу, в результаті від операцій з акціонером [68].

Загальні резерви та інші фонди, створено у відповідності до вимог законодавства України, у сумі 8 481 млн грн у 2021 р. (у 2020 р.: 6 850 млн грн, у 2018-2019 рр.: 6 211 млн грн). Банк зобов'язаний створювати резервний

капітал шляхом відрахування суми з нерозподіленого прибутку до складу резерву, що не підлягає розподілу. Сума до відрахування кожного року розраховується як чистий прибуток за попередній рік до виплати дивідендів власникам простих акцій у розмірі не менше 5% прибутку за поточний період, поки резервний капітал не досягне 25% регулятивного капіталу.

Накопичений дефіцит – це найвагоміша складова власного капіталу КБ «ПриватБанк» після акціонерного капіталу. Станом на 31 грудня 2021 р. накопичений дефіцит становив 171 665 млн грн, що визначається накопиченими збитками попередніх років та дивідендами, переказами до резервного фонду.

Власний капітал АТ КБ «ПриватБанк» забезпечував формування 9,31% активів у 2018 р., 11,32% у 2019 р., 17,61% у 2020 р., 13,81% у 2021 р., тобто відбувається посилення ролі власного капіталу за умови переважання зобов'язань.

5. Зобов'язання АТ КБ «ПриватБанк» переважали у фінансуванні активів. Склад та структура позикових коштів вказує на зміну порядку формування зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» у 2018-2021 рр. (табл. 2.9).

Зобов'язання АТ КБ «ПриватБанк» формувалися першочергово за рахунок коштів клієнтів, їх частка коливалася на рівні від 92,22% у 2018 р. до 94,85% у 2021 р., що вказує на концентрування пасивних операцій на залученні коштів від фізичних та юридичних осіб.

Під зобов'язаннями банку слід розуміти вимоги до активів банківської установи, що зобов'язують її сплатити фіксовану суму коштів у визначений час у майбутньому.

Такий високий ступінь концентрації пасивних операцій банку на залученні коштів від фізичних та юридичних осіб вказує на недооціненні потенціалу фінансового та банківського ринку. Альтернативними джерелами формування зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» були: заборгованість перед НБУ, заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями, зобов'язання орендаря з лізингу, відстрочене зобов'язання з податку на

прибуток, інші фінансові зобов'язання, резерви та не фінансові зобов'язання [69].

Таблиця 2.9 – Аналіз динаміки зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Період, млн.грн				Абсолютне відх., млн. грн (+/-)			Відносне відх., %		
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2019– 2018	2020– 2019	2021– 2020	2019– 2018	2020– 2019	2021– 2020
Заборгованість перед НБУ	12 394	9 817	7 721	-	-2 577	-2 096	-7 721	-20,79	-21,35	-100,00
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	234	195	201	2	-39	6	-199	-16,67	3,08	-99,00
Кошти клієнтів	212167	231055	240 621	312 708	18 888	9 566	72 087	8,90	4,14	29,96
Зобов'язання орендаря з лізингу		-	1748	1 855	0	1 748	107	-	-	6,12
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	150	136	121	146	-14	-15	25	-9,33	-11,03	20,66
Інші фінансові зобов'язання	1 688	2 249	1 522	2 907	561	-727	1 385	33,23	-32,33	91,00
Резерви та нефінансові зобов'язання	3 292	3132	3 260	12 082	-160	128	8 822	-4,86	4,09	270,61
Всього зобов'язань	230 056	246 584	255 194	329 700	16 528	8 610	74 506	7,18	3,49	29,20

Аналіз структури залучених коштів АТ КБ «ПриватБанк» (табл. 2.10) вказує, що більшість коштів банку формувалася за рахунок коштів фізичних осіб (у 2018 р.: 80,52%, у 2019 р.: 79,06%, у 2020 р.: 78,96%, у 2021 р.: 72,82%). Серед коштів фізичних осіб у 2018-2020 рр. переважали строкові депозити, у 2021 р. переважали кошти фізичних осіб на поточних рахунках.

Таблиця 2.10 – Аналіз структури залучених коштів АТ КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Питома вага, %				Структурне відх., в.п.		
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2019–2018	2020–2019	2021–2020
1	2	3	4		5	6	7
Фізичні особи, в тому числі	80,52	79,06	78,96	72,82	-1,46	-0,10	-6,14
- Строкові депозити	56,31	47,51	41,21	32,74	-8,80	-6,30	-8,48
- Поточні рахунки/рахунки до запитання	24,20	31,55	37,75	40,08	7,34	6,20	2,33
Юридичні особи, в тому числі	19,38	20,86	20,97	27,10	1,48	0,10	6,14
- Строкові депозити	6,03	4,94	4,42	4,74	-1,09	-0,53	0,32
- Поточні/розрахункові рахунки	13,35	15,92	16,55	22,36	2,57	0,63	5,81
Державні організації							
Поточні/розрахункові рахунки	0,02	0,08	0,07	0,08	0,06	0,00	0,01
Всього коштів клієнтів	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00

Джерело: [70,71,72]

За рахунок коштів юридичних осіб формувалася п'ята частина коштів АТ КБ «ПриватБанк» у 2018-2020 рр. (у 2018 р.: 19,38%, у 2019 р.: 20,86%, у 2020 р.: 20,97%), проте у 2021 р. збільшилася до 27,10% з переважанням коштів на поточних рахунках.

Отже, аналіз структури залучених коштів АТ КБ «ПриватБанк» вказує, що пріоритетом залучення коштів є кошти фізичних осіб на поточних рахунках та кошти фізичних осіб на строкових рахунках через депозитні продукти Стандарт з достроковим розірванням, Стандарт без дострокового розірвання, Джуніор (з достроковим закриттям), Приват-вклад(з достроковим закриттям), «Скарбничка» (з достроковим закриттям), «До запитання» (з достроковим закриттям).

Використання кредитів, наданих Національним банком України має тенденцію до зменшення: на 2 577 млн грн у 2019 р., 2 096 млн грн у 2020 р., 7 721 млн грн у 2021 р. Серед видів кредитів АТ КБ «ПриватБанк», наданих Національним банком України переважали довгострокові кредити, короткострокові кредити у 2019-2021 рр. не застосовувалися.

У грудні 2018 р. КБ «ПриватБанк» отримав від НБУ короткостроковий кредит рефінансування у гривнях в сумі 1 500 млн грн за договірною ставкою 16,5% річних з контрактним терміном погашення в січні 2019 р. Цей кредит рефінансування був погашений у відповідності зі строком. Станом на 31 грудня 2020 та 2019 рр. процентна ставка за траншами довгострокових кредитів рефінансування НБУ складала від 14,25% до 16% річних. Згідно умов угод за кредитами рефінансування НБУ станом на 31 грудня 2020 та 2019 рр. строки погашення залишків за траншами припадали на період з травня 2017 р. по лютий 2018 р. Загальна сума заборгованості перед НБУ включає прострочену заборгованість у сумі 7 621 млн грн (на 31 грудня 2019 р.: 9 689 млн грн). Погашення заборгованості здійснювалося поступово, в залежності від стану ліквідності банку в гривні та інших факторів, що можуть впливати на виконання зобов'язань Банку перед клієнтами.

У грудні 2019 р. КБ «ПриватБанк» підписав рамкову кредитну угоду та рамкову кредитну репо угоду з НБУ строком на 10 років, що дозволяє Банку отримувати кредити рефінансування, овернайт, репо під заставу державних цінних паперів за необхідності. Процентна ставка за кредитами овернайт та короткостроковими кредитами рефінансування визначається нормативно-правовим актом НБУ з питань процентної політики і не підлягає коригуванню протягом строку користування такими кредитами. Процентна ставка за довгостроковими кредитами рефінансування встановлюється на рівні не нижче, ніж облікова ставка НБУ плюс два процентних пункти і змінюється протягом строку користування кредитом при зміні облікової ставки НБУ. Процентна ставка за кредитами репо встановлюється на рівні не нижче, ніж облікова ставка НБУ плюс два процентних пункти [73].

Інші фінансові зобов'язання КБ «ПриватБанк» об'єднують кошти у розрахунках, кредиторську заборгованість, резерв під очікувані кредитні збитки за зобов'язаннями, пов'язаними з кредитуванням тощо.

Іншим показником, що вимагає оцінювання є показник рентабельності. У банківській практиці розраховують рентабельність активів (ROA) та рентабельність власного капіталу (ROE).

ROA (Return on Assets) – показник рентабельності використання активів банку. Розраховується як відношення прибутку банку після оподаткування на звітну дату до середньої вартості використовуваних банком активів за відповідний період і виражається у процентах [74].

Оскільки для розрахунку показників рентабельності використовують показник середньої вартості, тому потрібно застосовувати формулу середньої хронологічної. Комерційні банки зобов'язані оприлюднювати квартальну звітність, тому для визначення середнього показника будемо застосовувати квартальні показники активів та статутного капіталу.

$$2018 \text{ р.: } ROA = \frac{378}{\frac{0,5 \cdot 224190 + 228879 + 253387 + 0,5 \cdot 254805}{3}} \times 100 = 0,16\% \quad (2.3)$$

$$2019 \text{ р.: } ROA = \frac{12798}{\frac{0,5 \cdot 254647 + 264882 + 271332 + 0,5 \cdot 278048}{3}} \times 100 = 4,78\% \quad (2.4)$$

$$2020 \text{ р.: } ROA = \frac{32609}{\frac{0,5 \cdot 279820 + 278821 + 284312 + 0,5 \cdot 309723}{3}} \times 100 = 11,40\% \quad (2.5)$$

$$2021 \text{ р.: } ROA = \frac{24302}{\frac{0,5 \cdot 322023 + 325213 + 350058 + 0,5 \cdot 382325}{3}} \times 100 = 7,10\% \quad (2.6)$$

$$2018 \text{ р.: } ROE = \frac{378}{\frac{0,5 \cdot 50695 + 167495 + 167495 + 0,5 \cdot 206060}{3}} \times 100 = 0,24\% \quad (2.7)$$

$$2019 \text{ р.: } ROE = \frac{12798}{206060} \times 100 = 6,21\% \quad (2.8)$$

$$2020 \text{ р.: } ROE = \frac{32609}{206060} \times 100 = 15,83\% \quad (2.9)$$

$$2021 \text{ р.: } ROE = \frac{24302}{206060} \times 100 = 11,79\% \quad (2.10)$$

Розрахункові дані (формули 2.3-2.10) вказують на рівень рентабельності активів та рівень рентабельності статутного капіталу АТ КБ «ПриватБанк»,

що збільшився у 2018-2021 рр. У 2021 р. рівень рентабельності активів та рівень рентабельності статутного капіталу зменшилися через зменшення чистого прибутку з 32 609 млн грн до 24 302 млн. грн.

Динаміка рентабельності КБ «ПриватБанк» та комерційних банків України (рис. 2.4) вказує на перевищення рентабельності активів АТ КБ «ПриватБанк» над рівнем рентабельності активів комерційних банків України (2018 р. – (-1,93)%, 2019 р. – 1,69%, 2020 р. – 4,26%, 2021 р. – 2,44%).

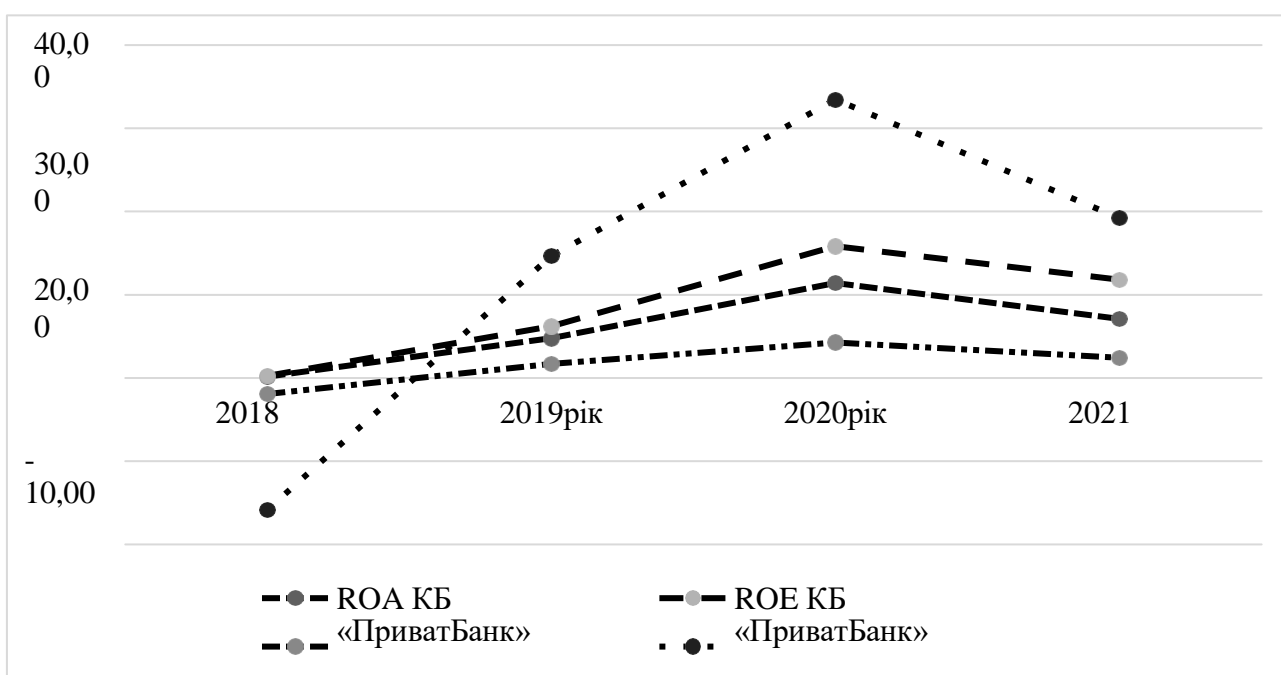

Рисунок 2.4 – Динаміка рентабельності КБ «ПриватБанк» та комерційних банків України, %

Джерело: [76,77]

Таким чином, активи АТ КБ «ПриватБанк» використовуються досить ефективно, порівняно з іншими комерційними банками.

За показником рентабельності статутного капіталу присутня протилежна ситуація – рівень рентабельності статутного капіталу комерційних банків України (2018 р. – (-15,84)%, 2019 р. – 14,67%, 2020 р. – 33,45%, 2021 р. – 19,22%) перевищує рівень рентабельності статутного капіталу АТ КБ «ПриватБанк». Таким чином, статутний капітал АТ КБ «ПриватБанк» використовуються досить ефективно, проте гірше порівняно з іншими

комерційними банками. Кошти державного бюджету, вкладені у статутний капітал АТ КБ «ПриватБанк», використовувалися не достатньо ефективно та результативно.

Чистий прибуток АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 р. склав 24 302 млн грн (2020 р.: 32 609 млн грн; 2019 р.: 12 798 млн грн; 2018 р.: 378 млн грн, табл. 2.11), що залишається максимальним результатом всього банківського сектору України. Чистий процентний дохід склав 21 602 млн. грн., збільшившись порівняно з 2020 р. майже на 10%.

При цьому АТ КБ «ПриватБанк» був вимушений сформувати додаткові резерви на зменшення корисності за кредитними операціями, внаслідок дії коронакризи на фінансову діяльність позичальників. Сума такого резерву склала у 2021 р. 1 771 млн грн (2020 р.: 4 млн грн; 2019 р.: 6 089 млн грн; 2018 р.: 7 379 млн грн). Динаміка комісійних доходів обумовлена як збільшенням обсягу платежів клієнтів, так і переглядом тарифів КБ «ПриватБанк» [78].

Поняття доходності комерційного банку відображає позитивний сукупний результат діяльності банку у всіх сферах його господарсько-фінансової і комерційної діяльності. За рахунок доходів банку покриваються усі його операційні видатки, включаючи адміністративно-управлінські, формується прибуток банку, розмір якого визначає рівень дивідендів, збільшення власних коштів і розвиток пасивних і активних операцій. Для оцінки доходів та видатків необхідно розрахувати загальну суму доходів банку, отриманої їм за період, із наступним поділом її на види доходів.

Торговий результат формується переважно за операціями з купівлі-продажу валюти, що в 2021 р. склав 3 103 млн. грн. (2020 р.: 2 589 млн грн; 2019 р.: 1 983 млн грн; 2018 р.: 1 084 млн грн). Також частина прибутку АТ КБ «ПриватБанк» є результатом впливу макроекономічних факторів. Так, зміни в світовій економіці та економіці України обумовили збільшення справедливої вартості облігацій внутрішньої державної позики, що були отримані як внесок в статутний капітал банку при націоналізації. За рахунок такої переоцінки в 2021 р. КБ «ПриватБанк» отримав 16,0 млрд. грн.

прибутку.

Таблиця 2.11 – Аналіз результатів діяльності АТ КБ «ПриватБанк»

Назва показника	Період, млн.грн				Абсолютне відх., млн. грн (+/-)			Відносне відх., %		
	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2019–2018	2020–2019	2021–2020	2019–2018	2020–2019	2021–2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Чистий процентний дохід	6111	16752	19 667	21 602	10 641	2 915	1 935	174,13	17,40	9,84
Відрахування до резерву на зменшення корисності	-7379	-6089	-4	-1 771	1 290	6 085	-1 767	-17,48	-99,93	44175,00
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності	-1268	10663	19 663	19 831	11 931	9 000	168	-940,93	84,40	0,85
Доходи за витратами та комісійними	13211	19590	24 575	27 649	6 379	4 985	3 074	48,29	25,45	12,51
Витрати за виплатами та комісійними	-3017	-4402	-6 386	-8888	-1 385	-1 984	-2 502	45,91	45,07	39,18
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп- контрактів	1084	1983	2 589	3103	899	606	514	82,93	30,56	19,85
(Збитки мінус прибутки)/прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валют	-2501	1145	6 510	-7 460	3 646	5 365	-13 970	-145,78	468,56	-214,59
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		3	8	8	3	5	0		166,67	0,00
Прибутки мінус збитки/(збитки мінус прибутки) від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	0	-3085	-1 526	16 045	-3 085	1 559	17 571		-50,53	-1151,44
Витрати щодо резерву під юридичні ризики			-387	-8 577	0	-387	-8 190			2116,28

Продовження таблиці 2.11

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Збитки/(прибутки) від уцінки будівель (що перевищують дооцінку) та переоцінки інвестиційної нерухомості	247	-553	4	-256	-800	557	-260	-323,89	-100,72	-6500,00
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя	-71	-13	-134	-119	58	-121	15	-81,69	930,77	-11,19
Зменшення корисності у відновлення зменшення корисності інвестиції в асоційовану компанію	-99	0	8	-124	99	8	-132	-100,00		-1650,00
Адміністративні та інші операційні витрати	-12194	-13988	-14 428	-18 006	-1 794	-440	-3 578	14,71	3,15	24,80
Інші чисті доходи	1530	1446	2113	1 090	-84	667	-1 023	-5,49	46,13	-48,41
Прибуток до оподаткування	19	12789	32 609	24 296	12 770	19 820	-8 313	67210,5	154,98	-25,49
Чистий прибуток за рік	378	12 798	32 609	24 302	12 420	19 811	-8 307	3285,71	154,80	-25,47

Адміністративні та операційні витрати КБ «ПриватБанк» у 2021 р. склали 18 006 млн грн. (2020 р.: 14 428 млн грн; 2019 р.: 13 988 млн грн; 2018 р.: 12 194 млн грн), з яких у 2021 р. близько 700 млн грн. витрачено на спеціальні бонусні виплати співробітникам мережі за підвищений ризик під час роботи в умовах коронавірусу; 300 млн грн. – на захисні матеріали та додаткову дезінфекцію відділень, банкоматів та терміналів.

Таким чином, результати 2021 р. є відображенням помірною впливу пандемії коронавірусу COVID-19 та реалізованих можливостей швидкої адаптації банку та його продуктів до нових вимог ринку та клієнтів. На 2022 рік планується продовжувати розвивати свої продукти, пропонуючи клієнтам інноваційні послуги, вдосконалювати мережу та платіжну інфраструктуру, активно розвивати кредитування, розширюючи продуктовою пропозицією для різних сегментів та виважено підходити до оцінки ризиків [79].

Висновки до розділу 2

Банківська система України:

- Активи банків України зросли з 48,44% до 83,15% ВВП за 2018-2020 роки.
- Зростання активів відбулося за рахунок кредитування економіки та залучення коштів клієнтів.
- Власний капітал банків України зріс з 10,7% до 12,5% ВВП за 2018-2020 роки.
- Збільшення власного капіталу відбулося за рахунок зростання статутного капіталу державних банків.
- Зобов'язання банків України зменшилися з 765,1 млрд. грн. до 758,6 млрд. грн. за 2019-2020 роки.
- Зменшення зобов'язань відбулося за рахунок зменшення коштів клієнтів банків.

АТ КБ «ПриватБанк»:

- Активи та пасиви банку активно нарощувалися у 2019 році, але у 2020 році темпи зростання помітно сповільнилися.
- Побудова зобов'язань банку у 2018 році перетворилась в бік збільшення частки строкових депозитів.
- У 2020 році збільшилася частка коштів клієнтів банку, при чому за 2019 рік значно зросла частка коштів юридичних осіб у коштах клієнтів.
- Для структури активів банку у 2020 році характерне їх покращення за рахунок зростання частки кредитів, наданих клієнтам, та зменшення частки проблемної заборгованості за кредитами.

Висновок: у 2020 році банківська система України зазнала негативного впливу світової фінансової кризи. Зобов'язання банків України зменшилися за рахунок зменшення коштів клієнтів. Активи банку АТ КБ «ПриватБанк» також зменшилися за рахунок зменшення коштів клієнтів, але при цьому збільшилася частка коштів юридичних осіб у коштах клієнтів.

3 НАПЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ЗА 2019-2021 РОКИ

3.1 Особливості управління фінансовими ресурсами АТ КБ «ПриватБанк»

АТ КБ «ПриватБанк» здійснює ефективне управління фінансовими ресурсами з метою забезпечення продовження діяльності банку, максимізуючи прибуток акціонерів, шляхом оптимізації співвідношення запозичених коштів і власного капіталу. Структура фінансових ресурсів банку представлена у вигляді суми власного капіталу (акціонерним капіталом, резервами і непокритим збитком), залученого і запозиченого капіталів.

Правління банку регулярно аналізує динаміку та структуру фінансових ресурсів. У процесі такого аналізу керівництво АТ КБ «ПриватБанк» оцінює вартість фінансових ресурсів, їх складові та ризики, що притаманні діяльності банку та загрожують втраті певної складової ресурсів банку. На основі рекомендацій керівництво банку проводить коригування структури фінансових ресурсів шляхом додаткового випуску акцій, залучення додаткових кредитних коштів або виплати по діючим кредитам. Станом на 31 грудня 2020 та 2021 років банк дотримувався вимог Національного банку України щодо нормативу достатності(адекватності) регулятивного капіталу (Н2).

Проаналізуємо основні складові фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 роки (табл. 3.1).

Розглядаючи дані табл. 3.1, можна зробити висновок, що фінансові ресурси банку у 2020 році порівняно з попереднім роком знизились на 15810413 тис. грн або на 6,75%, а у 2021 році порівняно з 2020 роком навпаки зросли на 3234993 тис. грн або на 14,85%. Безпосередньо власний капітал у 2020 році порівняно з 2019 роком зменшився на 13035717 тис. грн або на 41,28%, а в

2019 році порівняно з 2020 роком навпаки зріс на 32434993 тис. грн або на 14,85%.

Таблиця 3.1 – Динаміка фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 роки

Показники	Сума, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис грн		Темп зростання (спаду), %	
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Зобов'язання	202662613	199887917	231313718	-2774696	+31425801	98,63	115,72
Власний капітал	31578432	18542715	19551907	-13035717	+1009192	58,72	105,44
Усього зобов'язання та власний капітал	234241045	218430632	250865625	-15810413	+32434993	93,25	114,85

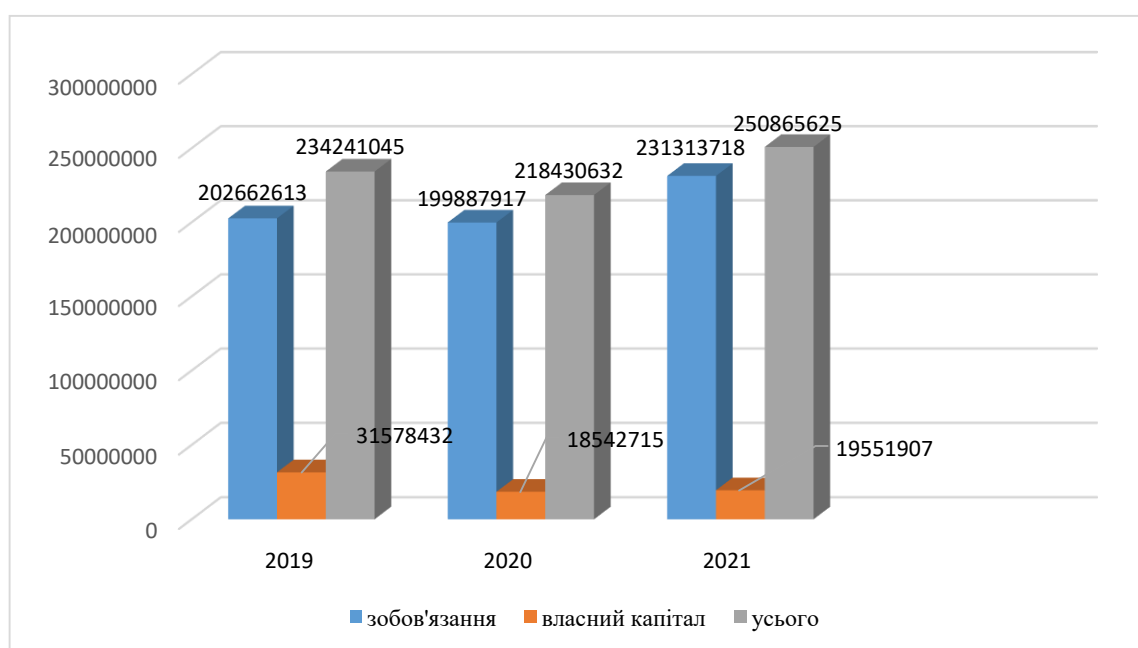

Рисунок 3.1 – Динаміка фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 роки

Проведемо горизонтальний аналіз власних фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк», які базується на вивченні динаміки окремих показників, які змінюються у часі. Під час даного аналізу розрахуємо темпи зростання або спаду окремих показників власних фінансових ресурсів банку, в тому числі в розрізі їх складових за 2019-2021 роки та визначимо загальні тенденції їх зміни (таблиці

3.2).

Таблиця 3.2 – Динаміка власних фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 роки

Статті пасивів	Сума, тис. грн			Абсолютне відхилення, тис грн		Темп зростання (спаду), %	
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020
1	2	3	4	5	6	7	8
Власний капітал							
Статутний капітал	43722720	49472840	49472840	+5750120	-	113,15	-
Незарєєстрований статутний капітал	5750120	-	-	-5750120	-	-	-
Резервні та інші фонди банку	269992	269992	269992	-	-	100	100
Резерви переоцінки	3388281	2718934	3516892	-669347	+797958	80,25	129,34
Непокритий збиток	-21552681	-33919051	-33707818	-12366370	+211233	157,38	99,37
Власний капітал	31578432	18542715	19551907	-13035717	+1009192	58,72	105,44

Проаналізувавши дані таблиці 3.2 можна зробити висновок, що розмір власного капіталу банку у 2020 році порівняно з 2019 роком знизився на 13035717 тис. грн або на 42,18%. Дане зниження власного капіталу відбулося за рахунок зростання суми непокритого збитку на суму 12366370 тис. грн або на 57,38%. У 2021 році порівняно з 2020 роком власний капітал вже поступово зростає на 1009192 тис. грн або на 5,44%. Це зростання відбулося переважно за рахунок зростання резервів переоцінки на 797958 тис. грн або на 29,34%, а також за рахунок незначного але зменшення непокритого збитку – на 211233 тис. грн або на 5,44%.

Фінансові ресурси банку – це сукупність акумульованих з різних джерел коштів, які формуються у процесі розподільчих та перерозподільчих відносин і використовуються в банківській діяльності з метою отримання прибутку

Проведемо аналіз структури фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк», під час якого розрахуємо питому вагу окремих його структурних складових

даного банку в динаміці за 2019-2021 роки (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3 – Структура фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019- 2021 роки

Статті пасиву	Питома вага, %			Зміна питомої ваги	
	2019	2020	2021	2020/ 2019	2021/ 2020
Зобов'язання					
Кошти отримані від НБУ	2,13	-	-	-2,13	-
Кошти банків	3,59	2,92	1,68	-0,67	-1,24
Кошти клієнтів	63,31	69,33	79,24	+6,02	+9,91
Інші залучені кошти	14,89	15,93	7,4	+1,04	-8,53
Відстрочені податкові зобов'язання	0,17	0,18	0,21	+0,01	+0,03
Резерви під зобов'язання	0,03	0,14	0,21	+0,11	+0,07
Інші фінансові зобов'язання	0,97	1,39	1,99	+0,42	+0,6
Інші зобов'язання	0,19	0,29	0,48	+0,10	+0,19
Субординований борг	1,24	1,32	0,98	+0,08	-0,34
Усього зобов'язань	86,52	91,51	92,21	+4,99	+0,7
Власний капітал					
Статутний капітал	18,67	22,65	19,72	+3,98	-2,93
Незарєєстрований статутний капітал	2,45	-	-	-2,45	-
Резервні та інші фонди банку	0,12	0,12	0,11	-	-0,01
Резерви переоцінки	1,45	1,24	1,40	-0,21	+0,16
Нерозподілений прибуток (Непокритий збиток)	-9,20	-15,53	-13,44	-6,33	+2,09
Власний капітал	13,48	8,49	7,79	-4,99	-0,7
Усього зобов'язання та власний капітал	100	100	100	-	-

Проаналізувавши співвідношення власного капіталу та зобов'язань, можна зробити висновок, що у 2019 рік воно мало вигляд – 13,48% та 86,52% відповідно; у 2020 році – 8,49% та 91,51%, а у 2021 році – 92,21% та 7,79%. Отже, бачимо, що протягом всього аналізованого періоду питома вага власного капіталу банку поступово знижується, що свідчить про зниження фінансової незалежності та стійкості АТ КБ «ПриватБанк». [80]

У структурі власних фінансових ресурсів найбільшу частку займав статутний капітал, так у 2021 році вона становила 18,67%, у 2020 році - 22,65%, що на 3,98 п.п. більше ніж у 2019 році, у 2021 році – 19,72%, що на 2,93 п.п. більше ніж у 2020 році.

У сучасних умовах функціонування АТ КБ «ПриватБанк» важливою основою його діяльності є формування достатнього обсягу залучених фінансових ресурсів для здійснення ефективної комерційної діяльності та отримання прибутку і покращення своєї ліквідності. Основна частина фінансових ресурсів АТ КБ«ПриватБанк» є залученою та утворюється за допомогою депозитних операцій банку. Від об'єму, структури та ціни залучених фінансових ресурсів банківської установи залежать його рівень ліквідності та прибутковості. Тому особливої актуальності набуває формування достатнього обсягу залучених фінансовихресурсів [81].

З таблиці 3.2, видно, що депозитні операції займають найбільшу частку в залучених фінансових ресурсах АТ КБ«ПриватБанк», а саме: у 2019 році – 73,18%, у 2020 році – 75,77%, у 2021 році – 85,94%. Дані показники характеризують депозитну політику банку з позитивної сторони, оскільки якщо зростає частка депозитів в залучених коштах, значить клієнти банку все більше довіряти свої заощадження саме даному банку, а також зростає рівень його ліквідності та прибутковості.

Проведемо аналіз ефективності використання залучених фінансових ресурсів АТ КБ«ПриватБанк» у 2019-2021 роках (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4 – Динаміка показників ефективності використання депозитних ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 роки

Показники	Роки			Абсолютне відхилення (+, -)	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020
	2	3	4	5	6
Обсяг капіталу					
Коефіцієнт депозитної бази	73,2	75,8	85,9	+2,0	+10,1

Продовження таблиці 3.4

1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт поточної депозитної бази	25,15	24,71	40,64	-0,44	+15,93
Коефіцієнт строкової депозитної бази	40,48	43,53	40,15	+3,05	-3,38
Коефіцієнт співвідношення коштів фізичних і юридичних осіб	186,32	228,06	127,69	+41,74	-100,37
Коефіцієнт використання депозитних коштів	199,05	224,22	305,01	+25,17	+80,79

Коефіцієнт депозитної бази показує частку депозитів у загальному обсязі залучених фінансових ресурсах банку. Протягом 2019-2021 років частка депозитних коштів у загальному обсязі залучених фінансових ресурсах постійно зростала, так у 2020 році порівняно з 2019 роком на 2 п.п., у 2021 році порівняно з 2020 роком на 10,1 п.п. Це підтверджує той факт, що АТ КБ «ПриватБанк» проводить досить ефективну депозитну політику.

Коефіцієнт поточної депозитної бази дає зрозуміти, скільки гривень поточних депозитних коштів припадає на 1 гривню залучених фінансових ресурсів банку. У 2020 порівняно з 2019 роком значення даного коефіцієнту в несуттєво зменшилося на 0,44 п.п, у 2021 році порівняно 2020 роком зріс майже в два рази, це говорить про те, що поточних депозитних коштів стає все більше в загальній сумі залучених коштів. Але це в основному відбувається переважно за рахунок коштів юридичних осіб. Строкові депозити в їх структурі у 2021 році займають лише 18,82% [82,83].

Кожна банківська установа приділяє велике значення для залучення і збільшення частки строкових депозитів які банк може розміщувати в довгострокові активи. Коефіцієнт строкової депозитної бази показує, скільки

гривень строкових депозитів припадає на 1 гривню залучених фінансових ресурсів. Результати аналізу даного коефіцієнта показують, що його значення змінювалися протягом аналізованого періоду неоднаково, а саме у 2020 році порівняно з 2019 роком він зріс на 3,05 п.п., а у 2021 році порівняно з 2020 роком знизився на 3,38 п.п. Це в основному відбувається за рахунок коштів юридичних осіб, а питома вага строкових депозитів фізичних осіб навпаки поступово збільшується.

Коефіцієнт співвідношення коштів фізичних і юридичних осіб показує, що протягом 2019 і 2020 років частка депозитів фізичних осіб порівняно з депозитами юридичних осіб зростала, а в 2021 році вона зросла на 100,37 п.п. Це говорить про те, що сума депозитів юридичних осіб поступово зростає, а значить банк старається збільшити клієнтську базу корпоративних клієнтів і це в основному за рахунок середнього і малого бізнесу .

Коефіцієнт використання депозитів, показує, який відсоток від загального обсягу депозитів розміщений у кредитному портфелі банку. Даний коефіцієнт протягом аналізованого періоду постійно зростає, а саме у 2020 році порівняно з 2019 роком на 25,17 п.п, у 2021 році порівняно з 2020 роком на 80,79 п.п., а це значить, що частка депозитних коштів банку у кредитному портфелі з кожним роком збільшується, оскільки кредитні операції для банку є найбільш прибутковими. Тобто залучені фінансові ресурси, а саме депозитні кошти використовуються досить ефективно [84].

Коефіцієнт співвідношення поточних депозитних коштів і власного капіталу банку, показує, яка частина депозитів до запитання може бути покрита за рахунок власного капіталу банку. Даний показник з кожним роком зростає, а значить зростає і надійність даного банку. —

Проаналізувавши показники ефективності використання депозитних ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» у 2019-2021 роках, можна зробити висновок, що банк проводить досить ефективну депозитну політику, а це говорить про те, що банк залучає достатньо фінансових ресурсів, для того щоб далі їх розмістити у ліквідні активи і отримати заплановані прибутки. —

Проаналізуємо основні показники управління фінансовими ресурсами АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 роки (табл. 3.5).

Проаналізувавши показники табл. 3.5 можна зробити висновок, що оцінка достатнього рівня капіталізації, надійності та стабільності АТ КБ

«ПриватБанк» у 2021 році порівняно з 2020 роком є негативним, оскільки простежується знижуюча тенденція приросту власного на 0,69 п.п. Це вказує на зниження частки власних фінансових ресурсів банку у структурі пасивів у 2021 році, така ж ситуація спостерігалася і у 2020 році порівняно з 2019 роком спостерігалася зниження даного показника на 5 п.п.

Таблиця 3.5 – Динаміка показників управління фінансовими ресурсами АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 роки

Показники	Роки			Абсолютне відхилення (+, -)		Формула
	2019	2020	2021	2020/ 2019	2021/ 2020	
	1	2	3	4	5	
Оцінка обсягу капіталу банків						
темп приросту власного капіталу, %	111,47	-41,28	5,44	-152,75	+46,72	$ТП_{ВК} = \frac{ВК_{зв}}{ВК_{б}} 100\% -$
коефіцієнт капіталізації, %	13,48	8,48	7,79	-5	-0,69	$К_{к} = \frac{ВК}{П} 100\%,$ де ВК – власний капітал, П – пасиви банку
Адекватність капіталу банків						
коефіцієнт співвідношення регулятивного капіталу та зважених за ризиком активів, %	18,84	13,4	8,17	-5,44	-5,23	$К_{рк} = \frac{РК}{А} 100\%,$ де РК – регулятивний капітал, А – активи зважені за ризиком

Продовження таблиці 3.5

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

коефіцієнт захищеності коштів клієнтіввласним капіталом	469,63	816,75	1016,83	+347,12	+200,08	$K_3 = \frac{K}{VK} 100\%$, VK – кошти клієнтів, VK – власний капітал
коефіцієнт захищеності власного капіталу	24,11	48,28	50,97	+24,17	+2,69	$K_3 = \frac{O3}{VK} 100\%$, O3 – основні засоби; VK – власний капітал банку.
мультиплікатор власного капіталу	741,77	1177,98	1283,07	+436,21	+105,09	$M = \frac{A}{VK} 100\%$, VK – активи банку; VK – власний капітал банку.
Ефективність використання ресурсів						
рентабельність власного капіталу, %	1,77	0,87	1,31	-0,9	+0,44	$P_{VK} = \frac{ЧП}{VK} 100\%$, VK – чистий прибуток банку; VK – власний капітал банку.
рентабельність активів, %	0,24	0,07	0,1	-0,17	+0,03	$P_{ак} = \frac{ЧП}{A} 100\%$, A – чистий прибуток; A – вартість активів
коефіцієнт співвідношення регулятивного капіталу та зважених заризиком активів, %	18,84	13,4	8,17	-5,44	-5,23	$K_{PK} = \frac{PK}{A} 100\%$, де PK – регулятивний капітал, A – активи зважені за ризиком
коефіцієнт захищеності коштів клієнтіввласним капіталом	469,63	816,75	1016,83	+347,12	+200,08	$K_3 = \frac{K}{VK} 100\%$, VK – кошти клієнтів, VK – власний капітал

Продовження таблиці 3.5

1	2	3	4	5	6	7
коефіцієнт захищеності власного капіталу	24,11	48,28	50,97	+24,17	+2,69	$K_3 = \frac{O3}{VK} 100\%$, VK – основні засоби; VK –

						власний капітал банку.
мультиплікатор власного капіталу	741,77	1177,98	1283,07	+436,21	+105,09	$M = \frac{A}{BK} \cdot 100\%$, BK – активи банку; BK – власний капітал банку.
Ефективність використання ресурсів						
рентабельність власного капіталу, %	1,77	0,87	1,31	-0,9	+0,44	$R_{BK} = \frac{ЧП}{BK} \cdot 100\%$, ЧП – чистий прибуток банку; BK – власний капітал банку.
рентабельність активів, %	0,24	0,07	0,1	-0,17	+0,03	$R_{ак} = \frac{ЧП}{A} \cdot 100\%$, ЧП – чистий прибуток; A – вартість активів

Коефіцієнт співвідношення регулятивного капіталу та зважених за ризиком активів в АТ КБ«ПриватБанк» у 2019–2021 роках відповідає своєму рекомендованому значенню (не менше 10%), тобто його значення протягом всього аналізованого періоду було менше 10%. Однак необхідно зазначити, що щорічно цей показник зменшується, особливо слід відзначити його зменшення, а це є негативним явищем для банку, оскільки свідчить про збільшення ризику втрати коштів для кредиторів та вкладників банківської установи. [85]

Значення коефіцієнт захищеності власного капіталу протягом 2019-2021 років постійно зростає: у 2020 році порівняно з 2019 роком на 24,17 п.п., а у 2021 році порівняно з попереднім роком на 2,69 п.п. Коефіцієнт захищеності власного капіталу характеризує захищеність власного капіталу від інфляції через вкладення фінансових ресурсів у нерухомість, обладнання та інші матеріальні активи. Однак, керівництво банку повинно розуміти, що таке одностороннє використання капітальних ресурсів може призвести до погіршення ліквідності та платоспроможності банківської установи.

Протягом аналізованого періоду в банку відбулося зростання коефіцієнта

захищеності коштів клієнтів власним капіталом з 469,63% у 2019 році до 1016,83% у 2021 році. Це є позитивною тенденцією, оскільки даний коефіцієнт показує, скільки коштів клієнтів банку припадає на 1 гривню власного капіталу, то слід відзначити збільшення захищеності коштів клієнтів даної банківської установи.

Мультиплікатор власного капіталу показує, яку кількість гривні активів повинна забезпечувати кожна гривня власного капіталу і відповідно, яка частка банківських ресурсів може бути сформована у формі боргових зобов'язань. Чим вищий мультиплікатор, тим вищий потенціал банку для більш високих виплат своїм акціонерам [86].

Показники ефективності використання фінансових ресурсів протягом 2019–2020 років були позитивними, що пояснюється прибутковістю діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за цей період. Однак необхідно зазначити, що рентабельність активів та рентабельність власного капіталу, протягом 2019–2020 років знижуються, це пояснюється тим, що у 2020 році знизився чистий прибуток банку. Але у 2021 році ці показники поступово збільшуються.

Банк приділяє велике значення моніторингу адекватності капіталу, за допомогою коефіцієнтів, які встановлені Базельською угодою щодо складових власного капіталу, та коефіцієнтів, визначених НБУ у рамках нагляду за банківською установою.

Відповідно до встановлених кількісних показників з метою забезпечення достатності капіталу банк зобов'язаний виконувати вимоги, які стосуються мінімальних сум і співвідношень всього капіталу і капіталу I рівня до активів, зважених з урахуванням ризику. Кількісні показники, встановлені Базельським комітетом для забезпечення адекватності капіталу, вимагають підтримувати мінімальні суми та співвідношення загального (8%) та капіталу I рівня (4%) до суми зважених на ризик активів [87].

У таблиці 3.6 для цілей визначення адекватності капіталу згідно з Базельською угодою щодо компонентів капіталу 1988 року, представлений аналіз регулятивних капітальних ресурсів АТ КБ «ПриватБанк».

Таблиця 3.6 – Динаміка регулятивних капітальних ресурсів АТ КБ«ПриватБанк» за 2019–2021 роки

Показники	Роки			Відхилення (+,-)	
	2019	2020	2021	2020 до 2019	2021 до 2020
Склад регулятивного капіталу:					
Капітал I рівня:					
акціонерний капітал	49724980	49724980	49724980	-	-
непокритий збиток	-21020893	-33219707	-33004661	-12198814	+215046
Всього кваліфікованого капіталу I рівня	28704087	16505273	16720319	-12198814	+215046
Капітал II рівня:					
резерви переоцінки	2547542	2037441	2836460	-510101	+799019
субординований борг	2105042	1626686	947448	-478356	-679238
Всього кваліфікованого капіталу II рівня до ліміту 100% сукупного капіталу I рівня	4652584	3664127	3783908	-988457	+119781
За вирахуванням інвестицій	-24 800	-24 800	-	-	+24800
Всього регулятивного капіталу	33331871	20144600	20504227	-13187271	+359627

Мінімальний розмір регулятивного капіталу банку за вимогами Національного банку України має становити не менше 120 млн грн. З даних таблиці 3.6 регулятивний капітал АТ КБ«ПриватБанк» набагато перевищує його нормативне значення протягом всього аналізованого періоду, так у 2019 році він дорівнював 33 331 млн грн, у 2020 році - 20144 млн грн, у 2021 році – 20504 тис грн. Це говорить про те, що регулятивний капітал даного банку повністю покриває негативні наслідки різноманітних банківських ризиків, та забезпечує захист вкладів, та свою фінансову стійкість та стабільність. Також, регулятивний капітал не повинен перевищувати статутний капітал банківської

установи.

Необхідно зазначити, що і ця вимога так само виконується АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2019-2021 років.

Основною тенденцією вітчизняних банків протягом 2019–2021 років було нарощування власного капіталу насамперед шляхом збільшення статутного капіталу і зменшення непокритих збитків, що дало їм змогу дотримуватись економічних нормативів капіталу які вимагає НБУ. З результатів проведеного аналізу фінансових ресурсів банку АТ КБ «ПриватБанк» у 2021 році не став винятком, його власні фінансові ресурси зросли порівняно з 2020 роком за рахунок зниження непокритого збитку і резервів переоцінки. Це пояснюється тим, що знизився обсяг недіючих кредитів, а значить зменшилися обсяги резервів і як наслідок зростає достатність і надійність банку. [88].

У сучасних умовах функціонування АТ КБ «ПриватБанк» приділяє велике значення формуванню достатності обсягу залучених фінансових ресурсів для здійснення ефективної комерційної діяльності та отримання прибутку і покращення своєї ліквідності. Проаналізувавши показники ефективності використання депозитних ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» у 2019-2021 роках, можна зробити висновок, що банк проводить досить ефективну депозитну політику, а це говорить про те, що банк залучає достатньо фінансових ресурсів, для того щоб далі їх розмістити у ліквідні активи і отримати заплановані прибутки.

Таким чином, АТ КБ «ПриватБанк» має таку структуру фінансових ресурсів, яка дозволяє поєднати порівняно високу надійність та стійкість ресурсної бази зневисокою їх вартістю. Але не дивлячись на це, виникає гостра потреба в трансформації короткострокових ресурсів у довгострокові, оскільки необхідно задовольнити попит на високоліквідні активи.

3.2 Механізм управління формуванням фінансових ресурсів АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Ефективний механізм управління формуванням фінансових ресурсів банку опосередковує виконання управлінських функцій лише щодо формування власних і залучених фінансових коштів та пов'язаний із заходами, що спрямовані на забезпечення банківською установою їх достатнім обсягом для здійснення ефективної та прибуткової діяльності банку. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки дієвого механізму зростання обсягу фінансових ресурсів на практиці, а саме для АТ КБ «ПриватБанк».

Механізм управління формуванням фінансових ресурсів банку, виступає складовим елементом фінансового механізму діяльності банківської установи. У структурі даного механізму виділяють такі компоненти, як об'єкт та суб'єкт управління, фінансові методи, важелі, відповідне забезпечення, принципи управління та процес управління. Механізм управління формуванням фінансових ресурсів банку, з однієї сторони, зумовлений існуванням об'єктивно існуючих перерозподільних відносин, що притаманні банківській системі, з іншої сторони – на даний механізм впливають як внутрішні так і зовнішні фактори під впливом яких він повинен коригуватися.

На основі аналізу різних думок авторів, які досліджували питання сутності поняття "механізму управління", нами удосконалене визначення економічної категорії "механізм управління фінансовими ресурсами банку". На нашу думку, під механізмом управління фінансовими ресурсами банку слід розуміти сукупність важелів впливу (принципів, методів, функцій), які використовуються у процесі управління фінансовими ресурсами банку і які забезпечують взаємодію між двома підсистемами: керуючою та керованою. Під керуючою підсистемою ми розуміємо суб'єктів управління, а під керованою – об'єкт управління. Дане визначення дозволяє зрозуміти місце та роль механізму в системі управління фінансовими ресурсами банку [89].

Роль та місце механізму управління формуванням фінансових ресурсів в системі управління можна представити у вигляді схеми (рис. 3.2).

На основі аналізу думок різних науковців можна виділити наступні елементи механізму управління формування фінансових ресурсів

банку: суб'єкти і об'єкти; мета формування достатнього обсягу фінансових ресурсів банку; цілі та завдання; процес формування та використання фінансових ресурсів; сукупність принципів, що забезпечують формування достатності фінансових ресурсів банку; функції; система забезпечення (нормативно-правове, інформаційне, методичне, кадрове, фінансове); інструменти управління фінансовими ресурсами (методи, способи реалізації, важелі).

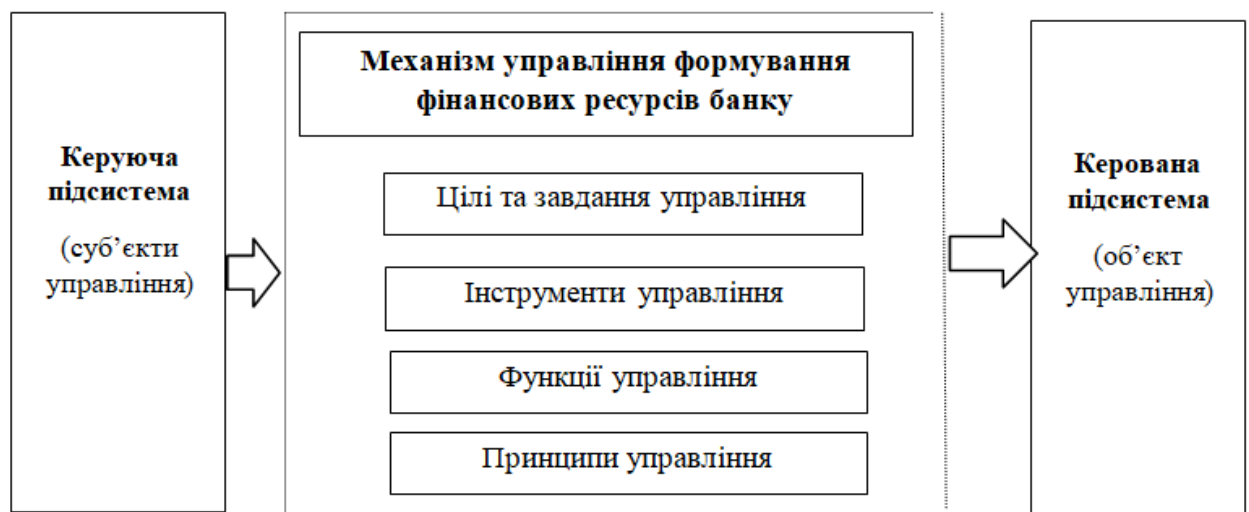

Рисунок 3.2 – Місце та роль механізму управління формуванням фінансових ресурсів банку

Джерело: розроблено автором

При розробці структури механізму управління формуванням фінансових ресурсів банку були застосовані функціональний та системний підходи.

Об'єктом управління в межах системи управління фінансовими ресурсами виступають фінансові ресурси банку у всій їх різноманітності. Усі управлінські рішення, які будуть прийматися в межах механізму, будуть впливають на процес формування певного обсягу, структури та якості фінансових ресурсів, які формуються в банківській установі [90].

В даному механізмі управління формуванням фінансових ресурсів можуть бути як зовнішні так і внутрішні суб'єкти. Зовнішні суб'єкти – центральний банк, акціонери. Внутрішніми суб'єктами управління фінансовими

ресурсами банку виступають всі ланки та рівні організаційної структури банку, на які покладено відповідальність за формування цих ресурсів.

Управління фінансовими ресурсами банку відбувається на трьох рівнях: стратегічний; тактичний; оперативний.

Основною метою функціонування даного механізму виступає формування достатнього обсягу фінансових ресурсів, який зможе забезпечити ефективну діяльність банку [91].

Оскільки, механізм управління формуванням фінансових ресурсів є складовою фінансового механізму банківської установи, то він повинен виконувати наступні функції:

- фінансове забезпечення діяльності банку достатнім обсягом фінансових ресурсів;
- забезпечення виконання нормативів національного банку України щодо якісних та кількісних параметрів власних фінансових ресурсів..

В табл. 3.7 відображені фактори, що, можуть впливати на прийняття рішення при формуванні фінансових ресурсів банку.

Таблиця 3.7 – Фактори, що впливають на прийняття управлінських рішень при формуванні фінансових ресурсів банку

Фактори внутрішнього середовища	Фактори зовнішнього середовища
<ul style="list-style-type: none"> - фінансовий стан банківської установи - ліквідність та платоспроможність банку - терміни погашення вже існуючих зобов'язань - обсяги ресурсів, що залучались в попередніх періодах - можливості використання додатково залучених ресурсів - обсяги прибутку, які планується отримати - обсяги ресурсів які необхідно залучити для проведення поточної діяльності - ступінь довіри клієнтів 	<ul style="list-style-type: none"> - законодавчі норми, що діють в країні - стан розвитку банківського сектору - рівень конкуренції в країні - середня ціна на ресурси - стан економіки країни, в якій функціонує банківська установа - рівень контролю діяльності з боку центрального банку - рівень інтегрованості банківського сектору в міжнародні фінансові ринки

Механізм управління формуванням фінансових ресурсів банку, як будь-який інший механізм, має бути сформований з урахуванням наукових підходів.

Серед яких особливої уваги заслуговують: системний, ситуаційний та інноваційний.

Системний підхід в управлінні формуванням фінансових ресурсів банку передбачає дослідження у тісному взаємозв'язку всіх елементів системи управління, визначення критеріїв функціонування кожного з елементів окремо і механізму в цілому. Враховуючи особливості системного підходу, управління фінансовими ресурсами являє собою систему дій суб'єкта управління щодо об'єкту управління з метою переходу цього об'єкту у бажаний стан [92,93].

Інноваційний підхід в управлінні формуванням фінансових ресурсів банку може застосовуватись тільки при застосуванні наступальній стратегії управління, яка передбачає активізацію інноваційної діяльності банку.

Механізм управління формуванням фінансових ресурсів банку формується за умови дотримання чітко визначених і науково обґрунтованих принципів. Доцільно більш докладно зупинитись на принципах управління фінансовими ресурсами банку, які являють собою основоположні засади, яким повинні відповідати дії суб'єктів та підпорядковуватися процеси. Дотримання встановлених принципів забезпечує реалізації встановлених цілей в рамках певної системи. Проаналізувавши існуючі принципи, ми вважаємо, що управління фінансовими ресурсами банку повинно здійснюватися на основі двох груп принципів: загальних та специфічних (табл. 3.8).

Загальні принципи управління фінансовими ресурсами банку, визначають єдині підходи до управління фінансовими ресурсами на макро- та мікрорівнях рівнях. До специфічних принципів можна віднести принципи, які визначають вимоги до діяльності банку щодо формування залучених ресурсів, бо процес залучення додаткових ресурсів повинен бути організований таким чином, щоб банк на будь-якому етапі залишався ліквідним, безперервно та оперативно вирішував потребу в залучених ресурсах банку [94].

Таблиця 3.8 - Принципи формування фінансових ресурсів банку

Принципи	Характеристика принципу			
Загальні принципи	Принцип наукової обґрунтованості	Базується на новітніх досягненнях науки та передового досвіду з урахуванням дії економічних законів у межах конкретного банку з використанням науково обґрунтованих методик		
	Принцип цілісності системи	Система управління фінансовими ресурсами виступає підсистема політики банку в цілому. Вона має первинний характер щодо політики у сфері пасивних і активних операцій		
	Принцип комплексного підходу	Розроблення теоретичних основ, пріоритетних напрямів управління фінансовими ресурсами та оцінка дохідності від розміщення залучених ресурсів із погляду стратегії розвитку банку		
	Принцип оптимальності та ефективності	Розроблення ефективних та оптимальних для цього етапу розвитку банку тактичних напрямів і методів. Визначає цілі й обсяги залучених фінансових ресурсів та ефективну їх реалізацію		
	Принцип єдності елементів	Усі елементи фінансових ресурсів розглядаються не ізольовано, а в тісному взаємозв'язку і взаємозалежності		
	Специфічні принципи	Принцип забезпечення оптимального рівня витрат	Характеризує цінову політику банку, вміння керівництва банку адекватно реагувати на зміни ринкових цін на депозити для регулювання прибутковості та зниження очікуваних витрат. Відсоткові ставки орієнтовані на ринкову кон'юнктуру	
		Принцип безпеки операцій банку	Характеризує систему захисту економічних інтересів клієнтів щодо збереження банківської таємниці за їх рахунками, а також підтримання оперативної ліквідності банку	
		Принцип надійності	Від надійності банку залежить рівень ризику клієнта щодо повернення депозиту і сплати відсотків. Якість і кількість залучених коштів відображають стабільність і надійність банку	
		Принцип комплексності	Даний принцип полягає в тому, що управління залученими ресурсами банку повинно здійснюватися з урахуванням всіх факторів, які впливають на процес формування фінансових ресурсів банку	
		Принцип безперервності	Система управління фінансовими ресурсами банку потребує постійного і безперервного управління	
		Принципи адаптивності	Принцип адаптивності	Даний принцип передбачає гнучкість системи управління залученими ресурсами банку в умовах динамічної зміни зовнішніх та внутрішніх факторів
			Принцип забезпечення ліквідності	даний принцип передбачає, що формування залучених ресурсів банку повинно здійснюватися при умові забезпечення заданого рівня ліквідності
Принцип оперативності			система управління залученими ресурсами банку має забезпечувати своєчасність у прийнятті управлінських рішень	

Джерело: систематизовано автором на основі [95;96]

Наведених принципи, які показані в табл. 3.8, дають змогу банківській установі сформувані як стратегічні, так і тактичні напрями в організації ефективної депозитної політики банку.

Проаналізувавши принципи депозитної політики нами було запропоновані нові принципи управління фінансовими ресурсами: принцип забезпечення ліквідності та принцип оперативності.

Впровадження принципу забезпечення ліквідності залучених фінансових ресурсів регламентує, що формування депозитних ресурсів банку повинно відбуватись у відповідності з обсягами та строками їх розміщення в ліквідні активи даної банківської установи, оскільки невідповідність строків розміщення призведе до суттєвого розриву ліквідності та поставить під загрозу стійкість фінансового стану банку;

В механізмі управління фінансовими ресурсами банку, на нашу думку, доцільно виділити наступні чотири складові забезпечення, а саме фінансове, інформаційне, організаційне, нормативно-правове (рис.3.4).

Рисунок 3.4 – Структура складової забезпечення механізму управління формуванням фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк»

Для проведення аналізу, планування, ухвалення оперативних управлінських рішень щодо формування та використання фінансових ресурсів банківської установи необхідно інформаційне забезпечення, яке являє собою процес неперервного і цілеспрямованого підбору інформаційних даних. Інформаційне забезпечення є основою наукового пізнання механізму управління власним капіталом банку, який містить різну фінансову, економічну і комерційну

інформацію. Без забезпечення достовірною і своєчасною фінансовою інформаційною базою не можуть функціонувати фінансові методи і важелі, не матиме підґрунтя нормативно-правове забезпечення діяльності. Інформаційне забезпечення повинна відповідати принципам системності, нормативності, повноти, порівнянності, достовірності, відкритості, своєчасності [97].

Тільки своєчасна і достовірна інформація дає змогу мінімізувати ризики в процесі формування і використання фінансових ресурсів. Майже завжди джерелом фінансової інформації виступає бухгалтерський облік.

Інформаційне забезпечення не тільки надає необхідну інформацією керівництву банку та акціонерам, але також задовольняє інтереси НБУ, аудиторських фірм існуючих та потенційних клієнтів банку.

Інформаційне забезпечення процесу управління фінансовими ресурсами банку знаходить відображення в системі показників, які можна умовно поділити на три основні групи:

- показники, які характеризують вартість фінансових ресурсів загалом і окремих їх складових;
- показники, які характеризують динаміку, обсяг, структуру фінансових ресурсів банку;
- нормативні показники, дотримання яких контролюється центральним банком.

Організаційне забезпечення механізму управління фінансовими ресурсами насамперед розуміють як об'єднання людей, що спільно реалізують фінансову програму на основі визначених правил і завдань. До головних організаційних процедур належать: по-перше створення органів управління фінансовою діяльністю банківської установи, по-друге побудова структури її апарату управління. Організаційне забезпечення об'єднує всі елементи механізму управління власним капіталом банківської установи, оскільки виступає сполучною ланкою фінансового механізму. Система організаційного забезпечення фінансовими ресурсами банку представляє собою взаємопов'язану систему підрозділів і служб банківської установи, які здійснюють розробку та

ухвалення управлінських рішень щодо формування та використання фінансових ресурсів. Налагодженість процедур ухвалення рішень, внутрішньобанківських схем, розподіл функцій і повноважень є запорукою продуктивної взаємодії підрозділів банківської установи, а значить в кінцевому підсумку позитивно вплинуть на фінансові результати діяльності банку [98,99].

Фінансове забезпечення механізму управління формуванням власного капіталу банку складається із:

- забезпечення максимального обсягу залучення власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел (залучення нових акціонерів через додатковий випуск акцій; залучення коштів на умовах субординованого боргу; реорганізації банків (злиття чи приєднання);
- забезпечення необхідного обсягу залучених фінансових ресурсів із зовнішніх джерел.

Важливу роль в механізмі управління формуванням фінансових ресурсів банку відіграє інструментарій реалізації, основним завданням якого є забезпечення виконання всіх фінансових завдань банківської установи. В залежності від виконуваного завдання залежить розробка і вибір основних важелів та методів.

В механізмі управління фінансовими ресурсами банку важливе місце займають фінансові методи. Вони виступають як способи або засоби впливу на об'єкт механізму, що мають враховувати особливості діяльності конкретної банківської установи. Слова «метод» походить з грецької мови і воно означає шлях дослідження або спосіб пізнання. Таким чином, в даному випадку ми розуміємо способи і систему прийомів для забезпечення діяльності банківської установи власними та залученими фінансовими ресурсами [100].

Фінансові методи управління формуванням фінансовими ресурсами банку включають фінансове прогнозування, планування, фінансовий аналіз, фінансовий контроль та фінансовий облік.

Планування фінансовими ресурсами банку дає можливість передбачити перспективи збільшення їх обсягів, ефективно використовувати вже наявні

фінансових ресурси, уникнути ризиків в процесі здійснення активних та пасивних операцій, забезпечити прибуткову діяльність банку. Процес планування фінансових ресурсів виступає невід'ємною частиною внутрішньобанківського планування, оскільки власні фінансові ресурси виступають захисним рубежем від неочікуваних ризиків в процесі діяльності банку. Також процес планування фінансових ресурсів передбачає прогнозування динаміки ризиків і обсягу активних операцій банківської установи. Планування фінансових ресурсів банку передбачає прогнозування обсягу та структури фінансових ресурсів в цілому, а також динаміку їх складових частин.

Проведення аналізу структури власних і залучених фінансових ресурсів банку виступає передумовою для визначення ефективності їхнього використання на практиці. Тому, дослідження їхнього динаміки та складу, кількісне і якісне оцінювання їх структури виступає основою при ухваленні рішень про їх оптимізацію і ефективне використання. Фінансовий аналіз формування та розвитку фінансових ресурсів банківської установи являє собою розрахунок і дослідження їх показників з метою оптимізації їх структури.

Як будь-яка діяльність фінансових посередників, банківська діяльність має багато небезпек. Однак не дивлячись на це, саме діяльність банківських установ є найбільш врегульованою в нашій державі. Головною передумовою такого регулювання є захист інтересів клієнтів і стабільність банківської системи в цілому [101].

Регулювання з боку Національного банку України проявляється у встановленні фінансових нормативів і відрахувань до резервних фондів, у політиці регламентації мінімального розміру статутного капіталу в момент створення банківської установи, а також у контролі за розмірами залучених ресурсів і їх диверсифікації. Виконання фінансових нормативів банківськими установами виконують функцію захищеності від певних ризиків.

Фінансовий контроль зводиться до перевірки виконання планів, які стосуються фінансових ресурсів банку, а також до контролю за дотриманням

обов'язкових нормативів з боку НБУ і контролю з боку незалежних аудиторських компаній як вітчизняних так і закордонних.

Як видно з рисунка 3 до складу механізму управління фінансовими ресурсами банку входять спеціальні важелі. Важелями це інструменти прямого або непрямого впливу суб'єктів на об'єкт з метою зміни його стану, що може проявлятися як кількісному та якісному виразі. Фінансові важелі механізму управління фінансовими ресурсами банку (нормативні вимоги щодо банківського капіталу, формування резервів на знецінення активів, відсотки по депозитам та інші) тісно пов'язані з фінансовими методами [102].

Також, одним з важливих інструментів загальної концепції управління фінансовими ресурсами банку, виступає стратегія формування фінансових ресурсів, яка має базуватися на системно-комплексному підході. Це дозволить банківській установі врахувати існуючі впливи факторів з боку внутрішнього та зовнішнього середовища. Стратегія формування фінансових ресурсів банку являє собою комплекс управлінських рішень, заходів, які спрямовані на формування фінансових ресурсів у обсягах, які забезпечують стабільність роботи банківської установи.

Потреба у розробці та реалізації такої стратегії пояснюється тим, що від розміру і якості фінансових ресурсів банку залежить, чи зможе він ефективно працювати на фінансовому ринку.

Розробка функціональної складової механізму управління фінансовими ресурсами проводиться в декілька етапів.

Перший етап - визначення необхідного обсягу фінансових ресурсів банківської установи і співвідношення власних і залучених ресурсів. Це вибір між співвідношеннями капіталу та зобов'язань: чим більша питома вага власного капіталу, тим більшою є фінансова незалежність банківської установи, і чим більша частка запозичених та залучених коштів, тим більшою є прибутковість власного капіталу.

На необхідний для банку розмір фінансових ресурсів банку впливають фактори: зовнішні, а саме – нормативні вимоги національного банку України;

внутрішні, тобто розмір банку; загальна схильність його менеджерів до ризику; цілі банківської установи на ринку; очікуване її зростання, плани та перспективи (завоювання нових ринків; розширення мережі філій); питома вага ризикових активів [103].

Порахована загальна потреба визначає необхідну суму фінансових ресурсів банку, яка повинна формуватися за рахунок внутрішніх та зовнішніх надходжень фінансових ресурсів.

Другий етап - оцінка та вибір оптимального джерела збільшення фінансових ресурсів банку. Серед факторів, які впливають на вибір джерела зростання обсягу фінансових ресурсів банку виділяють: схильність керівництва банку до ризиків; розмір витрат за кожним з наявних джерел; державне регулювання діяльності банку.

В процесі вибору того чи іншого джерела збільшення фінансових ресурсів рекомендується виходити з принципу підвищення цінності банківської установи. А цінність банківської установи буде зростати в разі збільшення прибутків та підвищення курсу її акцій [105].

Оцінка вартості залучення фінансових ресурсів банку з різних джерел здійснюється за основними елементами, а саме власними і залученими ресурсами, що формуються за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел. Результати проведеної оцінки виступають основою розробки управлінських рішень щодо вибору альтернативних джерел формування капіталу банківської установи, що забезпечують його збільшення.

Якщо розглядати внутрішні фінансові ресурси, то до основних внутрішніх джерел їх збільшення виступає чистий прибуток банківської установи, оскільки саме з нього створюються і збільшуються фонди та резерви, які входять до складу власного капіталу банку.

Із заробленого прибутку банківські установи формують резервний фонд, фонд виплати дивідендів та фонд розвитку. Одним з важливих фондів, які створюються банком, є резервний фонд, оскільки він створюється на покриття можливих збитків в процесі діяльності банківської установи та використовується

для забезпечення її зобов'язань. Крім цих фондів, статутом банку може бути передбачене також формування інших фондів, які необхідних для його ефективної діяльності [106].

Якщо сума залучених ресурсів завдяки внутрішнім джерелам фінансування повністю забезпечує загальну потребу в них у звітному періоді, то залучати ці ресурси із зовнішніх джерел немає потреби.

Забезпечення максимального обсягу залучення власних фінансових ресурсів за рахунок зовнішніх джерел проводиться за допомогою залучення додаткового акціонерного капіталу, тобто додатково їмісії акцій банку. Статутний фонд банку який має форму власності як акціонерне товариство можебути збільшений шляхом додаткової емісії акцій чи шляхом збільшенняномінальної вартості акцій банку.

Забезпечення необхідного обсягу залучених фінансових ресурсів із зовнішніх джерел здійснюється в основному за рахунок залучення депозитних коштів як фізичних так і юридичних осіб. Залучені фінансові ресурси банку займають найбільшу частку в фінансових ресурсах банку, і від їх обсягу залежить як банк забезпечить виконання плану по їх використанню, а це в свою чергу вплине на отриманий фінансовий результат.

Важливе місце займає також оптимізація структури фінансових ресурсів банківської установи. Такий процес оптимізації фінансових ресурсів банку базується на таких критеріях: забезпечення збереження управління банківською установою засновниками, забезпечення мінімальної сукупної вартості залученого капіталу банку.

В механізмі управління фінансовими ресурсами важливе місце приділяється, також моніторингу, який передбачає спостереження за станом, параметрами, характеристиками фінансових ресурсів для формування інформаційної бази щодо їх поведінки і ухвалення обґрунтованих управлінських рішень щодо їх використання. Здійснення моніторингу дає можливість створити підґрунтя для аналізу та оцінки формуванню та використанню фінансових ресурсів банку [107].

Не звертаючи уваги на те, що складові елементи механізму управління формуванням фінансових ресурсів банку подані в загальному вигляді, сам механізм для кожної банківської установи є індивідуальним та потребує врахування багатьох чинників, починаючи з визначення цілей та закінчуючи реалізацією його основної мети.

Висновки до розділу 3

В умовах кризи та нестабільності банків довіра до АТ КБ «ПриватБанк» зросла, частка коштів клієнтів збільшилася, в тому числі частка коштів юридичних осіб. Структура активів банку також покращилася за рахунок зростання частки кредитів та зменшення частки проблемної заборгованості.

Питома вага зобов'язань у загальних джерелах формування ресурсів Ощадбанку та банківської системи країни дещо знизилася. Банк має порівняно високу надійність та стійкість ресурсної бази, але виникає гостра потреба в трансформації короткострокових ресурсів у довгострокові.

У сучасній банківській практиці управління активами і пасивами розглядається як інтегрований підхід до управління балансом банку, спрямований на підвищення прибутків за прийняттого рівня ризику. У сучасних умовах нестабільності фінансових ринків та зростання ризикованості діяльності збалансоване управління активами і пасивами є найефективнішим підходом до управління комерційним банком.

Управління ресурсами, залученими комерційними банками, має дві взаємодоповнюючі сторони: кількісну та якісну. Кількісна сторона полягає у залученні якомога найбільшої кількості ресурсів, якісна - у їх ефективному використанні.

Постанова НБУ №49 від 5 лютого 2009р. про можливість реструктуризації кредитів є поміркованим рішенням, спрямованим на порятунок банківської системи.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження сутності, призначення та місця фінансових ресурсів в діяльності банків дозволяє зробити наступні висновки:

Роль та призначення фінансових ресурсів в діяльності банків є визначальною, тому що від неї залежать масштаби банківської діяльності, її ефективність, конкурентне положення на ринку кожного окремого банку, а також розвиток банківської системи в цілому.

В економічній літературі не існує єдиного підходу до визначення суті фінансових ресурсів. Деякі вчені ототожнюють «банківські ресурси», «фінансові ресурси банку» та «ресурсна база», тому в дипломній роботі розглянемо більш детально ці поняття і їх відмінності. Проаналізувавши існуючі підходи до визначення поняття «фінансові ресурси», ми вважаємо, що найбільш науково виваженим у сучасних умовах є розглядати поняття банківських ресурсів у вузькому і широкому розумінні.

У вузькому розумінні: це сукупність грошових та не грошових ресурсів, які є в розпорядженні банку на засадах власності та тимчасового користування (залучені і позичені) і спрямовуються на забезпечення всіх напрямків його діяльності – отримання прибутку, забезпечення ліквідності, розвиток матеріально-технічної бази, зміцнення позицій на грошовому ринку тощо. В управлінській практиці банків їх ресурси існують у двох виразах: як сукупність джерел їх формування (пасиви) і як сукупність напрямів та об'єктів їх розміщення (активи). І в залежності від конкретних засад управління ресурсами може використовуватися пасивна форма їх виразу, або активна.

Банківські ресурси у широкому розумінні – це сукупність всіх наявних ресурсів банківської системи в цілому та потенційних ресурсів, які можуть бути створені банківською системою в конкретних умовах певного економічного періоду, яка може бути використана в цьому періоді для фінансування потреб реального і споживчого секторів економіки, потреб держави та самих банків без загрози стабільності грошового ринку країни.

Вважаємо, що дане визначення «фінансових ресурсів банку», на відмінну від існуючих є найбільш обґрунтованим та багатогранним і враховує такі аспекти, як джерела формування; матеріальний вияв фінансових відносин; право користування; мету використання.

На основі досліджень різних думок науковців, щодо класифікації структурних елементів фінансових ресурсів банку, нами розроблена їх класифікація за найбільш суттєвими ознаками. Ми пропонуємо запровадити критерій класифікації фінансових ресурсів за часовою ознакою та за ступенем новизни відносно бізнес-процесів банківської установи. Отже, розроблена класифікація дозволяє більш ефективно здійснювати стратегічне управління діяльністю банківської установи загалом та його фінансовими ресурсами зокрема, від формування та використання якої залежить ефективність діяльності банківську та розвиток банківського сектору загалом.

Управління фінансовими ресурсами банку – є найважливішою складовою загальної системи управління банківської установи. Процес управління фінансовими ресурсами банківської установи неможливий без комплексного аналізу й оцінки різних варіантів управлінських рішень у безпосередньому віддалені їх у часі. Управління фінансовими ресурсами банків, варто здійснювати на основі структурно-логістичного підходу. В дипломній роботі удосконалений процес управління фінансовими ресурсами банку в основі якого покладена розробка ресурсної політики банку.

Слід зауважити, що важливими показниками, які характеризують фінансову стійкість окремої банківської установи, є обсяг і структура фінансових ресурсів. Тому, наскільки банківські установи приділятимуть увагу формуванню своїх фінансових ресурсів, залежатиме їх спроможність здійснювати кредитні та інші банківські операції та послуги. Для того щоб досягнути поставлені цілі банківським установам необхідно велике значення приділяти управлінню фінансовими ресурсами і безпосередньо розробці ефективної ресурсної політики. Це пов'язано з тим, що саме ефективне управління фінансовими ресурсами дає можливість банку досягнути оптимального співвідношення між

двома протилежними складовими банківського бізнесу – прибутковістю та ліквідністю.

В останні роки другий рівень вітчизняної банківської системи як невід'ємної і найголовнішої із структур ринкової економіки, яка постачає грошові ресурси в усі сфери національного господарства, зазнав тотальних втрат кількісного складу, що стало наслідком негативного впливу цілої низки проблем соціально-економічного та політичного характеру, зокрема: відсутність реального реформування економічного сектору країни та низькі темпи ринкової трансформації й реструктуризації реального сектору економіки; непрозорий фінансовий стан значної частини суб'єктів господарювання, низька платіжна дисципліна; надмірний податковий тиск. Причини які окреслені вище неминуче позначаються і на використанні проблем у сфері формування фінансових ресурсів банків.

Незважаючи на деяке збільшення загальної суми фінансових ресурсів вітчизняних банківських установ протягом 2019–2021 років (на 18,74%) переважно за рахунок поступового збільшення розміру власного капіталу (на 72,5%), оцінювати таку тенденцію позитивно поки, що зарано. Оскільки нарощування капіталізації переважної більшості українських банківських установ було досягнуто шляхом отримання коштів з переоцінки основних засобів, надходження раніше не сплачених відсотків, залучення коштів на умовах субординованого боргу.

Протягом всіх проаналізованих років у власному капіталі вітчизняних банків спостерігається непокритий збиток. Це є негативним явищем, однак необхідно зазначити, що непокритий збиток з кожним роком зменшується

За аналізований період запозичені ресурси зменшились по багатьох джерелах формування, крім коштів клієнтів. Також, ми спостерігаємо значне послаблення залежності вітчизняних банків від централізованого фінансування, тобто від коштів НБУ. Причиною такого зниження є те, що банки за аналізований період залучили більший обсяг депозитів від юридичних і фізичних осіб

Основним і найбільшим кроком до удосконалення формування фінансових

ресурсів вітчизняних банків є збільшення довіри до банківської системи загалом з боку домашніх господарств, що забезпечить збільшення залучених коштів на довгостроковий період, а також довіри іноземних інвесторів, що може дати доступ до запозичення дешевших фінансових ресурсів. Також важливою складовою ефективного формування фінансових ресурсів залишається удосконалення маркетингових заходів, управління відсотковою політикою та розвиток новітніх банківських послуг.

АТ КБ «ПриватБанк» належить до системно важливих банків України, посідає перше місце за обсягом чистого кредитного портфеля та друге місце серед банків України за розміром активів, а також є найбільшим в Україні за пасивами в корпоративному секторі та другим за пасивами в роздрібному секторі. Також даний банк є найбільшим банком в Україні за кількістю відділень і другим за розмірами інфраструктури карткового бізнесу (кількість банкоматів та платіжних терміналів).

Відповідно до своєї бізнес-моделі АТ КБ «ПриватБанк» є універсальним банком, який надає пріоритетне значення розширенню роздрібною, мікро-, малого та середнього бізнесу (ММСБ), утримуючи при цьому міцні позиції за напрямом корпоративного бізнесу.

У 2021 року розподіл активів АТ КБ «ПриватБанк» є наступним: 46% – інвестиційний портфель (переважно цінні папери); 26% – кредитний портфель; 28% – інші активи. Кредитний портфель представлено насамперед заборгованістю корпоративних клієнтів – 80%, а також фізичних осіб – 12% та клієнтів ММСБ – 8%. Портфель строкових депозитів на 83% складається з коштів фізичних осіб, на 11% – з коштів клієнтів ММСБ та на 6% – з коштів клієнтів корпоративного бізнесу. Більша частина процентних доходів АТ КБ «ПриватБанк» формується за рахунок кредитів, наданих юридичним особам, та інвестицій у цінні папери.

Протягом всього аналізованого періоду спостерігається зменшення кредитного портфеля банку. Це пояснюється обмеженнями, з якими зіткнулися вітчизняні суб'єкти господарювання, і які призводять до зниження ділової

активності та платоспроможності, обмеження економічних зв'язків між підприємствами, відтоку капіталу з країн, що розвиваються, зменшення попиту на продукцію тощо. Все це негативно позначається і на кредитному портфелі АТ КБ«ПриватБанк».

Тому одним із пріоритетів для АТ КБ«ПриватБанк» поки що залишається вирішення проблеми непрацюючих кредитів (NPL). У 2021 році у АТ КБ

«ПриватБанк» обсяг непрацюючих кредитів скоротився на 21%, це говорить про те, що він досягнув найбільших успіхів за темпами зменшення NPL серед вітчизняних державних банків

У 2021 році АТ КБ «ПриватБанк» піднявся на 5 місце за обсягом чистих кредитів, які були виданні клієнтам мікро- малого і середнього бізнесу, при цьому чистий кредитний портфель ММСБ збільшився на 1,6 млрд грн.

Пасиви АТ КБ«ПриватБанк» протягом аналізованого періоду змінювалися не однозначно: у 2020 році порівняно з 2019 роком знизились на 6,75%, у 2021 році порівняно з 2020 роком зросли на – 14,85%.

АТ КБ «ПриватБанк» є одним з лідерів вітчизняного банківського ринку за динамікою портфеля депозитів фізичних осіб з часткою ринку 23% у 2021 році. Провівши аналіз фінансово-господарського стану АТ КБ«ПриватБанк» за 2019-2021 роки, можна зробити висновок, що його фінансовий стан є доволі стабільними, не дивлячись на невизначеність і нестабільність фінансового ринку та пандемією коронавірусної інфекції, яка чинить негативний вплив на економічну діяльність країни.

АТ КБ«ПриватБанк» здійснює ефективне управління фінансовими ресурсами з метою забезпечення продовження діяльності банку, максимізуючи прибуток акціонерів, шляхом оптимізації співвідношення запозичених коштів і власного капіталу. Структура фінансових ресурсів банку представлена у вигляді суми власного капіталу (акціонерним капіталом, резервами і непокритим збитком), залученого капіталів.

Проаналізуємо динаміку і основні складові фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 роки можна зробити висновки:

- що фінансові ресурси банку у 2020 році порівняно з попереднім роком знизились на 6,75%, а у 2021 році порівняно з 2020 роком навпаки зросли на 14,85%;

- протягом всього аналізованого періоду питома вага власного капіталу

банку поступово знижується, що свідчить про зниження фінансової незалежності та стійкості АТ КБ «ПриватБанк»;

- у структурі власних фінансових ресурсів найбільшу частку займав статутний капітал, так у 2019 році вона становила 18,67%, у 2020 році - 22,65%, у 2021 році – 19,72%;

У сучасних умовах функціонування АТ КБ «ПриватБанк» важливою основою його діяльності є формування достатнього обсягу залучених фінансових ресурсів для здійснення ефективної комерційної діяльності та отримання прибутку і покращення своєї ліквідності. Основна частина фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» є залученою та утворюється за допомогою депозитних операцій банку. Депозитні операції займають найбільшу частку в залучених фінансових ресурсах АТ КБ «ПриватБанк», а саме: у 2019 році – 73,18%, у 2020 році – 75,77%, у 2021 році – 85,94%. Дані показники характеризують депозитну політику банку з позитивної сторони, оскільки якщо зростає частка депозитів в залучених коштах, значить клієнти банку все більше довіряти свої заощадження саме даному банку, а також зростає рівень його ліквідності та прибутковості.

Необхідно зазначити, що серед залучених коштів протягом всього аналізованого періоду найбільшу частку займають саме строкові депозити, а це в свою чергу підвищує стабільність і надійність банківської установи.

Серед депозитних коштів юридичних осіб найбільшу частку займали депозити на вимогу, оскільки вони є більш ліквідними порівняно зі строковими депозитами, а це дуже важливо при нестабільній ситуації розвитку економіки України. По залученим ресурсам фізичних осіб ситуація протилежна, тобто найбільшу частку займають саме строкові депозити і необхідно підкреслити,

щоз кожним роком їх сума зростала.

Проаналізувавши показники ефективності використання депозитних ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» у 2019-2021 роках, можна зробити висновок, що банк проводить досить ефективну депозитну політику, а це говорить про те, що банк залучає достатньо фінансових ресурсів, для того щоб далі їх розмістити у ліквідні активи і отримати заплановані прибутки.

Таким чином, АТ КБ «ПриватБанк» має таку структуру фінансових ресурсів, яка дозволяє поєднати порівняно високу надійність та стійкість ресурсної бази зневисокою їх вартістю. Але не дивлячись на це, виникає гостра потреба в трансформації короткострокових ресурсів у довгострокові, оскільки необхідно задовольнити попит на високоліквідні активи.

Удосконалено механізм управління формуванням фінансових ресурсів банку шляхом розподілу його на формуючий та функціональний блоки. На відміну від існуючих підходів до розробки механізмів, запропонований розподіл його на два блоки, що дає можливість комплексно здійснювати управління формуванням фінансових ресурсів банку та ґрунтується на здійсненні поетапного вибору і використанні методів, важелів, заходів управління. Реалізація запропонованого підходу спрямована на забезпечення підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами та зростання надійності банківської установи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г. М. Фінансові ресурси та фінансові потоки (теоретичний аналіз) : монографія. Харків: ПП Яковлєва, 2003. 103 с.
2. Алексеєнко М. Д. Капітал банку: питання теорії і практики : монографія. Київ : КНЕУ, 2012. 276 с.
3. Андрейків Т.Я. Суть та значення фінансових ресурсів банку в забезпеченні його стабільності / Т.Я. Андрейків, П.М. Сенищ, М.М. Сивуляк // [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://journals-lute.lviv.ua/journal/20_2017/14.pdf
4. Банковское дело. Экспресс-курс: учебное пособие / кол. авторов; под ред. О.И. Лаврушина. 3-с изд., перераб. и доп. К.: КНОРУС, 2009. 352 с.
5. Банківські операції: Підручник. 2-ге вид., випр., і доп. / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За ред. д. е. н., проф. А. М. Мороза. К.: КНЕУ, 2002. 438 с.
6. Борисенко І. І. Теоретико-суттєвий аспект дефініції «фінансові ресурси банківських установ» / І. І. Борисенко // Культура народів Причорномор'я. 2007. №120. С. 110–113.
7. Васюренко О. В. Фінансове управління потребує точного визначення окремих понять / О.В. Васюренко, Г.М. Азаренкова // Фінанси України. 2003. № 1. С. 28–31.
8. Васюренко Л.Ф. Ресурси комерційного банку: теоретичний та прикладний аналіз: монографія. / Л.Ф. Васюренко, І. М. Федосік. Харків: ПП Яковлєва, 2003. 88 с.
9. Вовчак О.Д. Систематизація та удосконалення класифікації ресурсної бази банків / О.Д. Вовчак, М.С. Алілуйко // Деньги, финансы и кредит. 2015. №1/7 (21). С. 57-60.
10. Вовчак, О. Д. Кредит і банківська справа: підручник / О. Д. Вовчак, Н. М. Руцишин, Т. Я. Андрейків. К.: Знання 2008. 564 с.
11. Волахата К.О. Сутність і значення ресурсної бази банків /

К.О.

Волохата // Вісник університету банківської справи Національного банку України. 2011. №1. С.147-154.

12. Вядрова І.М. Системний підхід в управлінні залученими ресурсами банку [Текст] / І.М. Вядрова, В.Є. Волохата // Економіка та держава, 2014. № 10. С. 43-48.

13. Галіцейська Ю. Теоретичні основи формування ресурсної політики комерційних банків та її особливості в сучасних економічних умовах / Ю.Галіцейська // Світ фінансів. 2012. №1. С. 94-101.

14. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності: [підручник] / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій [та ін.]. К.: КНЕУ, 2003. 599 с.

15. Добровольська І. О. Узагальнення сутнісного розуміння та визначення поняття «ресурсний потенціал банку» / І. О. Добровольська // Інноваційна економіка. 2011. №6 (25). С. 274–278.

16. Домбровська Л. В. Сучасні тенденції в управління ресурсами комерційних банків України / Л. В. Домбровська, В.К. Потриваєва // Інвестиції: практика та досвід. 2018. №21. С. 39–44.

17. Дзюблюк О.В. Теоретичні та прикладні аспекти реалізації банками ресурсної політики: монографія / О.В. Дзюблюк. Тернопіль : Астон, 2012. 242с.

18. Дробозіна Л.О. Фінанси. Грошовий обіг. Кредит: навч. посібник / Л.О.Дробозіна, Л.П. Окунена та ін.; під ред. Л.О. Дробозіна. Рівне :Вертекс, 2011. 352 с.

19. Дрогоруб І.В. Взаємозв'язок дефініцій «фінансові ресурси банку», «ресурси банку», «ресурсна база банку» / І.В. Дрогоруб // Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка». № 25. 2014. С. 104-108.

20. Економіка підприємства : підручник / Й. М. Петрович, А. Ф. Кіт, Г. М. Захарчин та ін. ; за заг. ред. Й. М. Петровича. 2-ге вид., випр. Л. :

Магнолія, 2007. 580 с.

21. Завальна С.О. Економічна сутність банківських фінансових ресурсів, їх призначення та місце у діяльності банків / О.Д. Завальна, К.Л. Ларіонова // Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика: збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених. Хмельницький : ХНУ. 2020. – С.14-16.

22. Заруба О. Д. Банківський менеджмент та аудит. / О. Д. Заруба. К. : Видавництво «Лібра». 2006. 224 с

23. Зверук Л.А. Управління ресурсною базою банків: методичні засади та механізм реалізації / Л.А. Зверук, В.І. Курінська // Бізнес інформ. №10. 2016. С. 271-276.

24. Землячов С.В. Сутність, джерела формування та значення ресурсної бази комерційних банків [Електронний ресурс] / С.В. Землячов // Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvfbi/2009_3/Magazine_03_09_st12_pp68_74.pdf

25. Карчева Г.Т. Оцінка ефективності управління активами і пасивами банків України / Карчева Г.Т. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgi_irbis_64.exe?C21COM=-&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/econprog_2011_1_8.pdf

26. Коваль С. Теоретичні аспекти фінансових ресурсів банку / С. Коваль // Світ фінансів. №2. 2011. С. 82-91.

27. Колодізева С.О. Оцінка процесів логістизації банківського обслуговування / С.О. Колодізева // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. №6. Ч.4. С. 251-257.

28. Колодізев О.М. Фінансовий потенціал банку: сутність, методи оцінювання, інструменти протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом: монографія / О.М. Колодізев, О.В. Лебідь, О.В. Зуєва. – Харків :

ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 238с.

29. Корольова Н.М. Проблеми розвитку банківської системи України в сучасних умовах / Н.М. Корольова // Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія "Економіка і управління". 2015. Вип. 32. С. 235–244.

30. Консолідований звіт про управління Акціонерним товариством

«Приват банк» за 2019 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://www.privatbank.ua/sites/default/files/2020-07/SSBU_19_Conso%20FS_UKR_0.pdf

31. Кочетигова Т.В. Економічна сутність та необхідність формування фінансових ресурсів комерційного банку / Т.В. Кочетигова, Д.О. Пяничук // Гроші, фінанси і кредит. №16. 2017. С.726-729.

32. Лаврушин О.І. Формування фінансових ресурсів комерційних банків / О.І. Лаврушин, С.Л. Коваль // Фінанси України. 2011. №7. С. 110-115.

33. Ларіонова К.Л. Механізм формування власного капіталу банку / К.Л. Ларіонова, С.В. Безвух // Вісник Хмельницького національного університету, 2017. №6. Т.2. С. 152-159.

34. Ларіонова К.Л. Оцінка ресурсного потенціалу банку / К.Л. Ларіонова, С.А. Возна // Вісник Хмельницького національного університету. Хмельницький. ХНУ.: 2014. №5, Т.1. С. 99-104.

35. Латишева І.Л. Організація управління фінансовими ресурсами банку. / І.В. Латишева, І.В. Самойленко // Бізнес інформ. 2011. №11. С. 164-166.

36. Мартинюк Ж. В. Ресурсна база комерційних банків / Ж. В. Мартинюк // Фінанси України. №11. 2008. С. 112–114.

37. Павленко О.П. Управління залученими ресурсами комерційного банку: сутність, методи та джерела фінансування / О.П. Павленко, С.І. Журбенко // «Молодий вчений». № 11 (38). 2016. С. 643-647.

38. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банках: підручник / Л.О.Примостка. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: ХНЕУ, 2014. 468 с.

39. Присяжнюк О.П. Джерела формування та зміцнення ресурсної

бази комерційних банків в Україні / О.П. Присяжнюк // Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. 2011. №13. С.55-61.

40. Положення про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02#Text>

41. Наглядова статистика. Балансові звіти банків. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#4>

42. Онищенко Ю.І. Проблеми формування ресурсної бази банків України / Ю.І. Онищенко, М.О. Коробченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018. №30 (Ч.2) С. 84-89.

43. Савлук М.І. Гроші та кредит: підручник / М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна та ін.; за заг. Ред. М.І. Савлука. К.: КНЕУ, 2006. 744 с.

44. Річний звіт Національного банку України за 2019 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2019.pdf?v=4

45. Шевцова М.Ю. Оптимізація формування ресурсної бази банку / М.Ю. Шевцова, Г.Е. Бурчак // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». – 2011. – №5(3). – С.161-170.

46. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. №996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

47. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р. № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>

48. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

49. Постанова Кабінет Міністрів України «Про затвердження базового нормативу відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2018 році

господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави» від 24 квітня 2019 р. № 364. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/364-2019-%D0%BF#Text>

50. Постанова Кабінет Міністрів України «Про затвердження базового нормативу відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2020 році господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави» від 28 квітня 2021 р. № 415. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/415-2021-%D0%BF#Text>

51. Постанова Кабінет Міністрів України «Про затвердження базового нормативу відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2017 році господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави» від 28 лютого 2018 р. № 139. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/139-2018-%D0%BF#Text>

52. Постанова Кабінет Міністрів України «Про затвердження базового нормативу відрахування частки прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів за результатами фінансово-господарської діяльності у 2019 році господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави» від 24.04.2020 р. № 328. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/328-2020-%D0%BF#Text>

53. Постанова Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» від 24.10.2011 р. № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#Text>

54. Постанова Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 28.08.2001 р. № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>

55. Постанова Національного банку України «Про затвердження Положення про здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи

України» від 22.12.2017р. №141. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0141500-17#n12>

56. Постанова Національного банку України «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України» від 02.08.2004 № 361. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04#Text>

57. Рішення Правління Національного банку України «Про затвердження Технічного завдання для здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України у 2021 році» № 39-рш. URL:
<https://bank.gov.ua/ua/news/all/u-2021-rotsi-stres-testuvannya-prohoditimut-30-bankiv>

58. Вінниченко О. В., Громакова В. В. Теоретичні аспекти фінансової стійкості банку. Бізнес Інформ. 2020. №5. С. 375–381.

59. Власюк В. Є., Грушко В. І. Оцінка фінансово-економічного стану ПАТ КБ "Приватбанк". Молодий вчений. 2014. № 4(07)(1). С. 52-55.

60. Гапонюк О. І. Система управління ризиками в банківських установах (на прикладі ПАТ КБ "Приватбанк"). Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2017. № 2. С. 59-64.

61. Гарбар Є. С. Механізм підтримки фінансової стійкості банку в умовах волатильності ринку. Агросвіт. 2018. № 14. С. 58–66

62. Гладких Д. М. Ризики націоналізації "Приватбанку" та основні напрями їх мінімізації. Економіка та держава. 2017. № 9. С. 39-42.

63. Денисенко М. П., Лакомова Н. Д. Вдосконалення та впровадження інноваційних банківських послуг на прикладі ПАТ КБ "ПриватБанк". Ефективна економіка. 2017. № 11. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_11_7

64. Дмитришин М. В., Панчак Н. В. Удосконалення політики управління кредитним портфелем ПАТ КБ "ПриватБанк" на основі SWOT-аналізу кредитного портфелю комерційного банку. Економічний вісник університету. 2016. Вип. 28(1). С. 165-171.

65. Засади стратегічного реформування державного банківського сектору (стратегічні принципи). URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/20200814%20SOB%20Strategy.pdf>

66. Заславська О. І. Оцінка фінансової стійкості банку за методикою В. Кромонава (на прикладі ПАТ КБ "ПриватБанк"). Економіка. Фінанси. Право. 2019. № 10(2). С. 36-40.

67. Зверяков М. І., Коваленко В. В., Сергєєва О. С. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник. К. : «Центр учбової літератури», 2016. 520 с.

68. Зверяков О.М. Методологічні основи управління фінансовою стійкістю банківських установ. Актуальні проблеми економіки. 2012. №10. С. 175-182.

69. Ігнатова О. М., Турченко Т. В. Статистичний аналіз місця ПАТ КБ "Приватбанк" на ринку банківських послуг в Україні за основними показниками його діяльності. Економіка та держава. 2011. № 7. С. 41-46.

70. Карпова О. І. Концептуальні підходи щодо вдосконалення управління фінансовою стійкістю банку. Фінансово–кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2011. Ч. 1, вип. 1 (10). С. 13–19.

71. Карчева Г. Т. Фінансовий стан банків України в умовах загрози світової фінансово-економічної кризи. Ефективна економіка. 2020. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7708>

72. Квасницька Р.С., Гайдайчук Н. В. Методи управління фінансовою стійкістю банків. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2014. № 3(1). С. 116–118.

73. Кіпрський суд запрошує Коломойського до розгляду позову ПриватБанку. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/780917.html>

74. Крухмаль ОБ. Оцінка фінансової стійкості як динамічної характеристики банку. Вісник Української академії банківської справи. 2007. №

1(22). С. 75-78.

75. Лисенок О. В. Прогнозування фінансової стійкості банківської системи. Формування ринкових відносин в Україні. 2014. № 2. С. 24-28.

76. Лисенок О.В. Практикум з курсу «Аналіз банківської діяльності»: навч. посібник. К.: КНЕУ. 2010. 307 с.

77. Малафєєв Т. Р., Жигунов О. С. Оцінка використання інструментарію антикризового управління АТ КБ "Приватбанк". Вісник Університету банківської справи. 2018. № 3. С. 110–115.

78. Мельник К. М., Колотуха С. М. Формування та вплив кредитного портфеля на кредитний ризик комерційного банку (на прикладі ПАТ КБ "ПриватБанк"). Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. 2017. Вип. 90(2). С. 105-114.

79. Михальчук Н. В. Оцінка ефективності управління активами і пасивами ПАТ КБ "Приватбанк". Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка. 2016. Вип. 3. С. 152-157.

80. Нестеренко Ж. К., Зоря І. В. Аналіз та облік процентних і комісійних доходів та витрат пат КБ "Приватбанк". Ефективна економіка. 2011. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_5_4

81. Окуневич І. Л., Воробйова І. Д., Карпінська Ю. В. Націоналізація ПриватБанку: причини та наслідки для банківської системи України. Економічний простір. 2018. № 134. С. 89-103.

82. Павленко Л. Д., Шкромада Д. Ю., Соколенко К. О. Класифікаційна система факторів забезпечення фінансової стійкості банку в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2019. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7041>

83. Паянок Т. М., Каменчук М. П. Аналіз і прогнозування результатів діяльності банку (на прикладі ПАТ КБ "Приватбанк"). Облік і фінанси. 2019. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_4_12

84. Паянок Т. М., Каменчук М. П. Аналіз і прогнозування результатів діяльності банку (на прикладі ПАТ КБ "Приватбанк"). Облік і фінанси. 2019. № 4. С. 78-87.

85. Піскунов Р. О., Лазько А. А. Формалізація теоретичних підходів до визначення фінансової стійкості банківської системи. Бізнес Інформ. 2012. №9. С. 272–278.
86. Погореленко Н. П., Юрченко А. Ю. Оцінка процесів управління кредитним портфелем АТ КБ "Приватбанк". Бізнес Інформ. 2020. № 10. С. 325-332.
87. ПриватБанк вітає рішення Канцлерського Суду штату Делавер. URL: <https://privatbank.ua/news/2021/8/25/1466>
88. Рахман М. С., Мангушев Д. В. Аналіз конкурентних переваг ПАТ КБ "ПриватБанк" серед банківських установ з державним капіталом. Бізнес Інформ. 2018. № 4. С. 344-350.
89. Результати стрес-тестування у розрізі банків у 2019 році. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/diagnostics-of-banks>
90. Рентабельність. Глосарій банківської термінології. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123599
91. Родченко С. С. Дефініції фінансово-економічної безпеки банку. Економічний аналіз. 2018. Том 28. № 4. С. 155-166.
92. Сало І. В., Криклій О. А. Фінансовий менеджмент банку : навч. посіб. - Суми : Універсальна книга, 2007. 314 с.
93. Самородов Б. В., Калініна О. О. Імплементация вдосконаленої методики визначення фінансової стійкості банку. Часопис економічних реформ. 2014. № 4. С. 62-69.
94. Святенко С. В., Потапчук А. В. Оцінка ефективності управління активами і пасивами АТ "КБ "Приватбанк". Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2020. Вип. 1. С. 229-237.
95. Сейсебаєва Н. Г., Веремейчик Т. О. Стратегічне управління комерційним банком у сучасних умовах нестабільного зовнішнього середовища (на прикладі ПАТ КБ "ПриватБанк"). Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2015. Т. 20, Вип. 4. С. 209-212.

96. Стороженко О. О., Кухарук Н. С. Оцінка стану фінансової стійкості банку як одного з основних показників ефективності його діяльності. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2013. № 3. С. 159–163.

97. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року (оновлена у березні 2021 року). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-7686>

98. Суд скасував рішення на користь Коломойського у справі «Приватбанку» – НБУ. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-sud-pryvarbank-nbu/31608233.html>

99. Тарасенко Ю.Б. Фінансова стійкість комерційних банків як необхідна умова стабільного розвитку в умовах євроінтеграції економіки України. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. 2014. Вип. 9. С. 250–254.

100. Ткаченко Є., Шумікін С. , Горюк В. Методичні підходи до аналізу фінансового результату комерційного банку на прикладі ПАТ КБ "Приватбанк". Економічний аналіз. 2012. Т. 11(1). С. 419-422.

101. Фінансова звітність ПАТ КБ "Приватбанк". URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>

102. Харчишина О. В., Іванова М. Л. Оцінка корпоративної соціальної відповідальності ПАТ КБ "ПриватБанк". Економіка. Управління. Інновації. Серія : Економічні науки. 2013. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_2_83

103. Шмиголь Н.М., Іващенко О.В., Дяченко К.І., Антонюк А.А. Сутність фінансової стійкості банку як складової його фінансової безпеки. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2016. № 4-5. С. 74-79

104. Шпаковська Н.І. Методичний підхід до оцінки фінансової стійкості банків. Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. 2013. № 3. С. 100-105.

105. Щавелева Ю. С., Дронова Т. С. Аналіз конкурентних переваг

Приватбанку. Молодий вчений. 2021. № 4(2). С. 341-344

106. Беренич О. Р., Яременко А. В. Механізм управління та фактори впливу на фінансову стійкість банку. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 20. С. 918–923.

107. Яценко С. С. Націоналізація ПрАТ «КБ Приватбанк»: правова оцінка кризь призму Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини. Проблеми законності. 2019. Вип. 145. С. 80-91.

Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти ЗНУ

Я, Брехер Максим Вікторович, студент 2 курсу, денної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітньої програми «Фінанси та кредит», адреса електронної пошти: maksimbreher@gmail.com

підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Управління процесом формування фінансових ресурсів банку АТ КБ ПриватБанк» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____

Підпис _____

Брехер М.В.

ПІБ (студента)

Дата _____

Підпис _____

Горбунова А.В.

ПІБ (наукового керівника)